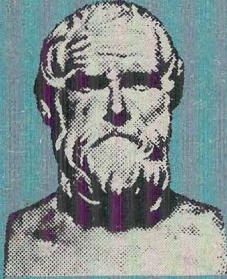


Büyük Klasikler

ARİSTOPHANES

BARİŞ
OYUNLARI



kutuphaneci - eskikitaplarim.com



Hürriyet
Yayınları

YUNAN KLASİKLERİ

HÜRRİYET YAYINLARI : 109

BÜYÜK KLASİKLER : 18

Yunan Klasikleri : 9

BARİŞ OYUNLARI

Yayın hakkı : Hürriyet Yayınları

Birinci baskı : Mayıs, 1975

Kapak kompozisyonu : Hürriyet Yayınları

Dizgi - baskı : Sıralar Matbaası

Cilt : HÜRRİYET OFSET

ARİSTOPHANES

BARİŞ
OYUNLARI



HÜR YAYIN TİCARET A.Ş.
Hürriyet Yayınları, Cemal Nadir Sok. 7, Cağaloğlu - İSTANBUL
(Tel: 22 20 38)

ESERLERİ YAYIMLANACAK
KLASİK YUNAN YAZARLARI

- ★ AİSKHYLOS
- ★ ARİSTOPHANES
- ★ ARİSTOTELES
- ★ ARRIANOS
- ★ EFLATUN
- ★ EPİKTETOS
- ★ EPİKURO
- ★ EURİPİDES
- ★ HESİODOS
- ★ HOMEROS
- ★ KSENOFON
- ★ LUKİANOS
- ★ MARCUS AURELIUS
- ★ MENANDROS
- ★ PLUTARKHOS
- ★ SOPHOKLES
- ★ THEOKRİTOS
- ★ THEOPHRASTOS
- ★ THUKYDİDES

ÖNSÖZ

Dört ayrı dalda (Yunan, Latin, İslâm, Doğu) yayınladığımız Büyük Klasikler, dünya uygarlıklarının temel taşları olan kültür eserlerini Türk okuruna iletmek amacını güdüyor. Herhangi bir uygarlığı kavramanın, onun temel değerlerini benimsemenin biricik yolu; bu uygarlığı meydana getiren bilim, felsefe ve edebiyat ürünlerini yakından tanımak, bu kaynaklardan doğrudan doğruya yararlanmaktır. Bundan ötürü, aslında bir bütün meydana getiren dünya uygarlığının içindeki yerimizi daha iyi belirlemek, bu uygarlığa yaratıcı bir şekilde katılmak için temel ve klasik eserlerle kendi dilimiz aracılığıyla ilişki kurmamız zorunludur. Altı yüz yıllık geçmişimizde, son iki yüz yıla gelinceye kadar tam anlamıyla içinde bulunduğumuz İslâm ve Doğu uygarlıklarının temel eserlerini dilimize yeterince kazandırdığımız, halk kitlelerine mal ettiğimiz söylemez. Öte yandan, son iki yüzyıldır yöneldiğimiz Batı uygarlığını da sadece teknik bir uygarlık olarak ele aldığımız ve bundan ötürü çoğunlukla yanlıya düştüğümüz biliniyor. Ne Tanzimat döneminde, ne de daha sonra Cumhuriyet çağına gelene kadar, Batı kültürünün doğrudan doğruya temeli olan Yunan-Latin düşüncesinin ana ürünleri, yani bilim, felsefe, edebiyat ve sanat eserleri üzerinde gerektiği gibi

duruldu. Bu dönemlerde teknik ve pratik bilimlerin dışında, temel ve klasik Batı eserlerinin dilimize kazandırılması için hemen hiç bir şey yapılmadı. Cumhuriyet çağında bu ihtiyacın duyulmaya başladığını ve tek tek kişilerin sistemli olmayan bazı çalışmalar yaptığını, ayrıca devletin, önce düzenli bir şekilde başlayan, sonra tavsayan ve en sonunda bir yana bırakılan geniş bir çeviri ve aktarma işine giriştiğini görüyoruz.

Hürriyet Yayınları, Yunan, Latin, İslâm ve Doğu uygarlıklarının temel bilim, felsefe, edebiyat ve sanat ürünlerini Türk okuruna verirken, gerektiği gibi karşılanmayan bu büyük ihtiyacı gidermek ve gerçek bir kültür hizmeti yapmak bilinci ve amacıyla hareket ediyor. Hürriyet Yayınlarının Büyük Klasikler dizisinde, Yunan, Latin, İslâm ve Doğu klasik eserlerinden on yedi cilt yayımlandı. Şimdi de, Yunan Klasiklerinin yeni kitabı olarak, Aristophanes'in Barış Oyunları'nı sunuyoruz. Okurlarımızın, bu güç, külfetli, büyük ve yararlı girişimi ilgiyle karşıladığına ve gerektiği gibi değerlendirdiğine inanıyoruz.

HÜRRİYET YAYINLARI

GİRİŞ

Atina, sahne edebiyatına iki tür bağışlamıştır: tragedia ve komedia. Tragedia, konularını zaman ve mekân dışında, genel insan değerini canlandıran efsaneden aldığı içindir ki, çerçeveleri aşabilmiş, dünya edebiyatının malı olmuştur.

Komedia, ablası tragedia kadar büyük bir başarıdır. Fakat o, zaman çerçevesi içinde günlük olay ve gerçekleri canlandırdığından, tragedia gibi ölmez bir tür olamamıştır. Komedia, Atina'nın hayatı ile sıkı sıkıya ilgilidir. Onu anlamamız, tadına varabilmemiz için Yunan tarihinin bir parçasını iyice tanımamız gerek. Komediayı beşinci yüzyıl sonu Atinasının büyük, küçük politik ve sosyal olaylarını, devlet mekanizmasını, başta gelen politika adamlarını, fikir hareketlerini bilerek okumalıyız; ancak o zaman komedianın da tragedia gibi dünya tiyatrosunda bir temel taşı olduğunu anlarız.

Atina'da iki komedia türü doğmuş, gelişmiştir: eski komedia, yeni komedia. Aralarındaki benzerlik yalnız addadır. Menandros'un dördüncü yüzyılın ikinci yarısında, daha birkaç şairle birlikte yarattığı yeni komedia, Roma'ya Plautus ve Terentius ile geçmiş, Batıda, Molière ve Shakespeare'i etkilemiştir; izleri zamanımızın komedisinde bile görülebilir. Eski komediaya gelince: Ondan bize ne kaldı? Dünyada eşi görülmemiş sağlıklı bir neşenin sınırsız bir özgürlüğün ürünü olan komedia en ufak bir iz bırakmadan yok olup gitti. Bu kitapta, Aristophanes'ten çevirdiğimiz oyunları okuyunca göreceksiniz ki, özgürlüğü bayrak edinen çağdaş demokrasilerin hiç biri, eski Atina komediasındaki eleştiri ve taşlamanın en hafifine bile göz yumacak kadar hür ve geniş görüşlü değildir. Atina'nın beşinci yüzyıl de-

GİRİŞ

mokrasisinden bugüne, Batı dünyası, özgürlüğü, yasalarla, kurallarla kalıp ve çerçeveler içine almıştır. Aristophanes'in, her kurumu, her insanı hedef tutan taşlaması zamanımızda düşünülemez bile. Eski komedia, tarihte tektir, bir daha canlanamaz. Onun havasını fazla özleyecek olan insan, Paris'e gidince şansonyelere bir uğrasın. Cumhurbaşkanından en ufak vatandaşına kadar herkesi alaya almayı marifet bilen bu sanatçıların fıkır fıkır «esprit»lerinde komedianın ruhundan bazı kırıntılar bulabilir.

Komedia nedir?

Tragedia gibi komedia da, tanrı Dionysos dininin bir parçasıdır. Şu farkla ki, tragedianın Dionysos ayini olarak nasıl doğup geliştiğini az çok bildiğimiz halde, komedia üstüne bilgilerimiz daha azdır. Komedianın kaynaklarında birçok öğeler aramalıdır: komedia, başlangıçta birbirleriyle ilgisiz, küçük oyunlardan meydana gelmişken, tragedianın etkisiyle değişmiş, her oyunda bir tek olayı ele alıp canlandırmak yoluna gitmiştir. Tragedianın üç büyük ozanı, Aiskhylos, Sophokles ve Euripides, bu türün birbirinden epey farklı gelişme aşamalarını simgelerler. Oysa, komedia şairlerinden elimizde yalnız Aristophanes'in eserleri kalmıştır. İskenderiye tarihçileri, 365 komedia yazarının adlarını sayarlar. Biz bunlardan ancak Epikharmos, Magnes, Kratinos, Krates, Eupolis ve Aristophanes'in isimlerini biliyoruz. 44 komediasından ancak 11 tanesi elimize geçen Aristophanes de, eski komedianın gelişmesinde son aşama sayılabilir.

İlkçağ da komedianın nasıl geliştiğini iyice bilmiyordu. Nedenini Aristoteles şöyle açıklar: «Başlangıçta bu türe önem verilmediğinden, kaynakları pek belli değildir.» Komedia, Atina'nın resmî bayramlarına geç girmiş, tragediadan epey sonra bir agon, yani yarışma konusu olmuştur. Tragedia temsilleri beşinci yüzyılla başladığı halde, ilk zamanları Kır Dionysia'larında özel girişimlerle meydana getirilen «komos» alayları ancak 50 yıl sonra komedia haline geldiler; bu tür de önce Lenaia, sonra Büyük Dionysia bayramlarına kabul olundu.

Komedia, daha doğrusu «komoidia», «komos şarkısı» yahut «komos alayında söylenen şarkı» demektir. Etimolojisi tragedia-

GİRİŞ

ninkinden daha açıktır, çünkü komos'un ne olduğunu biliriz. Tamamlayıcı bilgi olarak da Aristoteles, «Komedia, phallos şarkılarını söyleyenlerden doğdu» diyor.

Komos, Attika'nın kent ve köylerinde yapılan bir alaydır. Dionysos bayramlarında halk bol şarap içtikten sonra, acayip kılıklarla sokaklarda dolaşır, başta flüt çalan bir adamın arkasından, alay halinde açık saçık türküler söyleyerek, kaba ve müstehcen hareketlerle çılgınca oynayarak, yolda ona buna satışıp kentin ilerigelenlerini alaya alarak yürürdü. Bu töre, Avrupa ve Amerika'nın karnaval alaylarında bugün de yaşar. Komos'ta, Attika komediasının en önemli iki öğesini buluyoruz: koro ve taşlama.

Her fırsatta düzenlenen bu komos'lara tanrı Dionysos şerefine kır Dionysia'larında yapılan «pompe»leri de katacak olursak, Aristoteles'in yukarıda söylediği az çok aydınlanmış olur. Pompe alayları da komos'lara benzer, şu farkla ki, dince saptanmış bir düzene göre yapılırlar. Aristophanes'in **Kömürcüler** komediasında, bu pompe'ler için canlı bir örnek vardır. Bu alaylarda, başlarında sunular döü sepetler taşıyan kızlar önde yürür, arkalarında bir sepet incir, bir testi şarap, bir bağ kütüğü ve bir teke taşıyan adamlar gelir. Alayın sonunda da bir incir dalına asılmış deriden veya tahtadan bir veya birkaç «phallos» görülür. Phallos, yani erkek uzvu, hayvan ve bitki âleminde bereketin ve tanrı Dionysos'un simgesidir. Alay yürürken Phallos'la simgelenen Phales adlı bir tanrısal varlığa ve tanrı Dionysos'a övgüler okur. Yolda kaba saba, müstehcen şakalar yapılırlar. Bu müstehcen unsur, komedianın hem kıyafetlerinde, hem de genel havasında görülür.

Fakat komedianın edebî tür olarak gelişmesinde başka etkiler de sezilir. Çok eski zamanlardan beri Dor şehirlerinde ve bilhassa Megara'da ortaoyunu oynayan tulûat kumpanyaları varmış. Taklîdin esas olduğu bu oyunlarda hırsız, edepsiz köleler meyve çalar, kavga eder, birbirini dövermiş; yabancı şive ile konuşan hekimler, fazla obur oldukları için ziyafetlerde daima aç kalan Herakles'ler sahneye konmuş. Megara ortaoyununun tipleri eğri büğrü, koca kafalı, göbekli, komik tiplerdir. Aristophanes, Dor komediasını, seyircileri ucuz çarelerle güldüren kaba bir oyun diye vasıflandırır. Fakat şüphesiz ki bu oyunun esas

GİRİŞ

unsurlarından olan taklit ve efsane parodileri Attika komediasını da hele başlangıcında etkilemiştir. Epikharmos adlı bir şair, Dor oyununa, altıncı yüzyılda edebî bir çeşni vermiştir. Üstün bir diyalog sanatı ile yazılmış 400-500 mısralık kısa komediaları, Epikharmos'a, Sicilya ve Yunanistan'ın Dor şehirlerinde büyük bir ün kazandırmıştı. Bunları çok beğenen Platon, Epikharmos için, «komedianın babası» derdi. Tek tük mısraları elimize geçen Epikharmos, Attika komediasını etkilemiş olabilir. Fakat beşinci yüzyıl sonunda Atina'da doğan komedia, Megara ortaoyunu veya komos gibi unsurları bir bütün haline getirerek, yepyeni edebî bir tür olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tragedia gibi komedianın da yalnız Atina'da doğup gelişmesini mümkün kılan bir özelliği vardır. Bu özelliğin dış unsuru koro, iç unsuru da Aristoteles'in anladığı manada politika, devlet fikri, toplum duygusudur. Tragedia, devlet dinine hizmet için, efsane ve masal hazinesini sözlü, şarkılı, oyunlu bir temsil halinde değerlendirmiştir. Komedia baştan başa politikadır. Taşlama ve eleştiri, kişiler ve konuşmalar, koronun şarkı ve raksları hep bir amaca yöneliktir. Komedia şairi, komik kişileri veya olayları yalnız seyircileri güldürmek için sahneye koymaz; günlük hayatın komik bir cephesini veya uydurma bir olayı vatandaşlarına bir şey yaptırmak veya yaptırmamak amacıyla canlandırır. Komedia, politika alanında bir silahtır. Yazarı, sanatının bütün olanaklarını bu hedefe varmak için kullanır, hatta oyunun hayal perdesi altında asıl amacı örtülmesin, gizlenmesin, unutulmasın diye de bir ara seyircilerle karşı karşıya gelerek, onlara kendi adına seslenir. O anda, hayal oyunu durur ve koro, şairin o gün, o saatte toplu halde tiyatrodaki bulunan Atina vatandaşlarına söyleyeceklerini söyler. Koro ilkin şairin adına, sonra kendi adına konuşur ve halka dert yanar, isteklerini bildirir. Komediayı ikiye bölen bu parçaya, «parabasis» denir. Parabasis, komedianın temel direğidir. Parabasis daha önce hiç bir türde görülmediği gibi, sonra bir daha da eşine rastlanmaz.

Kömürçüler'in parabasis'i bu söylediklerimize örnek olabilir. Burada Aristophanes, komedia şairinin ödevini anlatır ve bu ödevi görmüş olmakla övünür. Parabasis başlayınca, oyuncular sahneden çıkar, koro orkestra da seyircilere doğru ilerler ve «anapaistos» denilen yürüyüş vezninde yazılmış uzun mısralarla halka seslenir.

GİRİŞ

Komedia Temsilleri

İ.Ö. 440 yılından beri Atina'da yılda iki kez komedia temsili olurdu: Lenaia (Ocak - Şubat) ve Büyük Dionysia (Mart - Nisan) bayramlarında. Lenaia'daki komedia temsilleri daha eskidir. Yalnız tragedia yarışmalarının yapıldığı Büyük Dionysia bayramlarına sonradan komedia yarışmaları da katılmıştır.

Büyük Dionysia yarışmalarına beş komedia alınır. İ.Ö. 183 yılından sonra bu sayı altıya çıkarıldı. Fakat Aristophanes'in zamanında, belki Peloponessos savaşının gerektirdiği harcamalar yüzünden yarışmaya yalnız üç koro girerdi.

Tragedia agon'larında, yani yarışmalarında olduğu gibi komedia şairleri de oyunlarını belli bir zamanda, bayramı düzenleyen devlet memuruna vermek zorundaydılar. Buna bir koro istemek denirdi. Arkhon denilen bu memur, zengin vatandaşlar arasında komediayı sahneye koyma masraflarını görecek bir vatandaş seçerdi. Komedia şairleri eserlerini arkhon'a yılın başında teslim etmek zorundaydılar. Burada hiç anılmadığımız bir nokta şudur: zamanımıza kadar korunan komediaların hepsi son derecede günceldir, hatta oynandıkları zamandan biraz önceki olaylara değinirler. Örneğin Aristophanes'in **Barış** komediası 421'de imzalanan Nikias Barışı'ndan birkaç gün önce oynanmıştır. Atina ile Sparta arasındaki barış görüşmeleri kışın başlamış ve bahara kadar süregelmiştir. Aristophanes ise, komediasında, ancak bu görüşmelerde belli olan bazı olaylara değinir. Acaba şair komediasının tam metnini vermeden arkhon'dan bir koro isteyebilir de metni son dakikada mı tamamlardı? Bunu iyice bilmiyoruz.

Yarışmalarda şairin başlıca ödevi, koronun ve aktörlerin öğreticisi olmak, yani rejisörlük yapmaktır. Komedia yarışmalarına birden fazla oyunla girilebilirdi. Şair, isterse, rejisörlük görevini başka bir adama verebilirdi. Aristophanes birçok komedialarını başka kimselerin adıyla oynatmıştır. Bu yüzden kamu kayıtlarında bu komedialar, korodidaskalos'un yani rejisörün adı ile geçerdi. Aristophanes'in kendi eserlerini neden kendi adıyla oynatmadığına şaşarız bugün. Kendisi, bir komediasında, başlangıçta gerekli deneylerden geçmiş olmadığı için seyircilerin karşısına çıkmayı göze alamadığını söyler. Fakat olgunluk ça-

GİRİŞ

ğında, Atina'nın en ünlü komedia yazarı olduğu bir zamanda bile komedialarını başkalarına oynatmıştır. Acaba rejisörlüğe yeteneği yoktu da ondan mı?

Aristophanes

Komedialarının dışında Aristophanes hakkında ne biliriz diye düşünüyorum da, bir şey bulamıyorum. Doğum tarihi belli değil. İ.Ö. 445 veya 444 olsa gerek, ölüm tarihi de bilinmiyor. Babasının adı Philippos imiş; Araros, Philippos, Nikostratos isminde üç oğlu olmuş. Atinalıymış. Pandionis soyundan ve Kydathenaia mahallesinden. 44 tane komedia yazmış, ilk komediasını 427'de, son komediasını 388'de oynatmış. Elimize 11 tane komediası tamam olarak geçmiştir. Bunları oynanış sırasıyla sayalım: **Kömürcüler** (425 Lenaia bayramında Kallistratos'un adıyla oynanıp, birincilik kazanmış), **Atlılar** (424 Lenaia bayramında oynanıp, birincilik kazanmış), **Bulutlar** (423 Büyük Dionysia bayramında Philonides adıyla oynanmış, üçüncü gelmiş), **Eşekarıları** (422 Lenaia bayramında oynanmış), **Barış** (421 Büyük Dionysia bayramında birincilik kazanmış), **Kuşlar** (414 Büyük Dionysia bayramında Kallistratos adıyla oynanmış ve ikincilik almış), **Lysistrata** (411 Lenaia bayramında oynanmış), **Thestophoriazusai** (411 Büyük Dionysia bayramında oynanmış), **Kurbağalar** (405 Lenaia bayramında birincilik kazanmış), **Ekklesiiazusai** (392 Lenaia bayramında oynanmış) ve **Ploutos** (388'de oynanmış).

Aristophanes üzerine çağdaşlarının söylediklerini bir araya toplarsak, zamanında çok beğenildiği sonucuna varırız. Syrakusai hükümdarı Dionysios, Platon'a, Atina'nın yasalarını hangi kitaptan öğrenebileceğini sormuş, filozof da ona Aristophanes'in komedialarını okumasını salık vermiş. Pers kralı, Sparta ile Atina arasında savaşı kimin kazanacağını kestirebilmek için büyük şairin hangi tarafta olduğunu öğrenmek istemiş. Aristophanes, Yunan dünyasının dışında da takdir edildiğini **Kömürcüler**'in parabasis'inde övünerek anlatır. Gene Platon, **Şölen** dialogunda, Aristophanes'in ağzından aşk üzerine hoş bir teori nak'eder. Komedia şairine göre, insan, bir zamanlar, kadın ve erkek olarak iki cinsi bir vücutta taşırdı, sonradan ay-

GİRİŞ

rılan bu iki vücut parçaları birbirlerini arar dururlar ve ancak aşk ile birleştikçe rahat ederler. Aristophanes'in **Bulutlar**'da çizdiği Sokrates portresi, gerçeğe hiç uygun değildi; buna rağmen ne Sokrates, ne de Platon ona kızmışlardı. Ancak temsil sonunda Sokrates yerinden kalkıp gerçek Sokrates ile komediadaki Sokrates'i karşılaştırabilmeleri için halka kendini göstermiş diye anlatılır. Aristophanes için yazılmış bir üstyazıda (epigram) şöyle deniyor: «Yıkılmayacak bir tapınak arayınca kendilerine, Kharitler, Aristophanes'in ruhunu buldular.» Bu üstyazı da Platon'a atfedilir.

Aristophanes, komedialarının parabasis'inde kendini şöyle anlatır: Daima Atina'nın iyiliği için çalışmıştır. İktidarı, vatandaşlarını aldatarak ele geçiren Kleon'a karşı cesurca savaşmaktan çekinmemiş, Atinalılara her fırsatta doğru yolu göstermiştir. Kaba saba şakalara, manasız komik tiplere ve gülünç vakalara baş vurmaktan komediyi yüksek bir sanat seviyesine ulaştırmıştır. Şair bu hizmetleri için halkı kendisini alkışlamaya davet eder.

Ne kadar övünse yeridir. Seleflerinden hemen hiç bir eser kalmadığı halde, Aristophanes'in komediyi âdeta yarattığı izlenimine varırız. Aristophanes, Atina'nın bunalım geçirdiği bir zamanda yaşamıştır. Faaliyeti, Peloponessos savaşının, yani iki büyük Yunan şehri arasında kardeş kavgasının sürüp gittiği yıllara rastlar. Atina ile Sparta, tarihte bir defa olmak üzere Doğudan gelen düşmana karşı birleştikten sonra, Atina içerde ve dışarda egemenliğini kurmuş, Perikles'in yönetimi altında büyük bir şehir - devlet haline gelmiş, Ege adaları ve Anadolu kıyı kentleri ile birleşerek, Delos Deniz Birliği'ni kurmuştur. Atina'nın bundan sonraki emeli, Yunan dünyasını kendi yönetimi altında birleştirmek, Yunanistan'da tek bir devlet kurmaktır. Bu büyük proje ufak tefek ırk ayrılıkları ve ideoloji farkları yüzünden gerçekleşemedi. Yunanistan'da en küçük şehir - devlet bile hegemonyasını kaybetmeğe razı değildi. Peloponessos'da yerleşmiş Dor kavimleri, oligarşiden yana idiler; bir kral veya asilzade zümresinin idaresinden kurtulamıyorlardı. Bu politika zamanla yıpranmasına, yıkılmasına sebep oldu. Yunan birliği ancak çok sonra ve yabancı idare altında, yeni Roma devletinin çerçeveleri içinde kurulabilirdi.

GİRİŞ

Aristophanes, Atina'nın var gücüyle bu emeli gerçekleştirmek için çalıştığı bir dönemde yaşadı. Fakat Perikles ölmüştü, devletin başına geçenler yalnız kendi çıkarlarını düşünen kişilerdi. Kleon, Hyperbolos, Kleophon gibi demagogların veya Alkibiades gibi şımarık soyluların politikası kötü bir politikadır. Sparta'ya karşı düşmanlığı körükleyerek, Atina halkını savaş için bir sürü masrafa sokarlar. Bu politika ile Atina savaş ortaklarını da yitirir; Delos hazinesi Akropolis'te Athena tapınağına getirildikten sonra, Atina emperyalist yöntemlerle keyfi idareye başlar. Gururundan artık kabına sığamaz olmuştur.

Aristophanes, emperyalist ve savaşçı demokrasinin karşısındadır. Vatandaşlarını demagogların elinden kurtarmak, barışa ve kardeş Yunan devletleriyle anlaşma, müttefik şehirlerle eşitlik yoluna yönelmek için canla başla çalışmıştır. Bu hedefle Atina'nın bütün nizam ve kurumlarını komedialarında ele alarak, iyi ve kötü taraflarını göstermiş, vatandaşlarını her türlü kusurlarını düzeltmeğe davet etmiştir. Aristophanes'in yapıcılık gücü bizi şaşırtır. Belki şair olarak Aiskhylos'tan, Sophokles'ten, Euripides'ten daha büyüktür. Ama sanatını günlük meseleleri çözmek, vatandaşlarının dertlerine deva bulmak için Atina'nın hizmetine verdiğiinden, komediaları bugün ne yaşayan dilelere kolayca çevrilip oynanabilir, ne de Yunanca bilenler tarafından rahatça okunup anlaşılabilir. Oysa, Aristophanes kadar kuvvetli, canlı, verimli bir komedi şairi dünyaya bir daha gelmemiştir.

Aristophanes, Platon'un ideal devletinde görmek istediği rehber şairin ta kendisidir. Eseri bugün sanatçıda aradığımız yol gösterici mesajlarla dolup taşar; onunki mesaj bile değil, doğrudan doğruya seslenmedir. Topluma bir şey söylemek isteyen sanatçıların hepsi Aristophanes'ten ders alabilirler. Fakat zamanımızın hiç bir sanatçısı Aristophanes kadar özgür ve yürekli olamaz, çünkü hiç bir çağdaş devlet, sanatçıya fikirlerini bu kadar açık şekilde söylemek hakkını vermez.

Atina'da da bu özgürlüğe dizgin vurmak isteyenler oldu. Kleon, Aristophanes'e, **Babililer** komediasından dolayı dava açtı, onu, temsilde hazır bulunan yabancı elçiler önünde, Atina devletini küçük düşürmek, yani bizim deyimlerimizle «hükümetin manevî şahsiyetine hakaret etmek»le suçlandırdı. Sonuç ne ol-

GİRİŞ

du biliyor musunuz? Aristophanes davayı kazandı ve bir yıl sonra oynattığı **Kömürçüler** komediasında, Kleon'a, para cezasını kusturmuş olduğunu müjdeledi. Kleon'a saldırılarını artırdıkça artırdı, Atina halkının şefi, gözdesi Kleon da sesini çıkarmadı. **Atıllar**'da kendini, halkı yıkıma sürükleyen, yalancı, düzenbaz, aşağılık bir köle kıyafetinde seyretmek zorunda kaldı. Aristophanes kimseyi esirgemez, Demos'u bile alegorik bir kişi olarak fena halde alaya alır. Atina halkı kendisini bütün kusurları ve zaafı ile gülünç bir kılıkta sahnede gördüğü zaman, şairi taşlamağa kalkışmamış, komediasına birincilik vermiştir. Buna demokrasi mi, özgürlük mü, sanata saygı mı ne dersenez deyin.

Ancak bütün çabalarının boşa gidip yurdunun savaşla büsbütün yıprandığını, demokrasinin çöktüğünü, bağımsızlığın bile elden gittiğini gördüğü zamandır ki, şair, vatandaşlarına doğrudan doğruya seslenmekten vazgeçer, hayal ürünü konulara sığınır Atina'ya gerçekleştirmediği ideal devletlerin tasvirini çizer ve vatandaşlarının yorgun, bezgin ruhlarını avutmağa çalışır. Atinalıların, vatanlarını çok sevdiklerine dair misaller var elimizde. Atina mahkemesinin idama mahkûm ettiği Sokrates, dostlarının yardımıyla kolayca kaçabilirdi, ama vatanın kanunlarına karşı gelmemek için kaçmaya razı olmaz, seve seve ölüme gider. Bu vatan saygısı ve sevgisi, komedialarında yermediği kurum, rezil etmediği insan bırakmayan Aristophanes'te aynı canlılıkla yaşar.

Aristophanes'in sanatını anlatmak güçtür. Şiirlerinde lirizm ile eleştiri, eşine az rastlanır bir uyumla birleşmiştir. Aristophanes, dil bakımından büyük bir yaratıcıdır. Yunanca, yeni yeni kelime kuruluşlarına elverişli bir dildi. Bu olanaktan Aristophanes sonuna dek faydalanmıştır. Komedialarında has isimlerin hepsi kendi komik buluşlarıdır: Dikaiopolis (Adil Şehir), Lysistrata (Orduları Terhis Eden), Philokleon (Kleonsever), Bdelykleon (Kleon'dan Tiksinen), Pisthetairos (Sadık Dost), Eue!pides (Ümitli), Pheidippides (Atları Koruyan). Şehir ve yer isimleri de böyle uydurmadır: Nephelokokygia (Bulutkusent), Onoupokas (Eşek Kırpıcı), Phrontisterion (Fikirhane). Aristophanes bu dil oyunlarını cambazlığa kadar götürür. **Kadınlar Meclisi**'nin son sahnesinde herkes ziyafete giderken, koro, ye-

GİRİŞ

necek olan bir yemeğin adını söyler. Bu kelime, tam 72 heceliktir. Kelime oyunları da çoktur Aristophanes'te. Bazen pek açık olan bu oyunları çevirilerde e'den geldiğince yansıtmaya çalıştık veya bir notla açıkladık.

Etkili komik bir unsur diye kullandığı bu kelime oyunlarından başka, Aristophanes, taklitten de faydalanır. Atinalı olmayan kişileri kendi lehçeleri, şiveleri ile konuşturarak, komik sahneler yaratır.

Fakat dilin ancak Aiskhylos ile kıyaslanabilecek bir ustası olduğu halde, komedialarındaki asıl komiklik olayın kuruluşundan gelmektedir. Kendisinden önce, birbirinden ayrı komik sahnelerden ibaret olan komediyı, tek bir olayın gelişmesi üzerine kurmuş olmak Aristophanes'in bir başarısıdır. Yunan tiyatrosu, kuruluşu bakımından modern Batı tiyatrosuna benzer. Ne tragediada, ne de komediada ilkçağ seyircisi bir olayın mantık silsilesi içinde gelişip sonunda sona ermesini beklemezdi. Hele parabasis'le iki ayrı parçaya bölünen komedia, sürükleyici bir yükseliş izlemez. Aristophanes'in ilk komedialarında her şey birinci bölümde olup biter, parabasis'ten sonraki bölüm çoğu zaman bir sonucu, bir durumu gösterir. Örneğin **Barış**'ta, barış yeryüzüne indirildikten sonraki hali, veya **Kuşlar**'da Bulutkuşkent'in kurulmasından doğan durumlar. Fakat bazı komedialarda vaka sonuna kadar gelişir: **Lysistrata**'da kadınların barış için savaşması ancak son sahnede sonucun elde edilmesi ile biter. **Bayram Kadınları** ve **Ploutos** da öyledir. Bu yolda Aristophanes'in tragediadan örnek olarak komediyı klasik bir kuruluşu kavuşturduğuna hiç şüphe yok.

Aristophanes'in kişileri hep Atinalıdır. Şair, takma adlar veya kendi isimleri ile memleketinin bütün sınıflarını parti başkanından köylüsüne kadar sahneye koymuştur. Bu kişiler birer tip, modern anlamda birer karakter değildir. Hiç biri, Atina'nın yaşam koşulları ve gerçekleri dışında yaşamaz, bağımsız bir kimlik taşımaz. İnsan, Aristophanes'in gözünde Atina vatandaşı, Aristoteles'in deyiimiyle «zoon politikon»dur. Aristophanes, insanı vatandaş olarak faaliyetinde, devletle olan alış-verişinde gösterir, onun dışındaki hayatı ile pek ilgilenmez. Bu çerçevede içinde kaldığı halde, Aristophanes bize Atina'nın günlük yaşamını bütün gerçeği ile canlandırmıştır. Şehirlisi, köylüsü, as-

GİRİŞ

keri, kölesi, tüccarı, rahibi, hakimi, züppesi, devlet reisi, komutanı, hatta sınıf sınıf kadınları bile gözümüzün önünde canlanmaktadır. Aristophanes, Atina'nın toplumsal gerçeklerini bize tanıtmak bakımından elimizde bulunan tek kaynaktır.

Komediaları çok kişiliktir. Tiyatroda kalabalık sahnelere ilk defa onda rastlıyoruz. Aristophanes için realizmderi bahsetmek belki garip kaçır, ama o, gerçeğe bağlılığı, sahneye tragediada olduğu gibi, iki üç kişi koymaya değil, toplum sahnelerini canlandırmaya kadar götürmüştür. Bunu daha ilkel sayılabilecek yöntemlerle yapar, fakat onun sayesinde Atina'daki bir meclis veya bir mahkeme sahnesine, pazarda bir alış-veriş sahnesine şahit oluruz. Bu sahnelerden örnek olarak **Lysistrata**'daki kadınların toplantısını alabiliriz.

Üç komedianın kahramanları kadınlardır. Aristophanes, kadınları çok mu seviyordu? Onları da şarap düşkünü, süs düşkünü ve bir hayli ahlâksız olarak gösterir; ama kadınlar, Aristophanes'in, Atinalı erkeklerden ümidi kestikten sonra sığındığı bir âlemdir. Kadınların devlet idaresini ele almaları, seyircileri ancak güldürecek bir fantazidir, fakat Aristophanes, Atina kadınlarını vatandaş olarak iyice tartmış olacak ki, Atinalılara yol göstermek için yazdığı en ciddî nutku **Lysistrata**'nın ağzından söyletiyor. **Lysistrata** gerçektir, barış için savaşında şairin kendisini temsil eder. Üstelik de kadınlığını unutmuş değildir. En sevimli kişisini kadın olarak seçmesi, Aristophanes'in, kadınlardan bir şeyler beklediğini gösterir.

Zamanımızın okuyucusu, Aristophanes'in komedialarını kaba, açık saçık hatta müstehcen bulacaktır. Eski komedianın bu yönünü biz ancak iki noktayı her zaman göz önünde tutmakla anlayabiliriz. İlkçağda, tek tanrılı dinlerin insana aşılacakları utanma duygusu yoktur; bizim ayıp dediğimiz, o çağın insanları için en doğal şeydir. İkincisi bizim müstehcen saydığımız cinsiyet de, onlar için, utanılacak, gizlenecek bir konu değildir. Komedia, yukarıda belirttiğimiz gibi, phallos alaylarından doğmuştur. Sahnede kişilerin kocaman bir erkek uzvu taşımaları ve cinsiyet üzerine müstehcen şakalar yapmaları doğrudan doğruya bereket tanrısı Dionysos'un kültü ile ilgilidir. Bizi utandıran bu unsur, Atina'da, komedianın gereklerinden sayılır.

GİRİŞ

Kaldı ki Atina'daki bazı cinsî sapıklıklara ve ahlâksızlığa karşı Aristophanes herkesten fazla cephe almıştır. Fakat bunlara karşı da siyaset sahasında yaptığı gibi tam bir özgürlükle savaşıyor, yani her şeyi korkmadan, çekinmeden açık açık göstererek ve söyleyerek.

Aristophanes ve Barış

Barışı sağlamak, vatandaşlarını barışa yöneltmek için Aristophanes kadar uğraşan, didinen bir şair daha var mıdır, bilmem. Pers savaşlarını kazanmış, içerde tarihin en parlak demokrasisini, dışarda zamanın en ileri fikrinin sağladığı deniz egemenliğini kurmuş Atina'da uygarlığın her alanında eli neyeye değerse, orada canlılık ve yaratıcılık kaynakları fışkıran, başarılarına, zekâsına, olgunluğuna ve talihine güvenen, alının teriyle kurduğu demokrasi içinde Hellen birliğini sağlamak gibi büyük bir fikrin peşinde koşan, başta Sparta olmak üzere Yunan şehirlerinin bencil, dar görüşlü, geri fikirli direnmesini kırmak için hayatına mal olacak bir savaşa giriştikten sonra, ihtirasları kızışıp sergüzeşte doyamaz olan özgür, canlı, atılğan, gözüpük Atina halkını barışa yöneltmek kolay bir iş değildi.

Aristophanes, komedialarının hepsinde, savaşın aleyhinde bulunmuş, üçünde de esas konu olarak barışı almıştı. **Kömür-cüler, Barış, Lysistrata**, Atina savaş ve barış tarihinin üç önemli aşamasıdır.

425 Lenaia bayramında **Kömür-cüler** oynandığı zaman siyasal durum şuydu: 431 baharında Atina'nın eski dostu Plataiai'nın, Boiotia'lıların bir baskınına uğramasıyla Peloponessos savaşı başlamıştı. 425'e kadar varan altı yıl içinde, Atina büyük yıkımlara karşı koymak zorunda kaldı. Attika'nın istilâsı yüzünden bütün köy ve kasaba halkının Atina surları içine alınması; bu sırada (430'da) nüfusunun üçte birini imha eden korkunç bir veba salgını, Perikles'in ölümüyle (429'da) demokrasinin başıboş kalıp aşırı halkçı partinin ve Kleon gibi türedi demagogların eline düşmesi, bu partinin itişiyile Atina'yı kökünden yıkacak olan Doğu ve Batı'ya sergüzeşt seferlerinin başlaması.

Bu durumda Aristophanes, barışın savunmasını ele aldı. Akharnai kasabasının bir vatandaşı, Dikaiopolis (adı, «Ađaletli

GİRİŞ

Şehir» anlamına gelir) Atina meclisini barış yapmaya kandıramadığı için, Sparta ile kendisi ve ailesi için özel bir mütareke imzalar. Akharnai vatandaşlarından katışık bir koro (bu demos halkının çoğu kömürcüydü), Dikaiopolis'in bu davranışını önce nefretle karşılar, sonra onun bütün Yunan şehirleriyle serbestçe alış-veriş edip karnını doyurduğunu, bolluk ve mutluluk içinde yaşadığını görünce imrenir, haklı olduğunu kabul eder. Dikaiopolis, onların aracılığıyla Atina halkına, harbin birkaç sorsuzsuz kodaşanının işine yaradığını, Hellas içinde ticareti yasaklayan ve Attika halkını aç bırakan Megara emirnamesinin, Perikles'in metresi Aspasia'yı memnun etmek için çıkarıldığını söyler. Bu komedia ile Aristophanes, barışa kavuşan bir vatandaşın yiyip içip gönül eğlendirmesini sahneye koymakla, Atina halkını imrendirerek barışa kandırmak ister. Bu ilk ve biraz kaba komedyesiyle yarışmada birinciliği kazanmışsa da, barışı sağlamak yolunda hiç bir başarı elde edememiştir.

421'de, şair, daha geniş bir kavrayış ve daha yüksek bir sanat eseri olan **Barış**'la, barışın savunmasını bir daha denedi. **Barış**, 421 yılının mart ayına düşen Büyük Dionysia bayramında, Atina ile Sparta arasında on bir yıldan beri süregelen savaşa son verecek olan Nikias Barışının arifesinde oynanmıştır.

Bu dört yıl içinde Sparta ile Atina arasındaki savaş bütünü kızıışmıştı. İlk zamanları Atina saldırıdadır. 425 yılında Atina, Pylos'u elde edip Sphakteria adasına yerleşen Sparta garnizonunu esir aldıktan sonra, başı dönmüş, Aristophanes **Atlılar**'da Kleon'un Demos'a ne kadar kötü hizmet ettiğini gösterdiği halde, demagogun büyük fetih planlarını gerçekleştirmeye yelteniyordu. 422'de, Thebai'ye karşı büyük bir saldırı yenilgi ile sonuçlandı. Bu sırada Sparta generali Brasidas, Atina'nın Trakya'daki en önemli üssü olan Amphipolis'i hücumla aldı, Amphipolis ile daha birçok müttefik şehir kaybolmuş oldu. Bu darbe 423'te bir senelik bir mütareke imzalanmasına sebep olmuş, süre bitince, Kleon, Amphipolis'i ve Trakya'yı geri almak için bir ordu ile yola çıkmıştır. Fakat Amphipolis savaşı Atina kuvvetlerinin yenilmesi, Kleon ile Brasidas'ın ölmesiyle sonuçlanmıştır. Barışa engel olan iki komutan öldükten sonra, Sparta'da da Atina'da da barıştan yana olan partiler başa geçti. Müzkereler başladı, müttefik veya tarafsız şehirlerin olumsuz

GİRİŞ

tutumu yüzünden aylarca uzayıp giden konuşmalardan sonra, 25 elaphebolion (8 nisan) 421'de Nikias barışı imzalandı.

Barış komedyasının kahramanı Trygaios (Trygaios, «bağ bozucu» demektir), Dikaiopolis gibi avamdan bir kişidir. O da savaş yüzünden Athmoneia demos'undaki bağlarını bırakmış, Atina'nın işsiz, yoksul insanları arasına katılmıştır. On üç yıldan beri Atina'nın çektiklerini gören Trygaios artık dayanamaz, Hellen'leri kurtarmak için yeryüzünde her girişimin sonuçsuz kalacağını bildiği için olacak, göğe çıkıp tanrılardan hesap sormaya karar verir.

Aisopos'un, Osurgan ile Kartal masalından yararlanarak, Etna osurganı denilen cinsten bir domuzlan böceği besler. **Barış** komedyası böyle başlar, Trygaios'un Atina tiyatrolarında kullanılagelen makinelerle kocaman bir böcek biçimindeki taslak üstünde havaya uçurulması, Hermes'le karşılaşması ve Barışı mağaradan çıkarıp yeryüzüne indirmesi, sonra da bereket tanrıçası Opora ile evlenip tarlalarına, bağlarına dönmesi ve bütün Attika köylülerinin bolluğa kavuşması, komediada canlandırılmıştır.

Aristophanes'in bu ikinci çabası da sonuç vermemiştir. Çünkü Nikias Barışı uzun ömürlü olmamış ve Atina sürüklediği Sicilya seferinden büsbütün bitkin çıkmıştır. Aristophanes, 411 yılında, Lysistrata komedyasıyla yurttaşlarını bir daha barışa çağırır, ama sözcüleri bu kez artık laf anlamayan erkekler değil, barışı gerçekten özleyen kadınlardır. Hellen kadınları, Lysistrata'nın kılavuzluğunda Atina akropolüne baskın yaparlar ve kocaları barışmadıkça, evlerine dönmeyeceklerine ant içerler. Kadınlar savaşı yönetmeye yarayan devlet hazinesine de el koydukları ve erkeklerin gözdağlarına, yalvarmalarına aldırmadıkları için, Atina ve Sparta barış yapmak zorunda kalırlar. Aristophanes'in en iyi kurulmuş, en insanca komedyası sayılan **Lysistrata**, gerçekler alanında hiç bir başarı kazanamamıştır. İş işten geçmişti: kardeş kavgasına dış düşman da karışınca, ilerici demokrasi de gerici demokrasi de can çekişmeye başlamıştı. Atinalı düşünür ve şairler Utopya kurmaya girişirler bundan böyle. Gerçekçi politika çağı kapanmıştır. Onunla Yunan uygarlığının da sona erdiğini, tarih bize öğretir.

AZRA ERHAT

ARİSTOPHANES'İN GÜLEN ÖZGÜRLÜĞÜ

Aristophanes'i Türk sahnesine getirmekte pek çekingen davranmış ve bir hayli geç kalmışız nedense. Zaman zaman girişilen ürkek denemeler ertelenmiş, yarıda kalmış, ya da yeteneksiz ellere düşmüş. Oysa, Aristophanes komedyasının kaynak olarak büyük önemi, ölümsüzlüğü, vazgeçilmezliği bir yana halkımızın komedyaya gelenekleriyle içten bir yakınlığı vardır. Köy oyunlarında, Karagöz'de, hele cinsel aşırılıkları ölçü dinlemeyen eski Karagöz'de, meddahlarda Aristophanes'in sözünü sakınmayan gürbüz, ısırgan soluğunu, kaba gerçekle sarmaş dolaş fantazyalarını, tuzlu birbirli politika eleştirilerini, taşlamalarını, sağduyu adına sivri akıllılara saldırılarını bulabilirsiniz. Türk demokrasisinin bugünkü çatışmalı döneminde Aristophanes verimli yankılar uyandırabilir.

O Aristophanes ki sanatta demokrasinin ilk büyük sözcüsü olmuş, tiyatrosunun bütün ışığını yurt sorunlarına çevirmiş, gülmeyi demokrasinin en etkili eğitim aracı kılmasını bilmiş. O kadar ki, Atina'nın yasalarını hangi kitaptan öğrenebileceğini soran bir yabancı krala Platon, Aristophanes'in komedyalarını salık vermiş. Oysa hiç de öğretir gibi konuşmaz, hiç bir öğretinin de sözcülüğünü etmez Aristophanes. Sa-

nat politikanın buyruğuna değil, politika sanatın buyruğuna girer onda. Öyle olmasa **Lysistrata**, Atina'nın politika sorunlarıyla birlikte insanlığın belleğinden silinir giderdi. Demokrasiyle birlikte Atina'yı sarmış olan komedyaya yaşamazdı; çıkarıcılara, savaş tutkunlarına, halk düşmanlarına karşı olmak zorundaydı; ama politikayla ilişkilerinde sanat niteliğini yitirmesi, bayağılıklarla uğraşırken bayağılığa düşmemesi gerekiyordu. Aristophanes, tam anlamıyla sanatçı kalarak politikaya karışmanın, sanat gücüyle halkı kendi seçtiği yöneticilere güldürmenin yolunu, ölçüsünü buldu. Halka yaranmadan halkçı, ders vermeden eğitici, kandırmadan uyarıcı oldu. Politikacılar, zorbalar, yargıçlar, askerler, tüccarlar, filozoflar, bilginler yedikleri taşların acısını unutacak kadar güzel buluyorlardı bu sahne tanrısının oyunlarını. Saldırılarının en ağırında sanat daha ağır basıyordu. Aristophanes, gülen düşüncesinin sınırsız özgürlüğünü yalnız demokrasiye borçlu değildi; dokunulmazlığını sanat çabasıyla kazanmıştı daha çok. Üstüne çektiği yıldırımları geri teptiren gülüşünün aydın güzelliği oldu.

Lysistrata, Aristophanes'in barış uğruna açtığı sanat savaşlarından biridir. Savaş yolunu seçmiş, emperyalist eğilimlere kapılmış bir demokraside, barışı savunmak ateşle oynamaktı; zırhlara, kalkanlara bürünmüş çatık kaşlı savaş tanrısına çelme takmak, cenk borularına karşı ısıklık çalmaktı. Sanatın büyüsü korudu Aristophanes'i ve Atina, savaşlarla sürdüremediği yaşama gücünü **Lysistrata**'nın barış özlemiyle günümüze ulaştırdı.

SABAHATTİN EYÜBOĞLU

KÖMÜRCÜLER

Türkçesi :

SABAHATTİN EYÜBOĞLU — AZRA ERHAT

KİŞİLER

DİKAİOPOLİS; Atina yurttaşı
DÜZEN GÖREVLİSİ
TANRIGİL (Amphitheos)
ELÇİLER
KOFARTABAS; (Pseudartabas); Pers kralının elçisi
THEOROS; Trakya elçisi
AKHARNAİ'Lİ KÖMÜRCÜLER KOROSU
DİKAİOPOLİS'İN KIZI
EURİPİDES'İN KÖLESİ
EURİPİDES
LAMAKHOS; Atinalı general
MEGARA'LI
MEGARA'LININ KIZLARI
BİR CURNALCI
THEBAİ'LI
NİKARKHOS
LAMAKHOS'UN HİZMETÇİSİ
BİR ÇİFTÇİ
GÜVEYİ YARDIMCISI
HABERCİ

Sahne yerine göre, halk kurultayının toplandığı Pnyx'te, Dikaiopolis'in, Euripides'in evleri önünde ya da çarşıda geçer.

DİKAİOPOLİS — Ah, kaç kez yüreğim kan ağladı
benim!

Sevinçlerimse ne az, ne az, beşi bulmaz
Ama çektiklerim saymakla bitmez;
Denizde kum bende dert!
Ne duydum sevinç olarak, bir bakalım:
Evet, sevinçli bir günümü hatırlıyorum,
Hani o tiyatroda, Aristophanes'in bir oyununda
Kleon'a
yuttuğu beş kese altını kusturdukları gün.
Yüreğimin yağları erimişti o gün (1).
Bu güzel başarı için severim Atlıları,
Bütün Hellas için ne şan, ne şerefti o!
Ama bunun ardından başka bir gün duyduğum acı
Tragedyalık bir acı oldu benim için:
Ben Aiskhylos'u dört gözle beklerken sahnede,

(1) Aristophanes'in 426 yılında, yani **Kömürcüler**'den bir yıl önce oynattığı **Babilililer** komedyasında Kleon, birleşik kentlerden çalmış olduğu beş altını Atlıların dayağı altında kusar göstermişti.

Gelsin, korosuyla Theognis! (2) demezler mi.
 Düşün, nasıl vurulmuşa döndüm beynimden!
 Ama bir kez daha sevdiğim oldu:
 Moskhos'un ardından Dexitheos (3) çıkınca sahneye
 Bir Boiotia yiğitlemesi söylemek için.
 Derken aynı gün ölüyordum az kalsın:
 Gözlerim kararırverdi görünce Khairis'i (4)
 Homeros'tan bir parça okumak için sahnede.
 Hamama kabul edildiğim günden bu yana
 Hiç böylesine kan başıma çıkmamıştı:
 Sabaktan bütün yurttaşlar toplantıya çağrıldı,
 Oysa toplantı yerinde kimseler yok.
 Yurttaşlar agora'da gevezelik ediyorlar;
 Kırmızı ipler arasına girip
 Buraya doğru yürümeleri gerekirken
 İpi gören başka bir yana kaçıyor (5)
 Senato başkanları bile yok ortada.
 Geç kalacaklar hepsi, geç kalınca da,
 İyi yerleri kapışmak için birbirine girip
 Sel dalgalarına dönecekler sıkışmaktan.
 Sen gel de bunlarla
 Barışı sağlamanın yollarını ara;
 Umurlarında bile değil barış.
 Ah yurdum, zavallı yurdum, yazıklar olsun!
 Toplantıya ilk gelen benim her zaman,

(2) Kötü ve soğuk bir tragedya yazarı sayılan Theognis'e «kar» lakabı takılmıştı.

(3) Kitara çalgıcıları. Moskhos kötü, Dexitheos iyi bir çalgıcı sayılırdı.

(4) Kötü bir kavalcı.

(5) Yurttaşları toplantıya sürmek için agora'ya kırmızı boyalı bir ip gerilirdi.

KÖMÜRCÜLER

Gelir otururum böyle tek başıma,
Ahlar uflarım, esnerim, gerinirim,
Yellenirim, sıkılır, bir şeyler çizerim,
Sakalımı yolar, bine kadar sayarım.
Barış özlemiyle tarlalara bakarım uzaktan,
Kente lânet okur, köyüme can atarım.
Köyüm ne kömür satın aldırır bana,
Ne sirke, ne de zeytinyağı.
Satın almak sözünü bile bilmez,
Kendi kendini besler benim köyüm.
Aldım sattımlarla yormaz kafamı.
Onun için kesin kararlarla geldim bugün:
Bağırıp çağıracağım, kıyameti koparacağım,
Barıştan gayrı söz edene
Verip veriştireceğim, diyordum.
Ama işte başkanlar nihayet,
Öğleyin, öğleyin gelebildiler ancak.
Tam dediğim gibi de oldu:
Baksanıza nasıl itişip kakışıyor herkes
Ön sırayı kapmak için.
DÜZEN GÖREVLİSİ — İlerleyin, ilerleyin ortaya
doğru.

TANRIGİL — (6) Söz alan oldu mu?

GÖREVLİ — Kim söz istiyor?

TANRIGİL — Ben.

GÖREVLİ — Adım ne?

TANRIGİL — Tanrığil.

GÖREVLİ — İnsan değil misin yoksa?

(6) Amphitheos Yunanca «yarı-tanrı» anlamına gelir; kelime oyunlarına yol açan bu adı «Tanrığil» diye Türkçeleştirmeyi uygun gördük.

ARİSTOPHANES

TANRIGİL — Değilim. Bir ölümsüzüm ben.
Atam Tanrıgil Demetler'le Triptolemos'un oğluydu,
Onun oğlu Keleos (?) benim ninem Phainarete ile
evlendi,

Benim babam Lykios ondan doğdu.
Ölümsüzüm ve tanrılar yolladı beni
Lakedemonyalılarla anlaşmak için tek başıma.
Ölümsüzüm ama, ey insanoğulları,
Yol parası aramayın bende,
Başkanlarınsa para vermeye niyetleri yok.

GÖREVLİ — Okçular, atın bu adamı dışarı!

TANRIGİL — Triptolemos! Keleos!

Göz yumacak mısınız buna?

DİKAİOPOLİS — Başkan baylar, kurultaya
saygısızlık edersiniz

Bu adamı dışarı attırmakla.
İstedığı sizin yararınıza barışı sağlamak,
Kılıçları kalkanları susturmak.

GÖREVLİ — Otur yerine ve sus!

DİKAİOPOLİS — Hayır, Apollon'a yemin ederim,
susmayacağım,

Başkanlığınızı barış uğrunda kullanmazsanız.

GÖREVLİ (gelenleri bildirerek) — Kralın
sarayından gelen elçiler!

DİKAİOPOLİS — Kral mı? Kral da kim oluyormuş?

Bıktık artık bu sizin elçilerden,

Bütün tavus kuyruklu maymunlardan.

GÖREVLİ — Kes sesini!

(?) Keleos, toprak tanrıçası Demeter'i Eleusis'te kabul eden
ve toprak ana kültünü bu şehirde kuran kraldır.

KÖMÜRCÜLER

DİKAİOPOLİS (Pers kılığındaki elçileri görerek) —

Vay babam vay! şu Pers cafcasına bakın hele!
BAŞ ELÇİ — Bizi Büyük Kralın sarayına
yollamıştınız

Euthymenes'in başbakan olduğu yıllarda
Günde iki drahmi yollukla.

DİKAİOPOLİS — Yazık drahmilere!

BAŞ ELÇİ — Doğrusu, az çile çekmedik
Küçük Asyanın yeşil ovalarından geçerken:
Araba tentelerinin altında
Yumuşak döşeklere uzanıp yatmaktan
Ölüyorduk az daha...

DİKAİOPOLİS — Demek biz keyf içinde yaşıyorduk
Savaş yerlerinde çamurlarda yatarken.

ELÇİ — Konuk edildiğimiz her yerde
Zorla tatlı şaraplar içiriyorlardı bize
Altın ve billur kâselerde.

DİKAİOPOLİS — Ey Atina, Kranaos'un şehri!
Görüyor musun

Elçilerin nasıl alay ediyor seninle?

ELÇİ — Çünkü bu barbarların gözünde insan
Ancak çok yiyip çok içerse insandır.

DİKAİOPOLİS — Bizde orospu, puşt derler
böylesine!

ELÇİ — Yola çıkışımızın dördüncü yılında
Büyük Kralın sarayına vardık.
Ama Kral bütün ordusuyla ayak yoluna gitmiş,
Ve Kafdağının tepesinde sekiz ay boyunca
Boşaltıp karnını rahatlamıştı.

DİKAİOPOLİS — Ya, büzüğünü sıkması ne kadar
zaman sürdü,

Bir dolunay boyunca mı?

ELÇİ — Bu işten sonra sarayına döndü, bizi
konukladı,

Fırında kızarmış tüm öküzler sundu bize.

DİKAİOPOLİS — Fırında kızarmış öküz olur mu hiç?
Palavra bunlar!

ELÇİ — Bir de öyle bir kuş yedirdi ki bize,
İnan olsun, bizim Kleonymos'un (°) üç misli vardı,
Şarlatan kuşmuş adı da onun gibi.

DİKAİOPOLİS — Demek onun için sen de günde iki
drahmiye

Şarlatanlık ediyorsun bize.

ELÇİ — Sonunda döndük geldik işte.

Kofartabas'ı (°) getirdik size, Kralın Gözü.

DİKAİOPOLİS — Karga oysun o gözü, seninkini de
birlikte!

GÖREVLİ (geleni bildirerek) — Kralın Gözü!

DİKAİOPOLİS (iki hadımağasının önünde gelen

Kralın Gözünü görerek) — Aman Herakles tanrı,

imdat!

Bu seninki göz değil, ahbap,

Bir savaş gemisinin kürek deliği.

Karaya çekilmiş tekne misin nesin?

Gözünün altındaki kürek kayışı da ne oluyor?

ELÇİ — Haydi, Kofartabas, anlat şimdi

Kral ne haber yolladı seninle Atinalılara!

(°) Kleonymos: Aristophanes'in komedyalarında sık sık alaya alınan bu adam iri yarı, palavracı bir demagog olarak tanıtılır.

(°) Pseudartabas: Sahte Artabas demek; «Kofartabas» diye çevirdik.

KÖMÜRCÜLER

KOFARTABAS — İartaman eksarks apianona
satra. (10)

ELÇİ — Anladın mı ne diyor?

DİKAİOPOLİS — Apollon canımı alsın bir şey
anladıysam.

ELÇİ — Diyor ki Kral altın yolluyor size.

(Göze)

Altın sözünü daha iyi belli etsene sen de.

KOFARTABAS — Zor aldun altun, kova dipli Yunon.

DİKAİOPOLİS — Sen misin belli et diyen!

ELÇİ — Ne diyor?

DİKAİOPOLİS — Ne mi diyor? Diyor ki
Barbarlardan altın koparacaklarını sanıyorlarsa
Akıllarına turp sıkayım Yunanlıların.

ELÇİ — Yok canım, kova dolusu altından söz ediyor.

DİKAİOPOLİS — Ne kovası be! Şarlatan herif
sen de!

Çekil ordan, ben konuşurayım onu.

(Kofartabas'a)

Hadi, açıkça söyle bakalım bu tanığın önünde,

Yoksa kızıla boyarım üstünü başını:

Kral altın yolluyor mu bize?

(Kofartabas başıyla hayır der)

Hayır! Demek elçilerimiz aldatmış bizi.

(Kofartabas ve hadımağaları evet
diye başlarını sallarlar)

Bak hele bizim gibi baş sallıyor bunlar!

Buralı olmasınlar? Tamam buralı.

Şu berikini tanıdım bile:

(10) Kofartabas'ın güya Pers dilinde söylediği bu sözler aslında bozuk Yunancadır.

Kleisthenes bu, Sibyrtios'un oğlu.
 Seni kıcı tıraşlı azgın puşt seni!
 Maymun suratlı herif, bir sakal takıp
 Hadımağası olmaya kalkarsın ha!
 Öteki kim acaba? Straton (11) olmasın?
 GÖREVLİ — Sus, otur!
 Senâto, Kralın Gözünü devlet köşküne çağırıyor!
 DİKAİOPOLİS — Tamam, olan oldu, çek ipini gayrı!
 Burda boşuna kafa patlatmak budalalık.
 Demek devlet kapısı hep böylelerine açılacak.
 Ama ben bilirim yapacağımı:
 Bir yaman, bir büyük işe girişeceğim.
 Hey, Tanrığil, nerdesin!
 TANRIGİL — Burdayım.
 DİKAİOPOLİS — Al şu sekiz drahmiyi, git benim
 adıma
 Bir barış anlaşması yap Lakedemonyalılarla.
 Yalnız benim için, karım ve çocuklarım için.
 Sizler de hava almakta devam edin
 O yana bu yana elçiler yollayarak.
 GÖREVLİ — Yol verin Theoros'a,
 Sitalkes'in sarayından gelen elçimize! (12)
 THEOROS — Hop, işte geldim!
 DİKAİOPOLİS — Al sana bir şarlatan daha!
 THEOROS — Trakyada niçin kaldık bu kadar uzun
 zaman...
 DİKAİOPOLİS — Çünkü bol bol para alıyordun da
 ondan.

(11) Kleisthenes ile Straton ahlaksız iki Atina'lıdır; Sibyrtios ise Atina'da beden eğitimi yapan bir öğretmen.

(12) Sitalkes: 432 yılında Atina ile antlaşma yapan Trakya kralı.

KÖMÜRCÜLER

THEOROS — Çünkü bütün Trakya'yı karlar
kaplamıştı o zaman,
Nehirler donmuştu o sırada...

DİKAİOPOLİS — Tam o sırada Theognis de
burada ⁽¹³⁾

Tragedya yarışına girmişti...

THEOROS — Biz de o arada Sitalkes'in sarayında
Bol bol Trakya şarabı içiyorduk.

Anlatamam Atınaya gösterdiği dostluğu,

Görülmedik, gerçek bir sevgiydi bu;

Duvarlara yazıyordu sevgisini

Canım Atinalılara vurgunum diye.

Oğlu, ki Atina yurttaşlığı verdik kendisine,

Deli divane oluyor, yamp tutuşuyordu

Bizim bayram sucuklarımızı yemek için.

Yalvarıyordu babasına bize yardım etsin diye.

Şarap kâsesini kaldırıp yemin etti babası:

Atınaya öyle bir orduyla gideceğim ki, dedi,

Bir çekirge bulutu geliyor diyecek görenler.

DİKAİOPOLİS — Arap olayım, inanırsam tek
sözüne

Çekirgelerden başka.

THEOROS — Şimdiden göndermiş bulunuyor bize
Trakyanın en savaşçı boyunu.

DİKAİOPOLİS — Ha, şimdi anlaşıldı.

GÖREVLİ — Theoros'un bize getirdiği Trakyalılar!
Buyrun!

DİKAİOPOLİS — Aman, nedir bu başımıza gelen!

(13) Bkz. 2. not.

ARİSTOPHANES

THEOROS — Kocamantoslar ordusu! (14)
DİKAİOPOLİS — Kocamantoslar mı? Bu da ne
demek?

(Takma phalloslarını göstererek)

Ya bu da nesi? Kim yolmuş bu Kocamantosların
erkeklğini?

THEOROS — İki drahmi ücretle bu yiğitler
Bütün Boiotia'yı kalkanlarıyla ezerler.

DİKAİOPOLİS — Bu kabuksuz keriflere iki drahmi
ücret ha?

Yandı yurdun kurtarıcısı denizciler!

Eyvah! Başıma gelen!

Kocamantoslular sarmısaklarımı talan ediyorlar.

Bırakın sarımsaklarımı!

THEOROS — Yaklaşma, be adam, başın belâya
girer:

Sarmısak yiyen horozlara dayanılmaz.

DİKAİOPOLİS — Başkanlar, nasıl göz yumarsınız
buna,

Kendi yurdunda bu barbarların beni soymasına?

Peki, öyleyse, ben de yurttaşlık hakkımı
kullanıyorum:

Trakyalıların ücreti konusu bugün konuşulamaz.

Tanrılar istemiyor konuşulmasını:

İşte belirtisi, bir yağmur damlası düştü üstüme.

GÖREVLİ — Trakyalılar çekilsin, yerlerine
gitsinler,

Yarımdan sonra çağrılacaklar.

(14) Adları kelime oyunlarına uysun diye «Kocamantoslar» diye çevirdiğimiz «Odomantoslar» Trakya'nın en vahşi boyu diye bilinirdi.

KÖMÜRCÜLER

Başkanlar oturuma son verdi.

DİKAİOPOLİS (yalnız kalınca) — Vay başıma
benim! O güzelim sarmısaklar gitti!

Ama işte Tanrıgil dönüyor Lakedemonya'dan.

Hoş geldin, Tanrıgil.

TANRIGİL — Dur, soluk alayım da sonra konuşalım.

Arkama düşen Akharnai'lilerden kaçıyorum.

DİKAİOPOLİS — Ne var? Ne oldu?

TANRIGİL — Sana bir barış anlaşması getiriyordum;

Koşa koşa gelirken Akharnai'liler çaktı işi,

O yaşlı babayiğitler, meşe odunu yürekliler,

O dik kafalı Marathon savaşçıları.

Başladılar hep bir ağızdan bağırmaya:

«Alçakoğlu alçak, sen barış anlaşması getirirsin ha,

Bağımız bahçemiz ayaklar atlında çiğnenirken!»

Bir yandan da taş dolduruyorlardı yenlerine.

Ben kaçtım, onlar ardıma düştü bağıra çağıra.

DİKAİOPOLİS — Bırak bağırınsınlar!

Sen anlaşmayı getirdin mi, onu söyle.

TANRIGİL — Elbette, üç türlü şarapla hem de.

Ayrı ayrı tadına bak üçünün.

Al bak, bu beş yıllık bir barış.

DİKAİOPOLİS (şarabı tadarak) — Puah...

TANRIGİL — Ne var?

DİKAİOPOLİS — Hoşuma gitmedi, zift kokuyor:

Donanma hazırlıkları olsa gerek bunun altında.

TANRIGİL — Öyleyse sen on yıllığına bak.

DİKAİOPOLİS — Bu da buram buram elçi kokuyor.

Birleşiklerin geciken yardımlarını andırıyor.

TANRIGİL — Eh, öyleyse al sana otuz yıllık bir
barış

Hem karada, hem denizde.

DİKAİOPOLİS — Gelsin Dionysos şenlikleri! İşte
bundaki koku

Tanrı balı, tanrı şarabı kokusu!

Ne mutluluk, korkmayız artık

«Al üç günlük kumanyanı gel» diyecekler diye.

Dilediğin yere git! diyor bu şarabın tadı.

Aldım, kabul ettim bu barışı,

Döküp içiyorum son damlasına kadar.

Atinalılar gitsin güle güle savaşlara,

Ben kurtuldum artık savaş belâsından,

Gidiyorum kırlarda Dionysos'u kutlamaya. (15)

TANRIGİL — Ben de canımı kurtarayım

Akharnai'lilerden.

KOROBASI (Akharnai kömürcülerinin korusunu

yöneterek) — Burdan gelin, koşun ardından,

bulalım izini,

Soralım gelen geçen herkese,

Yurdun selâmeti için yakalanması gerek.

Kim gördüyse söylesin ne yana gitti

O anlaşmayı getiren adam!

KORO — Kaçtı, yok ortada, görünmez oldu.

Kör olasınca ihtiyarlık!

Gençliğimde olsaydı,

(15) Kır Dionysia'ları şarap tanrısı Dionysos'un şerefine aralık ayında ve köylerde kutlanan şenliklerdi. Bayramın başlıca özelliği olan «komos» alayı Atina'da komedyâ türünün doğmasına yol açmış ve bu türe adını vermiştir. Kır Dionysia'larının nasıl kutlandığı ve komos alaylarının nasıl düzenlendiği hakkında tek belgemiz Aristophanes'in **Kömürcüler** piyesidir.

KÖMÜRCÜLER

Phaüllos'la yarıştığım yıllarda, (16)
Sırtımda bir kömür çuvalıyla hem de,
Zor kaçırdı elimden bu barış aracısı,
Kanatlı kuş da olsa yakalardım onu.
KOROBASI — Ama yıllar derman bırakmadı
bacaklarımda,
Ağırlaşтым, ihtiyar Lakratides gibi.
O yüzden kaçtı elimden, ama bırakmayalım peşini.
Akharnai'lılar yaşlı da olsa
Hiç kimse onları yenmekle övünmemeli.
KORO — Ulu Zeus, şu adamın yaptığına bak!
Düşmanlarıyla barış yapmaya kalkıyor,
Ben öfkemden kudururken
Topraklarımı çiğneyenlere karşı.
Ama ben aman vermeyeceğim onlara,
Şişleyeceğim onları durmadan, kıyasıya,
Bir daha bağına bahçeme sokmayacağım onları.
KOROBASI — Durmayalım, arayalım, bulalım onu,
Okluca kırlarına koşalım,
Dört bir yanı tarayıp yakalayalım onu,
Taşlar yağdıralım başına.

*Dikaiopolis'in evinin önü. Dikaiopolis'
in sesi içerden duyulur.*

DIKAIOPOLIS — Tören başlıyor, susalım!
Tören başlıyor, susalım!
KOROBASI — Durun, durun, duydunuz mu, dostlar?
Biri törene çağırıyor herkesi.
Aradığımız adam olsa gerek bu.
Şu yana çekilelim hep birden

(16) Sicilyalı Phaüllos, ilkçağın en hızlı koşucularından biriydi.

ARİSTOPHANES

Adam çıkacak besbelli kurban kesmeğe.
DİKAİOPOLİS (karısı, kızı ve iki kölesiyle çıkar) —
Tören başlıyor, susalım!

Tören başlıyor, susalım!
Kızım, öne geç sepetinle.
Xanthos, sen de phallosu dik tut,
Şimdi koy sepetini yere, kızım, başlayalım!
KIZ — Anne, kaşığı ver de, kaymak dökeyim
göreğe.

DİKAİOPOLİS — Oldu, her şey tamam.
Ey Dionysos, yüce sultanım, kabul et
Sana sunduğumuz bu töreni ve kurbanı
Çoluğum çocuğum, ev halkımla birlikte.
Mutlu kıl bize bu köy şenliğimizi,
Sağladığım otuz yıllık barış
Orduları uzaklaştırıp evimizden
Bereket getirsin bize!
Hadi kızım, sepetini güzel güzel taşı,
Hanım hanımcık, utangaç hallerinle.
Ne mutlu gerdeğine girecek olana,
Mini mini kedicikler doğurtacak sana,
Senin gibi sabah sabah yellenecek onlar da.
Yürü yavrum, kalabalıktan da sakın,
Altıncıklarını aşırıvermesinler.
Xanthias, sen de arkadaşınla dikkat et
Phallos sepetin arkasında dimdik dursun.
Ben ardınızdaki geleceğim
Övgüler okuyarak Phales tanrıya. (17)
Karıcığım sen damda kal, seyret bizi.

(17) Phales: Kır Dionysia'larının komos alaylarında yer alan ve erkek uzvunu temsil eden bir tanrı.

KÖMÜRCÜLER

Haydi, şimdi düşelim yola.
Ey Phales, Bakkhos'un yoldaşı,
Cümbüş seven, gece gezen,
Evli kadınlara, delikanlılara düşkün tanrı;
Selâm sana yeniden!
Beş yıllık gurbetten sonra
Kavuştum köyüme nihayet.
Bir başıma sağladığım barışla
Kurtuldum kaygılardan, cenklerden, komutanlardan.
Çok daha tatlı bir şey değil mi, Phales, sevgili
Phales,

Kıstırmak hizmetçi kızı, Tratta'yı,
Ormandan odun çalarken
Sarılp beline kaldırmak onu yerden,
Sonra yatırıp çiçeğini koparmak.
Phales, canım Phales, gel içelim seninle.
Yarın sabah, sarhoşluğumuz geçince,
Kutlarınız barışı şarapla
Ve asarız kalkanı ocağın başına.

KORABAŞI (Dikaiopolis'i görerek) — İşte o, işte o!
Çal taşı kafasına, vur kafasına, vur!
Vur alçağın kafasına, vur bre vur!

DİKAİOPOLİS (çömleğiyle başını savunarak) —
Herakles, koru beni, ne oluyor!

Çömleğimi kıracaksınız!

KORABAŞI — Senin kafanı kıracağız, alçak!

DİKAİOPOLİS — Suçum ne, sayın Akharnai
ihtiyarları?

KORABAŞI — Bir de soruyorsun, yüz­süz, vicdansız!
Ne suratla bakabiliyorsun bana, vatan haini!
Kendi çıkarına barış yapan alçak!

DİKAİOPOLİS — Ama ne şartlar koştum,
biliyor musunuz?

Dinleyin beni!

KOROBAŞI — Seni dinlemek ha? Öleceksin sen!
Taşlarla ezeceğim kafanı senin!

DİKAİOPOLİS — Dinleyin önce, sonra vurun. Bir an
sabredin.

KORO — Bir an bile sabretmem! Ne söylesen boşuna.
İğreniyorum senden, Kleon'dan daha çok hem de,
O Kleon ki derisini yüzüp
Çizme yapacağım Atlılara.

KOROBAŞI — Lakonyalılarla anlaşılan adama
Uzun söylevler çektiremem,
Başınla ödeyeceksin yaptığımı.

DİKAİOPOLİS — Bırakın Lakonyalıları bir yana.
Etmeyin, dostlar, dinleyin nasıl anlaştığımı,
Bakin haksız mıyım.

KOROBAŞI — Nasıl haklı olabilirsin barışarak
O imansızlar, o kalleşler, o yemin bozanlarla?

DİKAİOPOLİS — Ben derim ki fazla yükleniyorum
Lakonyalılara

Onların yüzünden değil bütün başımıza gelenler.

KOROBAŞI — Değil mi, alçak kerif, bir de
utanmadan

Yüzüme karşı söylüyorsun bunu!

Üstelik de insaf bekliyorsun benden.

DİKAİOPOLİS — Değil elbette, ispat edebilirim ki
size

Birçok yerde sizsiniz haksız olan.

KOROBAŞI — Bu kadar alçaklık olamaz,
kuduracağım:

Düşmanlarımızı savunmaya kalkıyor bize karşı!

KÖMÜRCÜLER

DİKAİOPOLİS -- Kellemi veririm, doğru değilse
söyledikleri,

Halk da benim gibi düşünmüyorsa.

KORBAŞI — Ey yurttaşlar, ne güne duruyor
taşlarımız,

Niçin boyamıyoruz bu alçağı kızıl kanlara?

DİKAİOPOLİS — Nedir sizi böyle birden

Azgın çıralar gibi tutuşturan?

Bir kez daha yalvarırım, ünlü Akharnai'lılar:

Söz vermeyecek misiniz bana?

KORBAŞI — Hayır, vermeyeceğiz!

DİKAİOPOLİS — Ne belâya çatacakmışım meğer!

KORBAŞI — Seni dinlemektense ölmek daha iyi!

DİKAİOPOLİS — Dinleyin beni, Akharnai'lılar!

KORBAŞI — Hemen gebereceksin, bil!

DİKAİOPOLİS — Öyleyse ben de bilirim dişlerimi
göstermesini:

En sevgili ahbablarınızı öldürürüm ben de,

Boğazlarım sizden aldığım tutsakları.

KORBAŞI — Yurttaşlar, ne saklıyor bu sözlerin
altında,

Ne puslu kuruyor Akharnai'lılara?

Birimizin çocuğu mu var elinde?

Neyle korkutmak istiyor bizi?

DİKAİOPOLİS (bir çuval kömür ve bir bıçakla
gelir) — Atın isterseniz taşları şimdi.

Ben de can dostunuza kıyarım sizin.

Anlaşılır şimdi aranızda hangi kömürcünün

Kömürüne bağlı olduğu.

KORO — Eyvah, yandık! Bu çuval bizim hemşeri!

Aman, dur, kıyma ona, sakın, sakın ha!

ARİSTOPHANES

DİKAİOPOLİS — Öldüreceğim, ne kadar bağırsanız
dinlemem!

KORO — Nasıl öldürürsün bu sadık yoldaşı?
Kömürcülerin bu can dostunu!

DİKAİOPOLİS — Siz demin dinlemek istediniz mi
beni?

KORO — Haydi, peki, söyle şimdi, dinliyoruz:
Anlat niçin sevdiğini Lakedemonyalıları.

O canım çuvalcığa ihanet edemem.

DİKAİOPOLİS — Önce atın öyleyse taşlarınızı yere.

KORO — İşte attık, sen de bıçağını at.

DİKAİOPOLİS — Peki, bir yerlerinizde taş
kalmasın sakın.

KORO — Silkelenip attık hepsini.

Bak gör işte nasıl silkeleniyorum.

Hadi, kaçamak yok, at bıçağını.

Fırıl fırıl dönüyorum baksana!

DİKAİOPOLİS — Neydi o deminki bağırmanız
öyleyse!

Az kalsın gidiyordu dağlarımızın kömürü

Hemşerilerinin densizliği yüzünden.

Bakın nasıl korkudan toz saldı

Mürekkepbalığı gibi çuval.

Ters huylu olmak ne kötü şey,

Taşlara sarılmak, böyle bağırp çağırarak,

Kulaklarını tıkamak söylenen söze.

Oysa ben Lakedemonyalıları savunurken

Kelleme kütüğe dayayarak konuşuyorum

Canımı çok sevdiğim halde.

KORO — Git getir öyleyse kütüğü, aşağılık herif!

Söyle bakalım neymiş

Canın kadar önem verdiği şey.

KÖMÜRCÜLER

Pek merak ediyorum düşüncelerini,
Ama senin dediğin gibi olsun,
Getir kütüğü ortaya ve öyle konuş.
DİKAİOPOLİS (bir kütükle dönerek) — İşte
üstünde başımı keşeceğiniz kütük,
Ve işte ben, canı elinizde zavallı sözcü.
Kendimi bir kalkanla savunacak değilim,
Lakedemonya için doğru bildiğimi söyleyeceğim.
Ama korkmuyor da değilim bir yandan:
Bilirim köylülerin ne kadar hoşlandığımı
Kendilerini ve Atınayı bir şarlatanın
Doğru yanlış övmesinden.
Alınan kim, satılan kim farkına bile varmazlar.
Ayrıca ihtiyarların huyunu da bilirim:
Oy kullanıp adam vurmaya can atarlar.
Kendi başıma gelenden bilirim:
Geçen yıl bir komedyam için
Kleon neler çektirmişti bana,
İhtiyar Kurulu önüne götürüp beni
Etmediği iftirayı bırakmamıştı; (18)
Yalan saçan diliyle
Küfür sellerine boğdu beni.
Yok oluyordum az kalsın
Attığı pisliklerin batağında.
Onun için konuşmaya başlamadan önce
İzin verin de dokunaklı sözlerle
Yumuşatayım yaşlı yüreklerinizi.
KORO — Ne demek oluyor bu dolambaçlar,
Bu kaçamaklarla geciktirmek söyleceğini?

(18) Kleon, Aristophanes'i **Babililer** komedyasında devlet memurlarına hakaret etmiş olmakla suçlamıştı. Bkz. 1. not.

ARİSTOPHANES

Peki, haydi sana izin, acındır önce bizi,
Konuş kötü şairler gibi maskeler takınarak,
Cehennem tanrılarına baş vurarak,
Sisyphos'un bütün kurnazlıklarını kullanarak (19)
Ama ondan sonra bil ki
Geciktiremezsin artık savunmanı.
DİKAİOPOLİS — Demek şimdi yürek göstermenin
sırası:

Euripides'i bulmaktan başka çare yok.
(Euripides'in kapısına vurur)

Hey ulan, aç şu kapıyı!

UŞAK — Kim o?

DİKAİOPOLİS — Euripides içerde mi?

UŞAK — Hem içerde hem değil, anlayışına göre.

DİKAİOPOLİS — Ne demek? İçerdeyken içerde
yok olur mu?

UŞAK — Bal gibi olur, babalık.

Aklı dışarı çıktı çünkü

Şiirlerine dizecikler toplamaya,

Ama kendisi evde sırt üstü yatmış

Bir tragedya yapıyor.

DİKAİOPOLİS — Ne mutlu sana, Euripides, ne
mutlu sana!

Uşağın bile oyun oynuyor konuşurken.

Haydi, oğlum, çağır onu bana.

UŞAK — Olmaz! Olmaz!

DİKAİOPOLİS — Olur olur! Gider miyim burdan?

Gitmem, kapıyı kırarım da gitmem.

Euripides, canım Euripides'eğim benim,

(19) Tanrıları aldatan Korinthos kralı. Hades'te bir kayayı sonsuzluğa dek yuvarlamak cezasına çarptırılmıştır.

KÖMÜRCÜLER

Kulak ver bana, kulağın varsa eğer!

Ben, Aslanlıköyden Dikaiopolis

Görüşmek istiyorum seninle.

EURİPİDES — Aşağıya inmeye vaktim yok.

DİKAİOPOLİS — Döner sahneni kullanıver.

EURİPİDES — Kullanamam.

DİKAİOPOLİS — Öyle bir kullanırsın ki!

EURİPİDES — Hadi peki, döndüreyim sahneyi,

Çünkü benim vaktim yok gelmeye.

DİKAİOPOLİS — Euripides!..

EURİPİDES — Ne bağıryorsun be?

DİKAİOPOLİS — Sen tiyatro yazarken ayakların

havada,

Oysa tam tersine yere basman gerek.

Topallaması bundan ötürü kişilerinin.

O uydurma tiyatro kılıkları da ne oluyor,

Nedir o yürekler acısı giysiler?

Bütün yaratıkların birer dilenci bu yüzden.

Ama yalvarırım sana, Euripides,

Dizlerine kapanırım: çıkar ver bana

Eski dram partallarından birini:

Koro önünde bir nutuk çekmek zorundayım,

Başaramazsam, öldüğüm gündür.

EURİPİDES — Ne biçim bir kılık istiyorsun?

Mutsuz ihtiyar Oineus'un kılığı olur mu?

DİKAİOPOLİS — Hayır, daha mutsuz birinin kılığı
olsun.

EURİPİDES — Kör Phoinix'in kılığı nasıl?

DİKAİOPOLİS — Hayır, Phoinix olmaz!

Daha mutsuzları da vardır sende.

EURİPİDES — Ondan daha acıklı partial hangisi
olabilir?

Philoktetes olur mu? Daha acıklısı can sağlığı.

DİKAİOPOLİS — Hayır, acıklıdan daha acıklı

olsun!

EURİPİDES — Topallayan Bellerophontes belki,
Kirli, çamurlu giysileriyle?

DİKAİOPOLİS — Hayır, Bellerophontes de olmaz.

Hem total olsun,

Hem dilenci, hem mızımız, hem dırdırcı.

EURİPİDES — Anladım, Mysia'lı Telephos senin
aradığın. (20)

DİKAİOPOLİS — Tamam, Telephos.

Ne olur ver onun kılığını bana.

EURİPİDES — Ver oğlum, Telephos'un kostümünü

şuna.

Thyestes'le İno'nun partalları arasında olacak.

Na işte, al götür.

DİKAİOPOLİS — Ey Zeus, ki bakışı deler geçer

her şeyi,

İzin ver de bürüneyim

Acıklı kılıkların en acıklısına!

Ey Euripides, bana bu partalları verdin madem,

Bir de külah ver bari kelleme.

(20) Oineus, Phoinix, Philoktetes, Bellerophontes ve Telephos, Euripides'in tragedyalarının adları ve baş kahramanlarıdır. Mysia'lı Telephos, Troya seferine çıkan Akha'lara karşı savaşta Akhilleus'un okuyla yaralanmış, yarası iyileşmeyince, tanrı sözcüsüne baş vurmuş ve ancak Akhilleus tarafından iyileştirilebileceğini öğrenip, dilenci kılığına girmiş ve Akha kampına gelmişti. Bu konuyu birçok dramatik sahnelerle işleyen Euripides'in **Telephos** tragedyası yitiktir. Bundan sonraki tırnak arasındaki dizeler bu tragedyaдан alınmadır.

KÖMÜRCÜLER

«Çünkü daha yoksul olmalıyım bugün dünden
Olduğum gibi olmalıyım öyle görünmeden.»

Kılığımıza seyirciler kanmasa da olur,
Ama Koronun saflığından yararlanıp
Yutturmalıyım ona masallarımı.

EURİPİDES — Kûlahı da vereyim.

Yaman buluşların var:

Güçlü bir kafanın belirtisi bunlar.

DİKAİOPOLİS (başlığı takar) — Eksik olma!

Telephos da eksilmez olsun!

Bak, bunu güzel söyledim:

Dilim zenginleşiyor yavaş yavaş.

Ama bana bir dilenci değneği de lâzım.

EURİPİDES — Al şunu ve uzaklaş bu taş

konutlardan.

DİKAİOPOLİS — Zavallı ruhum! Bak nasıl

Kovuyorlar seni bu konutlardan!

Oysa daha nice eksiklerim var,

Daha ağlamaklı olman gerek, ruhum,

Daha cıvık, daha kandırıcı.

Euripides, o küçük sepetini ver bana,

hani o bir kıvılcımla yanan sepetini.

EURİPİDES — İşine yarar mı sepetim, zavallı

dostum?

DİKAİOPOLİS — Yaramaz ama yanımda bulunsun

yine de.

EURİPİDES (ona sepeti verir) — Sıktın artık,

uzaklaş çevremden.

DİKAİOPOLİS — Vah vah! Hoşça kal öyleyse, anan

gibi. (21)

(21) Bir söylentiye göre Euripides'in anası sebze satıcısıymış.

EURİPİDES — Haydi git.

DİKAİOPOLİS — Hayır, bir şeycik daha ver bana:
Bir kırık tas, dilenmek için.

EURİPİDES — Haydi, onu da al ve cehennem ol!
Evimin rahatını kaçırdın.

DİKAİOPOLİS — Aman etme, kırma beni böyle.
Haydi, baldan tatlı Euripides'im benim,
Bir şeycik daha isteyeceğim senden:
Sünger kapaklı bir testi.

EURİPİDES — Bütün tragedyamı istiyorsun benden.
Peki, al da git.

DİKAİOPOLİS — Gideyim, gideyim! Ama ne yapsam
Bir şey daha lâzım, yoksa yandım,
Gel etme, baldan tatlı Euripides'im benim;
Bir şey daha verirsen, başka şey istemem:
Biraz saman koy sepetime.

EURİPİDES — Saman mı istedin? Al sana saman.
Başka şey kalmadı verecek dramlarımdan.

DİKAİOPOLİS — Kalmadı, doğru, gidiyorum artık.
Bir hayli rahatsız ettim gerçekten,
Ama büyükler yine de nefret etmez benden.

Aman, eyvah, en önemlisini unuttum,
O olmasa boşa gider emeklerim.
Euripides, canım ciğerim, Euripides'im benim,
Bir isteğim daha var;

Canım çıksın, köpekler gibi gebereyim

Başka bir şey daha istersem,
Bir şey, bir şeycik daha var, bir tek:

Senin ana mirasından bir bağ maydanoz.

EURİPİDES — Hakaret ediyor bu adam bana
Kapansın kapılarım suratına!

KÖMÜRCÜLER

DİKAİOPOLİS — Ey ruhum, maydanozsuz çıkacaksın
yola.

Biliyorsun ne büyük bir davadır
Biraz sonra savunacak olduğun
Spartalılardan yana konuşarak.
Davran artık, ruhum, vaktidir
Ne o? Niçin duraksıyorsun?
Bunca Euripides yuttuktan sonra
Yürüyemez olur musun, yürüyeceksin.
Gel söyle, ruhcağızım,
Koy kelleni ortaya, söyle doğru bildiğini,
Yürekli ol, yürü, atıl, ileri.
İhadi göreyim seni, güveniyorum sana.

KORO — Ne yapacaksın? Ne diyeceksin?
Bil ki yaman bir küstahlık bu seninki;
Kelleni ortaya koyup yurt için.

KORABAŞI — Başına gelecekten korkmuyor adam.
Haydi konuş, konuşmak istedin madem.

DİKAİOPOLİS — Kızmayın bana, saygıdeğer
seyirciler,

Bir komedyada ve bir dilenci olarak
Devlet işlerinden söz etmeye kalkıyorsam
Atina yurttaşlarının önünde.
Doğru olan her şey komedyaya girer:
Size acı ama doğru şeyler söyleyeceğim.
Bu kez Kleon suçlayamaz beni
Yabancıların önünde yurduma çatıyorum diye,
Çünkü bu Lenaion bayramında biz bizyiz,⁽²²⁾

{²²} Lenaion, tanrı Dionysos şerefine ocak ayının sonunda kutlanan bayramdır. Lenaion'da komedyalar ve tragedya temsilleri yapılır, ama onlara yalnız Atina yurttaşları katılırdı.

ARİSTOPHANES

Yabancılar gelmiş değil henüz,
Vergilerin gelmesine daha var,
Birleşiklerimiz de daha yoldalar.
Biz burada baklanın taneleriyiz,
Azınlıkları kabuk sayacak olursak.
Şunu söyleyeyim ki önce
Lakedemonyalıları sevmem ben de,
Dilerim Poseidon bir deprem yollasın,
Yerle bir olsun bütün evleri,
Çünkü benim de başımı bahçemi yıktılar.
Orası öyle ama biz bize konuşursak,
Yalnız Lakedemonyalılar yüzünden mi
Bütün bu başımıza gelenler?
Aramızda öyle adamlar var ki bizim
—Yurttaşlarımın tümüne diyeceğim yok—
İyi dinleyin, aklınızda tutun bunu:
Bütün yurttaşlarımı suçluyor değilim,
Ama aramızda öyleleri var ki,
Öyle aşağılık, öyle yüz­süz, namussuz,
Öyle alçakları, hainleri var ki,
Onlar yüzünden çıkmaza girdi⁽²³⁾
Megalılarıyla alış verişimiz.
Onlar ki bir hıyar, bir tavşan, bir domuz,
Bir baş sarmısak, bir çimdik tuz gördüler mi,
Megara'dan geldi diye kıyameti koparırlar,
Hemen ertesi gün kaçak mal diye
Açık artırmayla satışa çıkarırlar.
Hadi buna önemsiz diyelim

(23) Perikles'in çıkarttığı bir emirname, Megara ile Atina arasındaki her türlü ticareti yasaklıyor ve Atina'nın egemenliğinde bulunan limanları Megara mallarına kapatıyordu.

KÖMÜRCÜLER

Aramızda kalıyordu çünkü.
Gel gör ki birtakım delikanlılar
Kumar ve şarap taşkınlığıyla
Megaraya gidiyorlar bir koşu,
Simaita orospusunu kaçırıyorlar.
O zaman Megaralılar azgın horozlara dönüp,
Kaçırıyorlar ök almak için
Aspasia'nın konağından iki yosmayı. (24)
Bunun üzerine patlıyor savaş:
Birbirine düşüyor bütün Yunanlılar
Üç yosma yüzünden!
Küplere biniyor sözde Olympos'lu Perikles,
Zeus misali çakıyor şimşekleri,
Gümbürdetiyor gökleri,
Altüst ediyor Hellen ülkesini
Ve yasalar çıkarıyor dize dize:
«Megaralılar kovulacak aramızdan,
Tarlalardan, çarşılarından,
Denizlerden, karalardan!»
Megaralılar da ne yapıyor o zaman:
Açlık canlarına tak deyince
Lakedemonyalılara baş vuruyorlar
Geri aldırınsınlar diye
Üç yosma yüzünden çıkan fermanı.
Ama biz bütün baş vurmaları
Olmaz! diye geri tepiyoruz hep;
Derken kalkan gümbürtüleri sarıyor her yeri.
Ondan sonra artık vahlan dur:

(24) Miletos'lu Aspasia, Perikles'in sevgilisiydi, ama Atina yurttaşı olmadığından Perikles'le evlenmesine izin verilmiyordu. Megara emirnamesine sebep olarak gösterilen bu olay Aristophanes'in uydurması olacak.

Şöyle olmalıydı, böyle olmalıydı,
 Ya nasıl olmalıydı, peki, söylesenize!
 Diyelim ki bir Spartalı bir köpecik aldı gitti
 Bizim birleştiğimiz Seriphos adacığından, ⁽²⁵⁾
 Bir curnalcı da yetiştirdi bunu bize.
 Ne olacak şimdi? Oturur muydunuz evlerinizde?
 Ne mümkün! Hemen fırlardınız dışarı,
 Üç yüz gemi salardınız denize,
 Askerden geçilmez olurdu şehir,
 bağırr dururdunuz hepimiz
 Amiralimiz kim olacak diye.
 Bakarsın bir yerde para dağıtılıyor askere,
 Ötede Pallas heykelleri yaldızlanıyor,
 Beride kıyamet kopuyor sütunlar altında
 Buğdaylar ölçülüp tartılırken;
 Dört bir yanda tulumlar, kürek kayışları,
 Satın alan alana küpleri,
 Torba torba soğan sarmısakları, zeytinleri,
 Şölen çelenkleri, sardalya balıkları,
 Çalgıcı kızlar, kavgadan gözü şişmişler.
 Tersane ayrı bir âlem:
 Gürültü patırdı içinde yontulan kürekler,
 Çakılan iskarmozlar, takılan kayışlar,
 Boru, düdük müdük sesleri,
 Kumanda bağırıışmaları...
 İşte budur; bilirim, yapacak olduğunuz.
 Ya düşman Telephos ne yapar sanıyorsunuz?
 Aynı şeyi yapmaz dersek
 Aklimızı yitirmişiz demek.
 BİRİNCİ YARIM KORO — Ya öyle mi, seni alçak,
 seni rezil,

(25) Atina'nın güneydoğusunda ufacık bir ada.

KÖMÜRCÜLER

Bizi böyle anlatıyorsun ha, aşâğılık dilenci,
Bir curnalcı yüzünden çamur atıyorsun bize!
İKİNCİ YARIM KORO — Poseidon bilir ya, adam
hağlı,

Bütün söyledikleri doğru hem de,
Bir tek yalanı yok.
BİRİNCİ YARIM KORO — Ne çıkar yoksa,
söylemek mi gerekir

Bütün bunlar doğru da olsa?
Pahalıya ödeyecek bu cüretini!
İKİNCİ YARIM KORO (Dikaiopolis'in üstüne
yürüyen yarım koroyu durdurarak) — Dur
bakalım, nereye koşuyorsun?

Bu adama dokunursan bil ki
Biz de seni alaşağı ederiz.
BİRİNCİ YARIM KORO — Ey Lamakhos, yüce
komutan,

Gözlerinde şimşek çakan, yardımına gel!
Göster kendini, Gorgo sorguçlu kahraman!-(²⁶)
Lamakhos, dostumuz, hemşerimiz bizim.
Varsa aramızda bir bölük, bir alay komutanı,
Varsa duvarlarımızın bir koruyanı,
Hemen gelsin bana yardıma:
Yakalandım belimden, havada kaldım!
LAMAKHOS (tepeden tırnağa silahlı; sorgucu, Gorgo,
başlı kalkan ve kılıcıyla evinden çıkar) — Nerden
geliyor bu savaş çağrısı?

Kimin yardımına koşmam gerek?
Ne yana salayım savaş gümbürtüsünü?

(²⁶) Gorgo'lar saçları yılanlarla örülmüş üç tanrısal canavardır.
Gorgo'ları gören korkudan taş kesilirmiş.

Kim uyandırıp çıkardı kınından

Dehşet saçan Gorgo'mu benim?

DİKAİOPOLİS — Ey Lamakhos, şanlı alayların
sorguçlu kabadayı!

KOROBASI — Gel Lamakhos, bu adam deminden beri
Devletimize çamur atıp duruyor.

LAMAKHOS — Sen mi çamur atıyorsun bize, dilenci
parçası?

DİKAİOPOLİS — Lamakhos, ey kahraman, ben
dilenciği af et

İleri geri laflar kaçtıysa dilimden.

LAMAKHOS — Ne dedin bakalım, söyle.

DİKAİOPOLİS — Hatırlamıyorum, sayın komutan!

Silahların başımı döndürdü korkudan.

Aman ne olur, şu korkuluğu uzaklaştır benden!

LAMAKHOS (kalkamı göğsünden indirerek) — İşte
indirdim, korkma.

DİKAİOPOLİS (hâlâ korkar gibi yaparak) — Tersyüz
edip koy şöyle yanıma.

LAMAKHOS — Koydum işte.

DİKAİOPOLİS — Başlığandan şu tüyleri çıkar ver.

LAMAKHOS — Al sana, bir tüy!

DİKAİOPOLİS (tüyü boğazına sokup kasmaya
çalışır) — Tut başımı da kusayım:

Sorgucun midemi bulandırdı.

LAMAKHOS — Ne o, ne yapıyorsun?

Sorgucumun tüyüyle kusacaksın ha?

Bu tüy...

DİKAİOPOLİS — Hangi kuşun tüyü bu?

Babahindi tüyü olmasın!

LAMAKHOS — Vay utanmaz herif! Gebertirim seni!

KÖMÜRCÜLER

DİKAİOPOLİS — Korkutmaları bırak, Lamakhos,
Kaba gücün yeri değil burası.

O kadar zorlu isen çükümü kes bari,
Tam o işe göre kuşanmışsın.

LAMAKHOS — Bir dilencinin başkomutana söylediği
söze bakın!

DİKAİOPOLİS — Bir dilenci miyim ben?

LAMAKHOS — Ya nesen? Kimsin sen?

DİKAİOPOLİS — Kim miyim? Namuslu bir yurttaş
sadece,

Yüksek rütbe budalası demezler bana,
Savaşın ilk gününden bir savaş eriyim ben,
Oysa savaşın ilk gününden para erisin sen,
Yüksek para eri!

LAMAKHOS — Oyla seçtiler beni.

DİKAİOPOLİS — Seçen kim? Üç beş kuş beyinli.
Beni ilgilendiren, barışa zorlayan şu:
Ak saçlı insanlar cephede çarpışırken,
Senin gibi gençler sıvışıyor o yana bu yana,
Kimi Trakyaya gider bol bol para alarak,
Kendi dümenlerine bakan sözüm ona kaptanlar,
Kimi güneye, kimi kuzeye elçi gider:
Alavere dalavere, dolsun para keselere!
Çalkent'te parsa, Çırpkent'te parsa,
Atina kimin umurunda!

LAMAKHOS — Ama seçildi de gittiler.

DİKAİOPOLİS — Ama neden paralar hep size de
(koroyu göstererek)

Bunlara hep hava cıva?
Sen söyle, ak saçlı Közoğlu,
Hiç elçi gittin mi bugüne dek?

Bak, hayır diyor!

Oysa akli başında, çalışkan bir yurttaş.
Ya siz Kömürcügil, Oduncugil, Çuvalcığıl,
Siz hiç İran'lara, Turan'lara gittiniz mi?
Gitmedik diyorlar.

Ama Kosyragiller, (27) Lamakhos'lar gider oralara,
Onlar ki bir zamanlar

Ne vergilerini öderlerdi, ne borçlarını,
Onlar ki sokağa atardı dostları bile
Akşam üstü çöp atar gibi evlerinden.

LAMAKHOS — Ey demokrasi, nasıl dayanılır buna?

DİKAİOPOLİS — Dayanılır, dayanılır!

Lamakhos bol para aldı mı her şeye dayanır.

LAMAKHOS — Öyleyse büsbütün uzatacağım savaşı

Bütün Peloponezliilere karşı,

Tirtir titreteceğim onları her yerde

Deniz gücümle, kara gücümle, bütün gücümle!

(Gider)

DİKAİOPOLİS — Bense çağırıyorum işte bütün

Spartalıları,

Bütün Megaralıları, Boiotialıları,

Gelsin alış veriş etsinler benimle,

Hepsi gelsin, Lamakhos gitsin! (Dikaiopolis gider)

KORABAŞI — Güzel konuştu bu adam ve kazandı

davayı,

Halk barış konusunda ona inandı.

Gelin artık soyunalım, geçelim saldırı yürüyüşüne

Daha uzun daha ağır dizelerle.

KORO (seyircilere doğru bir iki adım atar) — (28)

Komedyâ korolarının başına geçeli

(27) Kosyra soylu ve kibirli bir Atinalı kadının adıdır.

(28) Anapaistos, yani uzun yürüyüş vezniyle okunan bu parça-

KÖMÜRCÜLER

Şairimiz hiç övmedi kendini seyircilere.
Ama düşmanları iftiralar yağdırdı ona
Görüşü tez değişen Atinalıların önünde,
Devletimizi oyunlarda alaya almakla,
Halkımızı yermek, küçük düşürmekle suçladılar.
Onun için savunmak istiyor bugün kendisini
Yine o değişken Atinalıların karşısında.
Size birçok iyilikler ettim, diyor şairimiz
Yalancıların lafına kanmanızı önlemekle,
Pohpohlari, dolmaları yutmaktan korumuş sizi:
Birleşik devletlerin elçileri gelip ikide bir
«Başı menekşe çelenklere lâyük halk» diyerekten
Över kandırırıldardı sizi diledikleri gibi;
Çelenk sözüyle ağzınız kulaklarınıza varır,
Kıçlarınızı oynatır dururdunuz gururdan.
«Işık saçan Atina» demeye görsün bir dalkavuk
Her istediğini koparıverirdi sizlerden;
Oysa gümüş balıkları da ışık saçan denizde.
Bunlara karşı gözlerinizi açtı şairimiz
Ayrıca gösterdi size birleşik devletlerde
Demokrasimizin ne çıkmaz yollara girdiğini.
Onun için bundan sonra Atinaya gelen elçiler
Görmek isteyecekler Atinalıların önünde
Doğruyu söylemekten korkmayan soylu şairi.
Yiğitliğiyle ün saldı en uzak ülkelerde,
Nitekim Büyük Kral iki şey sormakla yetinmiş
İrana giden Lakedemonya elçilerine:
Denizde siz mi güçlüsünüz, Atina mı? demiş,

ya «parabasis» denir. Konuyla bir ilişkisi olmayan parabasis'te, şair, kendini ve sanatını söz konusu ederek savunmasını yapar.

ARISTOPHANES

Bir de şairimizi sormuş, kimlere çatıyor diye,
Çünkü, demiş, onun çattığı kimseler adam olur,
Onun gibi bir yol göstericisi olan halktır
Eninde sonunda zaferi kazanacak olan halk.
Onun için Spartalılar barışmak istiyor, sizinle,
Aigina'yı isterken de o küçük adayı değil, (29)
Şairinizi almak istiyorlar elinizden.
Ama dinleyin beni, onu kaçırmamaya bakın,
Çünkü doğruluğu savunuyor komedyalarıyla,
Güzel öğütleriyle mutlu kılmak istiyor sizi
Size dalkavukluk etmeden, çıkarını düşünmeden,
İkiyüzlülüklerle kandırmadan sizi kalleşçe;
Bütün çabası en iyiyi, en güzeli öğretmek size.

Gelsin şimdi Kleon, çıksın karşıma!

Bütün dolaplarını döksün ortaya!

İyilik ve doğruluk benden yana.

Hiçbir zaman yapmayacağım yurduma

Onun yaptıklarını, alçakça, kahpece!

BİRİNCİ YARIM KORO — Gel gel Akhairnai

perisi,

Alev gibi coşkun ve diri

Duyur gürbüz sesini!

Meşe kömürü körüklenince

Kıvılcımlar saçarsa nasıl,

Gümüş balıkları kızarıırken,

Bir yandan çörek hamuru yoğrulurken,

Öylesine bir köy havası söyle de gel,

Gel sar beni, coştur beni!

{29} Aigina, Atina'nın güneyinde bir adadır. Aristophanes'in Atina'lı olan ailesi Aigina adasına göç etmişlermiş.

KÖMÜRCÜLER

BİRİNCİ YARIM KORONON BAŞI — Biz yaşlılar,
eskiler, yakınıyoruz devletten,
Bir zamanın deniz kahramanları bizler
Şanıma lâıyk bir rahata kavuşacak yerde,
Türlü dertler içinde yaşatıyorsunuz bizi
Bu yaşımızda mahkemelerde süründürerek
Gencecik hatiplerin oyuncağı ediyorsunuz.
Onlara karşı borumuz ötmüyor bizim
Duymaz olan kulaklarımız, çıkmaz olan sesimizle.
Tek dayanağımız şu dayandığımız değnek.
Yargıçlar önünde titrer güçsüz çenelerimiz,
Sönük gözlerimizin bütün görebildiği
Adaletin bir dumanı, bir hayali sadece.
Bizi suçlayan çiçeği burnunda genç,
Çıkarı için devletten yana konuşan savcı
Ver yansın eder bize bölük bölük cümlelerle,
Sorguya çeker bizi, her sözüyle birer tuzak kurarak,
Didikler, bunaltır, sersem eder
Kurumuş, iki büklüm olmuş zavallı bizleri.
Ne yapabilir ona karşı dermansız bir ihtiyar:
Geveler, kekeler, yer para cezasını çıkar.
Ağlar o zaman biçare ve der ki dostlarına:
«Kefen paramla ödersiniz bu para cezasını.»
İKİNCİ YARIM KORO — Yakışır mı bu kutsal
çeşmenin yanbaşımda

Ak saçlı bir yurttaşın canına kıymak?
O ki bunca kahr çekti toplum uğruna,
Bunca ter döktü yiğitçe, alınının akıyla,
Marathon'da canını dişine taktı yurdu için.
Bizken düşmanı kovalayan Marathon'da
Bugün mahkemelerde kötüler kovuşturuyor bizi,
Ağır cezaları da çarpıyorlar üstelik,

Sorarım savcıların en insafsızına, hak mı bu?
 İKİNCİ YARIM KORONUN BAŞI — Olacak şey mi
 beli bükülmüş bir ihtiyarın
 Çölden gelme bir geveze savcının hışımına uğraması?
 Göz yaşlarımı tutamadım görünce o ihtiyarın
 Hoyrat bir savcının oklarına hedef olmasını,
 O ki gençliğinde o savcı gibilerin
 On tanesini birden bir yumrukla yere serer,
 Yalnız bir tek narâsıyla üç bin okçuyu birden
 pişman ederdi dünyaya geldiklerine,
 Babası, amcası, bütün soyu sopuyla birlikte.
 Madem yaşlılara rahat yok bu memlekette,
 Çıkarın bir yasa, ayırın kaderlerimizi:
 İhtiyarları dişsiz ihtiyarlar suçlasın,
 Gençleri de kendileri gibi geveze
 Kleinias'ın oğlu cinsinden puştlar.
 Bundan böyle yaşlılar yaşlıları savunsun, gençler
 gençleri.

DİKAİOPOLİS (Çıkar, evinin önünde bir iple bir
 dörtgen yapar) — İşte benim çarşımın sınırları,
 Burada Spartalılar, Megaralılar ve Boiotialılar
 Alışveriş edebilirler, ama bir şartla:
 Yalnız bana mal satacaklar,
 Lamakhos'a hiçbir şey satmak yok.
 Çarşımın bekçisi şu kırbaçlar olacak:
 Kayıştan can yakan üç kırbaç.
 Curnalcı murnalcı giremez buraya.
 Barış antlaşması taşa yazıldı,
 Gidip getireyim onu da,
 Çarşımın görünür bir yerine dikeyim.

(İçeri girer, o sırada bir Megara'lı sırtında bir
 çuvalla ve ardında iki küçük kızla soldan girer)

KÖMÜRCÜLER

MEGARA'LI — Selâm sana Athena çarşısı,

Megaralıların sevgilisi!

Dostluk tanrısı tanığımdır

Anam gibi özlemiştım seni!

Gelin, mutsuz babanın zavallı yavruları,

Gelin çıkın şuraya da

Ekmeğınızı kazanın kazanabilirsiniz.

Dinleyin beni şimdi aç karnınızla:

Satılmak mı istersiniz, açlıktan ölmek mi?

KIZLAR — Satılmak, satılmak!

MEGARA'LI — Bence de öyle, ama kim alır sizi?

Alan boşuna harcar parasını.

Ama dur, bir Megara kurnazlığı yapalım:

İki domuz yavrusuna çevireyim sizi de

Çarşıda satmaya getirdim diyeyim.

Alın şu domuz tırnağına benzer takunyaları,

Domuz yavruları gibi durun şurda.

Satmadan geri götürürsem sizi,

Neymiş açlıktan ölmek görürsünüz.

Şunları da domuz burnu gibi alın ağzınıza,

Şu çuvalın içine de girin,

Gur gur, kuyık kuyık diye sesler de çıkarın

Bayramlarda kesilen domuzlar gibi.

Ben gideyim bakayım Dikaiopolis nerde.

Hey Dikaiopolis! Domuz yavrusu alır mısınız?

DİKAİOPOLİS — Kim o? Bir Megara'lı mı?

MEGARA'LI — Pazara geldik.

DİKAİOPOLİS — Nasılsınız? İyi misiniz?

MEGARA'LI — Biz ocak başında geviş getiriyoruz.

DİKAİOPOLİS — İyi şeydir sıcakta gevşemek

Hele bir kaval çalan da olursa.

Daha başka ne yapıyorsunuz Megara'da?

ARİSTOPHANES

MEGARA'LI — Ne yapabiliriz ki, düşünsene!

Ben yola çıkarken başımızdakiler

Şehrin işlerine çekidüzen veriyorlardı

En kestirme yoldan gebertmek üzere bizi.

DİKAİOPOLİS — Dertten kurtulursunuz böylece,

fena mı?

MEGARA'LI — Öyle ya, doğru.

DİKAİOPOLİS — Başka ne haber? Buğday kaç

satılıyor?

MEGARA'LI — Buğdayın fiyatı göklere çıktı bizde

Tıpkı tanrılar gibi.

DİKAİOPOLİS — Tuz getirmişindir öyleyse.

MEGARA'LI — Tuz ne gezer bizde! Bıraktınız mı? ⁽³⁰⁾

DİKAİOPOLİS — Sarmısak mı getirdin yoksa?

MEGARA'LI — Ara da bul sarımsağı!

Her gelişinizde köklerini söktünüz

Tarlafareleri gibi çalakürek.

DİKAİOPOLİS — Peki ne getirdin?

MEGARA'LI — Domuz yavruları, kurbanlık.

DİKAİOPOLİS — Aman ne iyi, göster!

MEGARA'LI — Domuzlarıma diyecek yoktur doğrusu,

Bir baksana şuna, ne yağlı, ne güzel!

DİKAİOPOLİS (küçük kızı kaldırıp yoklamak ister) —

Bu da ne? Nedir bu?

MEGARA'LI — Domuz dedik ya.

DİKAİOPOLİS — Yok canım? Nerenin domuzu bu?

MEGARA'LI — Megaranın. Benzetemedin mi domuza?

DİKAİOPOLİS — Benzetemedim doğrusu.

MEGARA'LI — Olur şey değil, ne inanmaz adamsın!

⁽³⁰⁾ Atinalılar Megara'nın karşısındaki Minoa adasını işgâl etmekle Megara'nın tuz ihraç etmesini engellemişlerdi.

KÖMÜRCÜLER

Bal gibi domuz işte.

Tuzuna biberine bahse girer misin benimle:

Yunanca domuz dedikleri budur.

DİKAİOPOLİS — Evet doğru, ama bu domuzun biraz
insancası.

MEGARA'LI — Elbette öyle olacak, mal benim.

Seslerini duymak ister misin?

DİKAİOPOLİS — İsterim doğrusu.

MEGARA'LI (küçük domuzların birine) — Bağırver,
domuzcuk,

Bağır diyorum sana, körolası! (kulağına)

Dönersin eve bağırılmazsan.

KÜÇÜK KIZ — Kuyuk... Kuyuk...

MEGARA'LI — Nasıl? Domuz muymuş?

DİKAİOPOLİS — Evet, şimdi benzettim domuza.

Ama bir büyüdü mü malın gözü olacak.

MEGARA'LI — Beş yıl sonra tam anası gibi olur.

DİKAİOPOLİS — Bu haliyle kurban edilemez pek.

MEGARA'LI — Bak hele, neden edilemezmiş?

DİKAİOPOLİS — Eti budu yok da ondan.

MEGARA'LI — Daha yavru, hele bir olgunlaşsın,
Eti budu o zaman seyret onda. (ikinci kızı göstererek)
Ama sen büyötmek istiyorsan,

Bunu al, ne domuz güzeli, şuna bak bir!

DİKAİOPOLİS — Tıpatıp aynı mal bu da.

MEGARA'LI — Neye olmasın, anaları babaları bir.

Biraz etlensin tüylensin

Aphrodite'ye kurban edilir bal gibi.

DİKAİOPOLİS — Ama Aphrodite'ye domuz kurban
edilmez.

MEGARA'LI — Nasıl edilmez, böyleleri yalnız ona
kurban edilir.

ARISTOPHANES

Öyle şişkebab olur ki bunlar, tadına doyulmaz!
DİKAİOPOLİS — Anasız yemek yiyebiliyor mu
bunlar?

MEGARA'LI — Evet. anasız da babasız da.
DİKAİOPOLİS {bir tanesini gösterek} — Bu ne yer?

MEGARA'LI — Ne versen, kendin sor ona.

DİKAİOPOLİS — Gurt... gurt...

ÇOCUKLAR — Kuyuk... kuyuk...

DİKAİOPOLİS — Hıyar yer misiniz?

ÇOCUKLAR — Kuyit... kuyit...

DİKAİOPOLİS — İncir de yer misiniz?

ÇOCUKLAR — Kuyit... kuyit...

DİKAİOPOLİS — Amma bağıldılar incir deyince!

İncir getirin ordan bu domuzcuklara.

Dur bakalım yiyecekler mi?

(İncir verir, domuzlar şapur şapur yer)

Vay vay, bu ne şapırtı!

Domuz değil, aç kurtlar bunlar.

MEGARA'LI — Bir incir bıraktılar nasılsa,

Onu da ben yiyeyim bari.

DİKAİOPOLİS — Aman ne sevimli hayvancıklar!

Ne istiyorsun bu yavrulara, söyle.

MEGARA'LI — Birine bir bağ sarmısak,

Ötekine bir tutam tuz.

DİKAİOPOLİS — Aldım, bekle biraz beni.

(içeri girer)

MEGARA'LI — Tamam. Ey alışveriş tanrısı Hermes,

Ne olur karımı da anamı da sattır bana!

BİR CURNALCI (girer) — Hey bana bak!

Nerdensin sen?

MEGARA'LI -- Megara'dan, domuz satıyorum.

KÖMÜRCÜLER

CURNALCI — Ya! Bu domuzlar düşman demek.

Onları da seni de ele vereyim de gör.

MEGARA'LI — İşte yine o söz, o belâların başı!

CURNALCI — Seni Megara kaçakçısı seni!

Bırak bakalım o çuvalı.

MEGARA'LI — Dikaiopolis, Dikaiopolis,

curnallıyorlar beni!

DİKAİOPOLİS (sahneye gelir) — Kimmiş o? Kim

curnallıyor seni?

(Masanın üstündeki kırbaçları yakalayarak)

Bekçiler, kovun curnalcıları! (Curnalcıya)

Sen mi curcur ediyorsun el âlemi?

CURNALCI — Ne demek, düşmanlarımızı ele vermek
suç mu?

DİKAİOPOLİS — Defol, başka yerde curcur et

bakalım,

Daha çabuk, daha çabuk hem de! (Curnalcı kaçar)

MEGARA'LI — Nedir Atinanın bu heriflerden çektiği!

DİKAİOPOLİS — Sen hiç korkma, Megaralı!

Al sarmsağını, tuzunu,

Haydi git güle güle.

MEGARA'LI — Biz güler miyiz hiç? Alay mı

ediyorsunuz?

DİKAİOPOLİS — Aman bir pot mu kırdım? Özür

dilerim.

MEGARA'LI — Elveda, domuzcuklarım benim!

Babanız olmasa da, ekmeğinizde tuz olsun bari!

Onu da veren olursa size.

(Çıkar, Dikaiopolis, iki domuz yavrusunu evine götürür.)

ARİSTOPHANES

KORO — Ne mutlu bu adama!
Gördünüz mü nasıl gerçekleştirdi barışı.
Şimdi toplar artık rahatça
Barışın meyvelerini pazarda.
Gelsin şimdi Ktesias ya da başka bir curnalcı
Pişman olur geldiğine.

(Dikaiopolis'e)

Şimdi artık pazarlıkta
Kimse kazıklayamaz seni,
Ne Prepis, ne Kleonymos gibi namussuzlar
Tongaya bastırabilir artık seni.
Tertemiz gider gelirs'n
Çamura batmadan yurdunda.
Hyperbolos'un şerrine uğrayıp ⁽³¹⁾
Mahkemelere düşmekten korkmazsın,
Aşağılık, alçak kişilere raslamazsın,
Yüzsüzler'in, puştların oyuncağı olmazsın,
Açlıktan ölüp, soğuktan donmazsın.

*Bir Thebai'lı hizmetçisiyle girer, ikisi
de bol bol yiyecekler taşımaktadırlar. Ar-
kalarından gürültü koparan bir sürü çal-
gıcı.*

THEBAİFLİ (sırtındaki küfeyi yere bırakıp, omuzunu
sıvazlayarak) — Herakles korusun, omuzumdan
hayır kalmadı.
(Hizmetçisine)

Şu yarpuz küfesini yavaşça yere koy.
Siz de kavalcılar, çalın kavallarınızı.

⁽³¹⁾ Hyperbolos. lamba satıcılığı yapan bir demagogdur.

KÖMÜRCÜLER

Thebai'dan beri peşimizi bırakmadılar bu körolasılar.
(Çalgıcılar bir curcuna koparırlar.)

DİKAİOPOLİS — Karga sürüsü, eşekarıları,
Çekin gidin bu kapıdan!
Nerden çıktı bu Khairis'ten beter çalgıcılar,
Nedir bu kaval curcunası?

(Çalgıcılar uzaklaşır.)

THEBAİ'LI — İoalos⁽³²⁾ tanrı senden razı olsun,
yabancı.

Thebai'dan beri üfleyip duruyorlar arkamdan,
Yarpuzumda çiçek bırakmadılar.
Keklikler, bildircinlar getirdim, alsana.

DİKAİOPOLİS — Günaydın, arpacı Boiotia'lı!
Başka ne getirdin?

THEBAİ'LI — Boiotia'da en güzel ne varsa:
Farekulağı, yarpuz, hasır,
Kandil fitili, ördek, alakarga,
Çil, çulluk, çalığı, karabatak...

DİKAİOPOLİS — Desene, kuş cennetini aldın geldin
buraya!

THEBAİ'LI — Dahası var: Kazlar, tavşanlar,
ördekler,

Tilkiler, köstebekler, kirpiler,
Kakımlar, sansarlar, susamurları,
Kopais gölünün yılanbalıkları⁽³³⁾

DİKAİOPOLİS — Ya, demek balıkların en lezzetlisini
getirdin!

Göster de selâmlayalım yılanbalıklarını.

THEBAİ'LI — Ey Kopais kızlarının ablası,

⁽³²⁾ İolaos: Herakles'in arkadaşı Thebai'lı bir yarı-tanrı.

⁽³³⁾ Boiotia'daki Kopais gölü yılanbalıklarıyla ünlüdür.

ARİSTOPHANES

Göster güzelliğini bu yabancıya!

DİKAİOPOLİS — Ey bunca zaman gözümde tüten
sevgili kız,

Gelmenle şad oldu komedyâ korolarımız,

Sen, ey Morykhos'un⁽³⁴⁾ yanıp tutuştuğu kız!

Hizmetçiler, getirin mangalı, körüğü,

Bakın çocuklar, yılanbalığı geldi,

Altı yıldır hasret çektiğimiz balık!

Selâmlayın çocuklar, kurulsun şölen,

Kömür parası benden!

(Bir köleye)

Al götür içeri bunu.

Ölüm ayırmasın beni bu sevgilimden,

Pazı yaprakları arasında pişerken.

THEBAİ'LI — Anladık ama kaç para vereceksin?

DİKAİOPOLİS — Yoo, o benim pazar hakkım olacak.

Ama başka satılacak şeylerin varsa, söyle.

THEBAİ'LI — O da ne demek: hepsi satılık.

DİKAİOPOLİS — Peki, kaç para vereceğiz hepsine,

Yoksa burdan mal mı götürmek istersin?

THEBAİ'LI — Evet, Atinada olup Boiotia'da olmayan
şeyler.

DİKAİOPOLİS — Anladım, ançüez ya da testi
istiyorsun.

THEBAİ'LI — Ançüez ya da testi mi? Bizde çok
onlar.

Öyle bir şey istiyorum ki

Bizde hiç olmasın, burda bol olsun.

DİKAİOPOLİS — Tamam! Curnalcı senin aradığın.

Testi gibi al sırtına götür.

[³⁴] Morykhos, çür bir adamdı.

KÖMÜRCÜLER

THEBAİ'LI — Öyle ya, daha iyisi can sağlığı:
Maymun gibi gezdirir para kazanırım.

DİKAİOPOLİS — Na, işte Nikarkhos geliyor
curnallamaya.

THEBAİ'LI — Aman ne minnacık adam.

DİKAİOPOLİS — Ama en büyük kötülükler onda.

NİKARKHOS — Kimin bu mallar?

THEBAİ'LI — Benim, Thebai'dan getirdim.

NİKARKHOS — Düşman demek bunlar, hemen
yakalatmalı.

THEBAİ'LI — Ne kötülük etti sana bu zavallı kuşlar?
Ne diye savaş açıyorsun onlara?

NİKARKHOS — Seni de ele vereceğim, seni de!

THEBAİ'LI — Ne kötülük ettim sana?

NİKARKHOS — Söyleyim, söyleyim de duysun bütün
yurttaşlar:

Sen yurduna fitil sokuyorsun düşman ülkesinden.

THEBAİ'LI — Bir fitil yüzünden mi yakacaksın beni?

NİKARKHOS — Bu fitil tersaneyi yakabilir.

THEBAİ'LI — Tersaneyi, bir fitil?

NİKARKHOS — Elbette, ne sandın!

DİKAİOPOLİS — Nasıl?

NİKARKHOS — Bir Boiotia'lı onu hasır içine kor,
Sonra yakıp tersaneye sokar

Bir su olduğundan yararlanıp,

Zorlu bir poyraz da esiyorsa o gün

Bütün donanma alır fitili yanar.

DİKAİOPOLİS — Seni asılası alçak,

Senin hasırına da, fitiline de!

(Nikarkhos'u döver)

NİKARKHOS — Tanık olun, yurttaşlar!

ARİSTOPHANES

DİKAİOPOLİS (Thebai'lyya) — Kapayın şunun ağzını.

THEBAİ'LI — Saman ver de tı kayım ağzından içeri,
Testi gibi götürürsün, kırılmaz yolda.

(Curnalcının ağzı bağlanır. Dikaiopolis
onu bir hasıra sarar.)

KORABAŞI — Aman iyi sar sarmala, hemşerim,
Adamcağız kırmasın malını götürürken.

DİKAİOPOLİS — Saralım, saralım!

(Curnalcının başına vurur, adam
boğuk sesler çıkarır.)

Kötü kötü sesler de çıkarıyor üstelik,
Tanrıların hoşuna gitmez bu sesler.

KORABAŞI — Adamın ne işine yarar bu?

DİKAİOPOLİS — Birçok işine yarar:

Çöp kabı olur, zehir çanağı olur,

Mahkemede su havanı olur,

Hırsız feneri, cadıkazanı olur.

KORABAŞI — Amma da sesler çıkarıyor vurdukça!

Ev işlerinde güvenilir mi buna?

DİKAİOPOLİS — Yoo, sağlam mal bu, dostum,

kırılmaz,

Hele tepesi aşağı konursa şöyle.

KORABAŞI (Thebai'lyya) — Hadi, senin işlerin

yolunda.

THEBAİ'LI — Toplayalım yükümüzü!

KORABAŞI — Evet, yabancı dost,

Topla yükünü,

Curnalcıyı da yüklen,

Güle güle kullan!

DİKAİOPOLİS — Amma zor sarıldı senin testi,

Haydi, al götür, Boiotia'lı!

THEBAİ'LI — Gel, İsmenias, eğil bakayım şöyle.

(Curnalcıyı kölenin sırtına yükler)

KÖMÜRCÜLER

DİKAİOPOLİS — Aman, kırmadan götür bunu!

Götürülecek mal değil ya, neyse.

Para kazanırsan bu maldan ne mutlu sana:

Kolay iş değil curnalcıdan kâr sağlamak.

(Giderler. Lamakhos'un evinden
bir hizmetçi çıkar.)

HİZMETÇİ (bağırır) — Dikaiopolis!

DİKAİOPOLİS — Ne var? Ne bağıryorsun?

HİZMETÇİ — Bağırırım elbet, Lamakhos'un emri.

Kazan bayramı ⁽³⁵⁾ için kuş istiyor senden,

Bir drahmi yolladı kuşlar için,

Üç drahmilik de yılanbalığı istiyor.

DİKAİOPOLİS — Kim bu yılanbalığı isteyen

Lamakhos?

HİZMETÇİ — Korkunç, yenilmez Lamakhos ki,

Kaldırıp Gorgo'sunu salları başında

Üç sorgucunu şanlı tolgasının.

DİKAİOPOLİS — Zeus'a yemin, bir şey alamaz

benden,

Kalkanını da verse hava alır,

Sorguçları iki hamsi etmez.

Bağırıp çağırırsa, bekçileri çağırırım.

(Kırbaçları yakalar. Hizmetçi gider)

Bu mallar benim, toplayalım!

(Yiyecekleri, kuşları yüklenir)

Ve götürelim eve!

(Türkü söyler gibi)

Kuşlarım var sarı sarı

(³⁵) Tanrı Dionysos şerefine mart ayında kutlanan bir bayram.
Bu bayramda yemek yeme ve içki içme yarışları yapılırdı.

ARİSTOPHANES

Hışır hışır kanatları.

BİRİNCİ YARIM KORO .— Gördün, ey bütün
yurdumun halkı!

Gördün bu akıllı, bu üstün akıllı adam
Yaptığı barışla ne alışverişler sağladı,
Evinin mutfağını donatır oldu,
Kendiliğinden herşey gelir oldu ona.
Hayır, Savaş Tanrısını sokmam gayrı evime,
Gelmesin artık evime, soframa
Kahramanlık destanları okumaya.
Sarhoşun biri bu savaşçı Polemos:
Düğün dernek havasıyla gelip
Dertlere boğuyor dertsiz evleri,
Altüst ediyor her şeyi,
Kır kırana, vur vurana!
Gel otur içelim, dostluk edelim.
Hayır, ille de azıtacak,

Dikili ne varsa yıkacak yakacak,
Kökünü kurutacak bağımızın bahçemizin.
İKİNCİ YARIM KORO — Aldığı kuşlarla

kanatlanıp adam

Sofra donatmaya gitti evine.

Baksana tüyler salıyor mutfağından.

(Bir kadın elinde barış alâmetleriyle gelir)

Ey Barış, Kıbrıslı Aphrodite'nin
Ve bütün güzelliklerin can yoldaşı!
Ne şirinmişin meğer, bilmez olmuştum.
Ah ne olur, Eros o güzelim çelenkleriyle
Bağlasa, sarmaş dolaş etse bizi.
Beni pek yaşlı bulursun her halde
Ama ev kurup yaşasam seninle
Üç işi birden gerçekleştirebilirdim:

KÖMÜRCÜLER

Önce asmalar dikerdim sıra sıra,
Sonra incir fidanları yanbaşına,
Bir de çepeçevre zeytin ağaçları,
Her bayram zeytinyağ sürünürdük seninle.

BİR HABERCİ — Duyduk duymadık demeyin, millet!

Atalardan kalma geleneğimize uyarak
Şarabı devireceksiniz boru çalar çalmaz.

Kim önce bitirirse şarap tasını
Bir fıçı kazanacak, şişko bir fıçı.

DİKAİOPOLİS (kapıdan adamlarına seslenerek) —
Çocuklar, kadınlar, duymadınız mı?

Ne yapıyorsunuz, bakın ne diyor haberci:
Kaynatın, kızartın, çevirin tavşanı, çabuk,
Çelenkleri hazırlayıp, şişleri de getirin de,
Geçireyim bu bizim ardıc kuşlarını.

BİRİNCİ YARIM KORO — Ne akıllı adammışın,
hayranım sana!

Hele bu verdiğin güzelim şölene.

DİKAİOPOLİS — Dur, ardıc kuşlarının kızarmasını
bekle.

BİRİNCİ YARIM KORO — Doğru, doğru, ne dersen
doğru.

DİKAİOPOLİS (bir köleye) — Ateşi körükle
altından.

BİRİNCİ YARIM KORO (öteki yarım koroya) —

Görüyor musun nasıl anlıyor mutfak işlerinden,
Ne özenle hazırlıyor her şeyi!

(Yırtık pırtık giyimli bir çiftçi girer.)

ÇİFTÇİ — Ah başıma gelen!

DİKAİOPOLİS — Aman tanrılar, bu da kim?

ÇİFTÇİ — Bir bahtı kara.

DİKAİOPOLİS — Bahtına küs öyleyse.

ÇİFTÇİ — Aman hemşerim, barışı kendine
sağlamışın madem,

Birazcık da bana ver, beş yıllık yeter.

DİKAİOPOLİS — Ne geldi başına?

ÇİFTÇİ — Mahvoldum, öküzlerimi yitirdim.

DİKAİOPOLİS — Nasıl?

ÇİFTÇİ — Boiotialılar aldı Phyle'de.

DİKAİOPOLİS — Vah zavallı, karalar giyseydin bari

ÇİFTÇİ — Zeus inandırсын seni, öküzlerim

Gül gibi yaşatıyordu beni... tezekleriyle.

DİKAİOPOLİS — Peki, nedir istediğin?

ÇİFTÇİ — Öküzlerime ağlamaktan gözlerim görmez
oldu,

Ben Phyle'li Derketes'e acırsan eğer,

Senin barıştan şu gözlerime sür biraz.

DİKAİOPOLİS — Bak serseriye, ben belediye
hekimi miyim?

ÇİFTÇİ — Sen yine de sür, ne olur,

Belki barış öküzlerimi buldurur bana.

DİKAİOPOLİS — Olmaz, git Pittalos'a anlat derdini.

ÇİFTÇİ — Bir damla barış, ne olur, bir damlacık!

Şu çöple damlatıver gözlerime.

DİKAİOPOLİS — Damlasının damlasını da vermem,

Git başka yerde ağla.

ÇİFTÇİ — Aha belâlı başım, zavallı öküzlerim!

(Gider)

İKİNCİ YARIM KORO — Barış pek tatlı geldi bu
adama,

Rahatını kimseyle paylaşacağına benzemiyor.

DİKAİOPOLİS (Bir köleye) — Sen sucuğa bal dök,
mürekkepbalıklarımı kızart.

KÖMÜRCÜLER

İKİNCİ YARIM KORO — Duydun mu neler
buyuruyor?

DİKAİOPOLİS (içerdeki kölelere) —
Yılanbalıklarını tavaya koyun!

İKİNCİ YARIM KORO — Açlıktan öldüreceksin bizi
ve komşularını

Bu dumanlar, bu bağırıp çağırmalarla
iştahımızı büsbütün artıracak.

DİKAİOPOLİS — Kızartmalar altın sarısı olmalı.
(Bir güveyi yardımcısı, elinde
bir paketle girer.)

GÜVEYİ YARDIMCISI — Dikaiopolis...
Dikaiopolis...

DİKAİOPOLİS — Bu da kim?

GÜVEYİ YARDIMCISI — Bir güvey yolladı beni:
Düğün yemeğinden et getirdim sana.

DİKAİOPOLİS — İyi etmiş kimse bu güveyi.

GÜVEYİ YARDIMCISI — Etlere karşılık bir kâse
barış istiyor senden:

Savaşa gitmeyip sevişebilmek için.

DİKAİOPOLİS — Geri götür etleri, istemiyorum,
Bin drahmi de verse barış koklatmam.

(Bir kadın, güveyi yardımcısının
ardından gelir.)

DİKAİOPOLİS — Bu kadın da kim oluyor?

GÜVEYİ YARDIMCISI — Bu da gelinin yardımcısı,
Gelinin gizli bir diyeceği varmış sana.

DİKAİOPOLİS (kadına) — Söyle bakalım ne
söyleyeceksen.
(Kadın kulağına söyler)

Gel de gülme bu gelinin istediğine:

ARİSTOPHANES

Kocası yatağından çıkmamalıymış!

Hadi getirin barışımı, vereyim ona, yalnız ona,
Kadın nasıl olsa, savaşta parmağı yok.

(Bir köle barış kabını getirir)

Yaklaş, kızım, şişeyi tut altına şöyle.

(Biraz döker)

Kullanmasını biliyor musun, geline anlat,
De ki, asker toplamaya gelecekleri zaman,
Kocasının orasını gece bu yağla ovsun.

(Kadın çıkar. Köleye)

Götür barışı. Şarap keçesini ver de
Doldurayım şu bakraçları.

(Köle gider, bir haberci
gelir.)

KORO — Biri geliyor...

Kaşlarını çatmış bu yerlere geliyor biri
Belâlı bir haber getirir gibi.

HABERCİ — Ey belâlar, ey savaşlar ve ey bütün

Lamakhos'lar!

(Lamakhos'un kapısına vurur)

LAMAKHOS (evinden çıkarak) — Nedir

kulaklarıma gelen bu gümbürtü

Tunç kakmalı kapılardan?

HABERCİ — Kurmaylar hemen yola çıkmanı

istiyorlar

Alayların, sorguçlarımla;

Sınırı koruyacakmışsın, kar altında.

Haber almışlar, Kazan Bayramı sırasında

Sınırlarımızı aşmaya hazırlandığını

Boiotialı talancıların.

(Haberci gider.)

KÖMÜRCÜLER

LAMAKHOS — Ah bu kurmaylar, sayıları bol,
değerleri kıt!

Gitti bizim bayram gürültüye.

DİKAİOPOLİS — Asıl gürültüye giden ordu,

Lamakhos kafasıyla savaşa giden ordu!

LAMAKHOS — Hay kafası kopasınca, şakanın sırası
mı şimdi?

DİKAİOPOLİS — Kızmayın, efendimiz, demek
gidiyorsunuz

Yedi başlı ejderhayı alaşağı etmeğe?

LAMAKHOS — Ah! Ah! Canımı sıktı bu haberci!
(Bir haberci bağırarak girer.)

HABERCİ — Dikaiopolis!

DİKAİOPOLİS — Ne var?

HABERCİ — Şölene! Hemen çık yola sepetin
bakraçınla!

Dionysos rahibi çağırıyor seni!

Çabuk ol, yemek gecikiyor senin yüzünden.

Herşey hazır çoktan, masalar, yastıklar,

Kilimler, çelenkler, türlü çerezler, kadınlar,

Aman ne çörekler, ne börekler, susamlı simitler,

Danslar, türküler de var, Harmodios'a türküler!

Ama çabuk ol, çabuk!

LAMAKHOS — Oldu bana olanlar!

DİKAİOPOLİS — Sen de sorguçlarınla, kalkanlarınla
bayram et. (Bir köleye)

Kapıyı kapa; yemek sepetim hazırlansın.

LAMAKHOS — Oğlum, git savaş çantamı getir.

DİKAİOPOLİS — Oğlum, git bayram sepetimi getir.

LAMAKHOS — Tuz, kekik ve bol soğan al.

DİKAİOPOLİS — Bana bol balık, soğana paydos!

ARİSTOPHANES

- LAMAKHOS — İncir yaprağı içinde domuzyağı
Acılaşmış olsun.
- DİKAİOPOLİS — İncir yaprağı içinde tereyağı
Tazecik olsun.
- LAMAKHOS — Tolgamın devekuşu kanatları gelsin.
- DİKAİOPOLİS — Güvercinlerim, ardıç kuşlarım
gelsin.
- LAMAKHOS — Ne güzel, ne beyazdır devekuşu
kanadı!
- DİKAİOPOLİS — Ne güzel, ne altın sarısıdır
güvercin eti.
- LAMAKHOS (Dikaiopolis'e) — Hey bana bak, savaş
kılığım la alay etme!
- DİKAİOPOLİS (Lamakhos'a) — Hey bana bak, ardıç
kuşlarıma yan bakma!
- LAMAKHOS (Kölesine) — Üç tüylü sorgucumu da
alalım.
- DİKAİOPOLİS (Kölesine) — Biraz tavşan yahnisi
de alalım.
- LAMAKHOS — Aman sorgucumu güveler yemiş
olmasın sakın?
- DİKAİOPOLİS — Aman, ciğer ezmeleri unutulmasın
sakın!
- LAMAKHOS (Dikaiopolis'e) — Hey, sen bana laf
atmasana ordan!
- DİKAİOPOLİS (Lamakhos'a) — Seninle
konuştuğum yok,
Uşağımla konuşuyorum deminden beri.
(Kölesine)
- Bahse girer misin benimle, Lamakhos'un
hakemliğinde
Çekirge mi daha lezzetlidir, ardıç kuşu mu!

KÖMÜRCÜLER

LAMAKHOS — Saygısızlığa bakın!

DİKAİOPOLİS (Kölesine) — Bak Lamakhos
çekirgelerden yana.

LAMAKHOS — Oğlum, oğlum, git kargımı getir!

DİKAİOPOLİS — Oğlum, oğlum, git sucuğumu
getir!

LAMAKHOS — Çıkaralım kargıyı kınından.
(Kölesine kargının bir ucunu tutturur.)

Sıkı tut, oğlum, çek şöyle.

DİKAİOPOLİS (Kocaman bir sucuğun ucunu köle-
sine tutturarak) — Sıkı tut, oğlum, çek şöyle.

LAMAKHOS — Git oğlum, kalkanımın tutamaklarını
getir.

DİKAİOPOLİS — Git oğlum, yufka sepetimİN
tutamaklarını getir.

LAMAKHOS — Yuvarlak Gorgo'lu kalkanımı getir.

DİKAİOPOLİS — Yuvarlak peynirli böreğimi getir.

LAMAKHOS — Saçma şakalar değil mi bunlar?

DİKAİOPOLİS — Nefis yemekler değil mi bunlar?

LAMAKHOS (Kölesine) — Kalkanıma yağ sür de
parlasın;

Savaştan kaçan bir moruk görüyorum içinde,

Korkaklığının cezasını görececek biri.

DİKAİOPOLİS — Savaşa giden bir moruk
görüyorum içinde.

Başının belâsını bulacak biri.

LAMAKHOS — Oğlum, savaş zırhımı getir.

DİKAİOPOLİS — Oğlum, şarap bakracımı getir.

LAMAKHOS (zırhını giyer) — Bu zırhın üstüne
zırh yoktur.

DİKAİOPOLİS — Bu şarabın üstüne şarap yoktur.

LAMAKHOS — Oğlum, kalkanımı iyi bağla.

ARİSTOPHANES

DİKAİOPOLİS — Oğlum, sepetimi iyi bağla.

LAMAKHOS — Savaş çantamı ben taşıyım.

DİKAİOPOLİS — Ben hırkamı alır çıkarım.

LAMAKHOS — Oğlum, sen yüklen kalkanımı
gidelim.

Eyvah, kar yağıyor, dayanalım soğuşa.

DİKAİOPOLİS (Kölesine) — Yüklen yiyecekleri,
dayanalım şaraba.

KOROBASI — Haydi, uğurlar olsun ikinize de!

Yollarınız amma da değişik:

Biri içmeye gidiyor çelenkler takınarak,

Öteki sınır bekçiliğine soğuktan donarak.

Birinin yanında güzel bir kız,

Öteki de...

KORO — Dilerim Zeus tanrıdan versin belâsını

Şair Sakatoğlu Antimakhos'un!

Lenaia bayramında aç bıraktı korosunu.

Dilerim aç kaldığı bir gün

Kızarmış bir mürekkepbalığı getirsinler de ona,

Tam yalayıp yiyeceği sırada

Bir köpek alsın kaçsın elinden!

Dilediğim ilk belâ budur ona,

Bir belâ da gece gelsin başına:

Yorgun argın evine dönerken

Sarhoşun biri binsin tepesine,

Yerden bir taş alayım derken

Karanlıkta bir tezek geçsin eline,

Sarhoşa atayım derken

Yapıştırırsın Kratinos'un suratına.

(Bir haberci koşarak gelir,
Lamakhos'un kapısını çalar.

KÖMÜRCÜLER

HABERCİ — Ey Lamakhos'un evinde tutsak
yaşayanlar!

Su, su, su kaynatın bir kazanda,
Sargılar merhemler, bezler hazırlayın:
Yüce kahraman yaralandı,
Bir çukuru atlarken kazığa çarptı,
Topuğu burkulup inciniverdi.
Düşerken de başını çarpıverdi taşa,
Gorgo'su da uyanıp fırladı kalkandan,
Sorgucunu paramparça görünce kayalıklarda
Ahvah etti ve şöyle yakındı:
«Ey şanlı Gorgo'cuğum benim,
Gözlerim son kez görüyor seni!
Sen yoksun madem, ben de yokum artık dünyada.»
Bunları dedi ve yuvarlandı bir hendeğe,
Kalkıp ayağa kovalarken yağmacıları
Bir kargı saplanıverdi bir yerlerine.
Ama geliyor işte, açın açın kapıyı!
(Lamakhos iki askerin arasında
topallayarak girer.)

LAMAKHOS — Uy uy uy, aman aman aman!
Nedir bu çektiğim acılar,
Nedir başıma gelen!
Bir düşman kargısına kurban gittim,
Bu acıların daha da acısı:
Şimdi Dikaiopolis'in görüp de beni
Alay etmesi olacak başıma gelenlerle.
(Dikaiopolis iki kolunda iki
yosmayla girer.)

DİKAİOPOLİS — Uy uy uy, aman aman aman!

ARİSTOPHANES

Aman ne memeler, ne sıkı memeler!

Elma mı desem, ayva mı desem, ne desem?

Öpün beni, kumrularım, öpün beni:

İlk b.tiren ben oldum bir bakraç şarabı.

LAMAKHOS — Belâ üstüne belâ, gel de dayan buna!

Vay vay vay, dayanılır acı değil bunlar.

DİKAİOPOLİS — Vay vay, selâm sana, yiğit

Lamakhos'cuğum!

LAMAKHOS — Aman ne acı, ne acı!

DİKAİOPOLİS (yosmalardan birine) — Aman ne

tatlı, ne tatlı!

LAMAKHOS — Bu acıya dayanılmaz.

DİKAİOPOLİS (öteki yosmaya) — Bu öpücüğe

dayanılmaz.

LAMAKHOS — Ne mutsuzluk! Pahalıya mal oldu

bana bu gün.

DİKAİOPOLİS — Ne pahalısı! Bugün bayram,

herşey bedava.

LAMAKHOS — Ah yandım, yandım!

DİKAİOPOLİS — Ne yanması? Bugün ateş bayramı

değil,

LAMAKHOS (kendisini taşıyanlara) — Bacağımdan

tutun, ay ay ay!

Sarılın bana.

DİKAİOPOLİS (yosmalara) — Aman şuramdan

tutun, sarılın bana!

LAMAKHOS — Ah başım dönüyor, gözlerim

kararıyor:

Düştüml düşeceğim.

DİKAİOPOLİS — Yandım tutuştum, doğru yatağa:

Sızdım sızacağıml.

KÖMÜRCÜLER

LAMAKHOS — Pittalos hekime götürün beni,
O kurtarırsa kurtarır beni.

DİKAİOPOLİS — Hakemlere götürün beni,
görsünler nasıl içtim:
Versinler ödülümü.

LAMAKHOS (götürülürken) — Bir kargı deldi
kemiklerimi, şu yarama bakın.
DİKAİOPOLİS (boş bakracını seyircilere göstererek
— Şu bakracıma bakın: bomboş.
(Koroya)

Yaşasın deyin şarap kahramanına!
KORO — Yaşasın diyelim, yaşasın!
Yaşasın bakracını ilk bitiren kahraman!
DİKAİOPOLİS — Su katılmamış şarap doluydu
bakracım,

Diktim başıma, bir içişle bitirdim.

KORO — Bin yaşa, şanlı kahraman!

Al ödülünü, güle güle kullan.

DİKAİOPOLİS — Gelin hepiniz ardından bağıra
bağıra:

Yaşa, çok yaşa, şa şa şa!

KORO — Seve seve geliyoruz ardından:

Ya ya ya şa şa şa

Tulumunla bin yaşa!

(Hepsi bağırarak çıkar.)

BARIŞ

Türkçesi :

AZRA ERHAT

KIŞILER

TRYGAIOS'UN İKİ KÖLESİ
TRYGAIOS
TRYGAIOS'UN ÇOCUKLARI
HERMES
POLEMOS, SAVAŞ
GÜMBÜRTÜ
KORO
HİEROKLES
ORAKÇI
SİLAH SATICISI
İKİ ÇOCUK

Orkestranın dibinde solda Zeus'un evi. Ortada, iri taşlarla örtülü bir mağara. Sağda Trygaios'un evi ve bir ağıl kapısı. İkinci kölenin yoğurduğu tezek çöreklerini birinci köle ağıla götürür.

BİRİNCİ KÖLE — Uzat, çabuk bir çörek uzat
osurgan için (!)

İKİNCİ KÖLE (bir tezek çöreği uzatır) — Na, al! Al
da ver geberesiceye!
Bundan tatlısını yemez olsun bir daha.

BİRİNCİ KÖLE — Bir tane daha ver! Eşek tezeğinden
olsun.

İKİNCİ KÖLE — Al bakalım! Demin götürdüğün ne
oldu,
Yemedi mi?

BİRİNCİ KÖLE — Nasıl... elimden kaptı!
Ayakları ile yuvarladı, yuvarladı da yuttu.
Hadi çabuk, bol bol, kalın kalın yoğur!

İKİNCİ KÖLE (seyircilere tiksintiyle) — Hey çöpçü
baylar, yardım edin tanrılar aşkına!

(!) Kantharos tezekle beslenen bir böcektir, «tezek böceği» ya da «domuzlan böceği» diye çevirmektense, «osurgan» adını ilerde bazı kelime oyunlarına imkân verecek diye seçtik.

ARİSTOPHANES

Yoksa boğulacağım göz göre göre..

BİRİNCİ KÖLE — Hadi, bir çörek daha ver, bir
oğlanınki olsun:

İyi yağrulmuş bayılırmış seninki..

İKİNCİ KÖLE — Al bakalım! Bir şu işi başardık
baylar:

Kimse çıkıp da, çörekleri kendiniz yediniz diyemez.

BİRİNCİ KÖLE — Öf, öf! Daha, daha istiyor! Durma
yoğur!

İKİNCİ KÖLE — Durduğum yok, Apollon için,
Ama dayanamıyorum artık bu kokuya;

BİRİNCİ KÖLE — Ver şu pisliği, olduğu gibi
götüreyim.
(Dediğini yapar.)

İKİNCİ KÖLE — Cehennem dibine götür, kendini
de beraber!
(Seyircilere)

Behey sizler! Var mı aranızda bilen

Deliksiz bir burun nerde satılır?

Yok çünkü osurgana çörek yoğurup

Sunmak kadar yürekler acısı bir iş.

Domuz da, köpek de yutar bu cenabeti

Nasıl çıkarsa, olduğu gibi,

Buysa bir kadın gibi nazlanır

Yemez çöreği yusuvarlak yağrulmuş değilse.

Ama gidip bakayım yedi bitirdi mi,

Şuracıktan, kapı aralığında ki, görmesin beni.

(Ağıl kapısından içeri bakar.)

Hadi durma ye, tıkın tıkınabildiğin kadar,

Atıştır patlayıncaya dek.

Amma da yiyor lânet, pehlivan gibi abanıp,

BARIŞ

Pençelerini o yana bu yana atıp
Kafasını kolunu evire çevire,
Yük gemilerinin halatlarını istif edenler gibi.
Pis kokulu, iğrenç hayvan! Obur da üstelik.
Hangi tanrıça sardı bu belâyı başımıza?
Aphrodite ile güzellik perileri olmasa gerek.

BİRİNCİ KÖLE — Ya kim öyleyse?

İKİNCİ KÖLE — Tezek savuran Zeus olmasın (2)?

BİRİNCİ KÖLE — Peki ama ya seyircilerden biri
çıklar da,

Kendini beğenmiş bir delikanlı, seslenirse bize:
«Bu ne biçim oyun, bu osurgan da ne?» diye sorarsa,
Yanında oturan bir İonyalı da karşılık verir,
Derse ki: «Osurgan Kleon'un ta kendisi,
Pisliği âfiyetle yediğine bakılırsa...»
Hadi şimdi gideyim de sulusundan vereyim osurgana.

İKİNCİ KÖLE — Ben de meseleyi anlatayım
yumurcaklara,

Erkek bozuntularına, yetişkin erkeklere,
Kendilerini üstün erkek sananlara, hele onlara!
Benim efendim garip bir illete tutuldu,
Hayır, sizinki gibi değil, başka, (3)
Bambaşka, yepyeni bir illet bu:
Bütün gün avaz avaz bağırıyor
Gözleri göklere dikili, sesleniyor Zeus'a:
«Ey Zeus, nedir niyetin? Bırak şu süpürgeyi!

(2) Tanrı Zeus'un vasıflarından olan «Şimşek savuran» yerine kullanılmıştır.

(3) Atinalıların illeti mahkeme ve davalara düşkünlükleridir. Aristophanes, Atinalıların bu huyuyla, **Eşekarları**'nda alay eder.

ARISTOPHANES

Süpüreyim derken, boşaltacaksın Hellas'ı!»

(İçerde bir gürültü duyulur.)

Ssss, sss, bir ses duyuyorum...

TRYGAIOS (sesi duyulur) — Ey Zeus! Nedir zorun
bizim milletle?

Şehirlerimizin kökünü mü kurutacaksın?

İKİNCİ KÖLE — İşte, işte söylediğim illet.

Dinleyin böylesine saçmalar işte.

Safrası kabardı mı, daha neler yumurtlar:

«Ne yapsam da, dosdoğru Zeus'a gitsem?» der;

Ve tutar incecik merdivenler kurar,

Bunlarla göklere tırmanmaya kalkar,

Yere düşüp de kafasını yarıncaya dek

Dün de bilmem hangi cehenneme gidip

Koca bir Etna osurganı getirdi,

Sonra da bana tımar ettirdi onu,

Bir tay gibi okşuyordu osurganı:

«Ey kanatlı hayvan, soylu uçargan,

Al beni sırtına, uçur dosdoğru Zeus'a»

(Ağıl kapısından içeri bakar.)

Vay başıma gelenler! Koşun, koşun, dostlar!

Efendim osurgana binmiş,

Havalanıyor göklere doğru!

(Trygaios açık kanatlı bir osurganın
üstünde sahneye çıkar.)

TRYGAIOS — Ağır ol, yavrum, ağır ol!

Hemen tırısa kalkma,

Gücüne güvenip havalanma birden!

Önce çırp kanatlarını, terle biraz ki,

Yumuşasın kasların.

Kötü yelini de salma üstüme, ne olur!

BARIŞ

İKİNCİ KÖLE — Saygıdeğer efendimiz, amma da
saçmalıyorsun!

TRYGAIOS — Sus, sus!

İKİNCİ KÖLE — Niçin kanat çırpıyorsun boşuna?

TRYGAIOS — Uçuş yapıyorum, Hellenleri
kurtarmak için

Atıldım yeni, büyük bir işe!

İKİNCİ KÖLE — Ne uçuşu? Delilik bu yaptığın.

TARYGAIOS — Sus, yersizce konuşma!

Ve dindarca bir coşku içinde

Toparlayalım kendimizi!

Söyle, tıkasın ağzını herkes.

Tuğla kapaklarla örtünler lâğımları, kenepleri

Ve tutsunlar... kıçlarını.

İKİNCİ KÖLE — Susmam da susmam

Nereye uçmak istediğini söylemezsen.

TRYGAIOS — Nereye olacak? Gökyüzüne, Zeus'a.

İKİNCİ KÖLE — Ne için?

TRYGAIOS — Tanrıya sormak için: Hellenlerle
zoru ne?

Ne yapmak istiyor tümüne birden?

İKİNCİ KÖLE — Ya söylemek istemezse?

TRYGAIOS — Mahkemeye veririm onu

Yunanistanı Pers'lere satıyor diye!

İKİNCİ KÖLE — Dionysos korusun, ben yaşadıkça
bırakmam.

TRYGAIOS — Başka çare kalmadı.

İKİNCİ KÖLE (eve dönüp Trygaios'un çocuklarını
çağırır) — Vah, vah, vah!

Vah yavrucuklar, babanız sizi öksüz bırakıyor,

Göklere çıkacakmış gizlice.

ARISTOPHANES

Gelin, ey bahtı karalar, yalvarın da gitmesin!

(Trygaios'un kız çocukları girer.)

ÇOCUKLAR — Ah baba, vah baba!

Doğru mu bu kulaklarıma çalınan sözler?

Yeller gibi havalanıp, kuş gibi kanatlanıp

Kargalara mı karışacaksın?

Doğru mu, söyle baba, söyle, gözünü seveyim!

TRYGAIOS — Doğru, kızlarım, doğru,

Ama şu da doğru ki, içerliyorum size.

Evde metelik yok, siz ise baba baba diye

Ekmek istersiniz benden.

Bu işi başarıp dönersem,

Büyük bir pasta veririm size

Bir de tokat üstüne üstlük.

ÇOCUKLAR — Ne yoldan çıkıyorsun bu yolculuğa?

Seni bir gemi mi götürecektir?

TRYGAIOS — Gemiye binmem, kanatlı bir atım var.

ÇOCUKLAR — Hiç olur mu, a baba, koşum takılır
mi osurgana

Tanrılara gitmek için?

TRYGAIOS — Neden takılmasın? Ezop diyor ki
kanatlılardan

Yalnız osurgan ulaşmış tanrılara.

ÇOCUKLAR — Masal o, inanmam,

Pis kokulu bir böcek nasıl ulaşır tanrılara?

TRYGAIOS — Ulaşmış işte, kartala inat, ulaşmış
vaktiyle,

Kuşa meydan okuyup, yumurtalarını da atmış
aşağıya.

ÇOCUKLAR — Bir kanatlı at koşmalıydın

Tanrılara daha trajik görünmek için.

TRYGAIOS — İyi ama, çift yemek isterdi o zaman,

BARIŞ

Oysa şimdi kendi yediğim

Bu hayvanı da doyuruyor.

ÇOCUKLAR — Ya denizin ıslak uçurumlarına

düşerse,

Uçurğan olduğuna göre, nasıl çıkar oradan?

TRYGAİOS — Dümenim var şuramda kullanırım,

Gemi olurum, osurgan gemi...

ÇOCUKLAR — Hangi limana varır bu gemi?

TRYGAİOS — Pire'nin... Urgan limanına (4).

ÇOCUKLAR — Sakın düşüp ayağını kırma,

Sonra Euripides'e konu olursun topal diye (5).

TRYGAİOS — Merak etme! Haydi hoşça kal.

(Seyircilere.)

Bütün bu sıkıntıları sizin için çekiyorum,

Bari üç gün üç gece tutun kendinizi.

Yoksa şu hayvanı kokusunu alırsa,

Tepetakla atar beni yere,

Ziyafete konmak için.

(Osurgana)

Uç, Pegasos (6), dolu dizgin uç!

Sallansın altın geminin ışıllı dizginleri!

Sevinçle dik kulaklarını...

Ama dur, ne yapıyorsun?

(4) Kantharos limanı Pire'nin üç limanından biriydi. Biz burada Osurgan - Urgan ile kelime oyunu yaptık.

(5) Euripides'in **Telephos** adlı tragedyasının kahramanı Mysia'lı Telephos topal bir dilenci olarak sahneye çıkar.

(6) Pegasos: Perseus ve Bellerophon'tes efsanelerinde rol oynayan kanatlı bir at. Perseus onun sırtında Gorgonları, Bellerophon'tes de ağzından ateş saçan Khimeira'yı öldürürler. Khimeira, Antalya körfezinde Çıralı'da yanan ateştir. Homeros bu efsaneyi **İlyada**'nın 6'ncı bölümünde anlatır.

ARISTOPHANES

Ne diye eğilip kokluyorsun lâğımları?
Sal kendini yeryüzünden yukarı!
Hızlı kanatlarını gere gere
Varırsın dosdoğru Zeus'un avlusuna,
Burnunu uzak tutarsan pislikten
Ve her türlü günlük besilerden..

(Uzaklarda birine seslenir.)

Heey, ne yapıyorsun orada?
Pire genelevlerinin önünü pislemek olur mu?
Öldüreceksin, öldüreceksin beni!
Çabuk, sakla şunu,
Bir yığın toprak örtüver üstüne,
Kekik otu dik, güzel kokular dök.
Çünkü burdan düşüp ölürsem
Beş akçe ceza ödetirler
Senin yüzünden

Korkuyorum, inan bana, ödüm kopuyor!

(Osurgan taslağını boşlukta
sarkıtan işçiye seslenir.)

Aman dikkat, makinist efendi!
Göbeğimin etrafında yeller dönüyor,
Dikkat, yoksa şuracıkta ziyafet çekeceğim osurgana
Galiba yaklaştık tanrılara, geldik işte.

(Zeus'un evi önünde durur.
İner ve kapıyı vurur.)

İşte Zeus'un sarayı!

Heey! Burada kapıcı kim? Açsana kapıyı!

HERMES (içerden) — Burnuma gelen bu insan

kokusu ne?

(Kapıyı açar.)

Ulu Herakles! Bu ne biçim şey?

BARIŞ

- TRYGAİOS — Bir osurgan... at!
HERMES — Arsız, yüzsüz, küstah! Rezil, rezil oğlu!
Nasıl tırmandın buraya kadar? Rezillerin rezili!
İsmin ne? Söylesene.
TRYGAİOS — İkinci rezil.
HERMES — Doğum yerin neresi?
TRYGAİOS — Rezilistan.
HERMES — Kimin nesisin? Babanın adı ne?
TRYGAİOS — Birinci Rezil.
HERMES — Aa çok oldun artık! Dünya tanığım
olsun ki
Adını söylemezsen, şuracıkta öldürürüm seni.
TRYGAİOS — Adım Trygaios, Athmoneia ilçesinin
usta bir bağcısıyım.
Ne gammazlıktan hoşlanırım, ne curnalcılıktan.
HERMES — Öyleyse ne diye geldin?
TRYGAİOS — Sana şu etleri getirmeye.
HERMES (biraz yumuşar) — Yaa, öyle mi? Nasıl
geldin buraya kadar?
TRYGAİOS — Anlaşıldı! Boğazına düşkünmüş...
Madem rezilin rezili değilim,
Git çağır bana Zeus'u.
HERMES — Ha ha ha ha! Tanrıları zor bulursun;
Evde yoklar: göç edip gittiler.
TRYGAİOS — Nereye? Yeryüzüne mi?
HERMES — Yeryüzü de lâf mı?
TRYGAİOS — Peki, nereye gittiler?
HERMES — Çok uzaklara, gök torbasının dibine.
TRYGAİOS — Seni burada ne diye bıraktılar?
HERMES — Burada kalan çanak çömleğe, tencere
mencereye göz kulak olayım diye.
TRYGAİOS — Ya neden göçtüler?

ARİSTOPHANES

HERMES — Hellenlere kızdılar da ondan,
Kendi evlerine de Polemos'u yerleştirdiler,
Sizleri de onun eline verdiler ki,
Ne isterse yapsın diye.

Kendileri çok uzaklara göçtüler.
Tükenmeyen savaşlarınızı artık görmemek,
Yakarmalarınızı duymamak için.

TRYGAİOS — Bize bunu niçin yaptılar, söylesene.

HERMES — Çünkü barışmak için size bunca
fırsat verdiler,

Yine de vazgeçmediniz savaştan.

Lakonyalılar biraz üstün geldiler mi :

«Ha şimdi gününü görür bay Attika'lı!
Burnundan fitil fitil getireceğiz»
Demeğe başladılar.

Attikalılar ufak bir başarı kazanıp da
Lakonyalılar barış için elçi gönderdiler mi,
Hemen şöyle dersiniz sizler de:

«Athena hakkı için, aldatıyorlar bizi!»

«Zeus hakkı için, inanmayın onlara!»

«Pylos'u elden bırakmazsak, gene gelirler!»

TRYGAİOS — Evet, bizim illerin ağzı bu.

HERMES — Bu yüzden, bilmiyorum barışı bir
daha görür müsünüz.

TRYGAİOS — Neden? Nereye gitti?

HERMES — Savaş onu dipsiz bir mağaraya kapattı.

TRYGAİOS — Hangi mağaraya?

HERMES — Şurada, dipte gördüğünüz mağaraya.

Üstüne de koca taşlar yığıldı ki

Bir daha çıkaramayasınız oradan barışı.

TRYGAİOS — Bize ne yapmaya hazırlanıyor şimdi?

BARIŞ

HERMES — Bilmiyorum, ama büyük bir dibek
aldı dün gece.

TRYGAIŌS — Dibeği ne yapacak?

HERMES — Şehirlerinizi dövecek. Ben gidiyorum,
Savaş çıkar birazdan, içerde gürültü var.

(Gider.)

TRYGAIŌS — Vah başıma gelenler! Ben de
savuşayım bari.

Kulağıma bir savaş havasının sesi geliyor.

(Savaş, elinde koca bir dibekle girer.)

SAVAŞ — Hey ölümlüler, ölümlüler, çok çekmiş
ölümlüler!

Çenelerinizden hayır kalmayacak birazdan!

TRYGAIŌS — Tanrım Apollon, bu ne dibek!

Ne büyük, ne korkunç şey!

Savaş bu mu? Yüzüne bakmakla bile

Korkudan kaçası geliyor insanın!

Korkunç, aman ne korkunç!

Birşeyler akıyor bacaklarımdan aşağı...

SAVAŞ — Hey Prasia kenti! Bahtsızın bahtsız

Prasia kenti! (?)

Yerle bir olacaksın bugün...

(Dibeğe prasa atar.)

TRYGAIŌS (seyircilere) — Bu yıkım bize ait değil,

baylar,

Lakonya düşünsün!

(?) Prasia, Lakonya'da bir limandır. Prasa ile kelime oyunu Yunancada da vardır.

SAVAŞ — Hey Megara, Megara! ⁽⁸⁾

(Dibeğe sarmısak başları atar.)

Ezilecek, kıyım kıyım kıyılacaksın bugün...

TRYGAIÖS (kendi kendine) — Dayan gözlerim, dayan!

Ne yaşlar döktürecek size

Bu kocaman, bu keskin sarmısak başları!

SAVAŞ (dibeğe peynir atar) — Sicilya! Şimdi sıra sende...

TRYGAIÖS — Eyvah, bir kent daha

Gidiyor gürültüye galiba!

SAVAŞ (dibeğe bal döker) — Haydi bakalım, şu Attika balından da dökelim içine.

TRYGAIÖS — Aman etme, başka bir bal kullan!

Kıyma Attika balına,

Okkası dört liradır.

SAVAŞ — Oğlum, oğlum, Gümbürtü!

GÜMBÜRTÜ (çıkagelir) — Buyurun efendimiz!

SAVAŞ — Nêrdesin? Kazık gibi durma orada!

Al sana bir tokat!

TRYGAIÖS — Tokat dediğın böyle olur!

GÜMBÜRTÜ — Amanin! Başıma gelen...

(Ağlar.)

TRYGAIÖS — Eli sarmısaklıydı her halde.

SAVAŞ — Koş bana bir tokmak getir.

GÜMBÜRTÜ — Tokmak yok ki, daha dün taşındık buraya.

SAVAŞ — Atinalılardan al getir. Çabuk ol!

GÜMBÜRTÜ — Peki, başüstüne! Gitmezsem, tepeleyecek beni.

(Yalancıktan çıkar.)

⁽⁸⁾ Sparta'nın savaş ortağı olan Megara şehri, çok sarmısak yetiştirirdi.

BARIŞ

TRYGAIÖS (kendi kendine) — Biz zavallı insancıklar
ne yapacağız şimdi?

Görüyor musunuz başımıza gelecek belâyı?

Tokmağı alıp gelirse,

Oturup dövecek kentlerimizi bir bir,

Ah, ölse de geri dönmese bari!

SAVAŞ — Haydi be! Nerdesin?

GÜMBÜRTÜ (geri gelir) — Ne var?

SAVAŞ — Getirdin mi tokmağı?

GÜMBÜRT — Yok... hayır... Atinalıların tokmağı
elden gitmiş...

Hani o deri tüccarı vardı ya, Yunanistan'ı altüst
eden,

O ölmüş...

TRYGAIÖS — Athena, ulu tanrıçamız, ne iyi etti de
öldü her'f!

Ölmekle kurtardı şehrimizi,

Yoksa dönecekti başımıza taratoru!

SAVAŞ — Öyleyse git, Sparta'dan bir tokmak al.

GÜMBÜRTÜ — Peki efendimiz.

SAVAŞ — Git, çabuk dön.

(Gümbürtü koşa koşa çıkar.)

TRYGAIÖS (seyircilere) — Daha neler gelecek
başımıza, baylar?

Aranızda bir ermiş varsa, dua etsin bari de

Dönerken şu Gümbürtü'nün iki ayağı kırılınsın!

GÜMBÜRTÜ (geri döner) — Aman, amanin, amaan...

SAVAŞ — Ne var? Gene mi getirmedi tokmağı?

GÜMBÜRTÜ — Lakedemonya'nın da tokmağı
yok olmuş.

SAVAŞ — Ne diyorsun, sersem?

GÜMBÜRTÜ — Trakya'ya ödünç vermişler, orada
kaybolmuş.

TRYGAİOS — İyi olmuş, iyi olmuş, ey ikiz tanrılar!
Belki her şey yoluna girer. Toplayalım kendimizi!

SAVAŞ — Al şu takım taklavatı da gel,
İçerde bir tokmak yapacağım kendime.

(Savaş'la Gümbürtü çıkarlar.)

TRYGAİOS — Tam sırasıdır şimdi, söyleyelim
hep birden

Datis'in güpegündüz tutturduğu türküyü: (?)

«Ah ne zevktir o zevk, ne keyiftir o keyif!»

Fırsat ayağına geldi, ey Hellenler!

Bırakın kavgayı dövüşü, gelin hep birden

Çekelim dışarıya sevgili Barışı!

Başımıza başka bir tokmak inmeden!

Haydi çiftçiler, tüccarlar, sanatçılar, işçiler,

Haydi yerliler, yabancılar, adalılar,

Gelin buraya bütün milletler!

Çarçabuk kürekler, halatlar, kaldıraçlarla

Kaçıralım Barışı! Haydi, haydi barışa!

(Koro, Attika çiftçilerinden, Lakon-
ya, Boiotia, Argos ve Megara'lılardan
yavaş yavaş meydana gelir.
Ellerinde kürek ve halatlar vardır.)

KROBAŞI — Gelin, Hellenler, kurtuluş uğruna

Hepimiz birleşip el ele verelim!

Paydos diyelim savaşa, kavgaya,

Bu fırsatı artık son fırsat bilelim.

Geçsin bu adam başımıza komutan

Dizsin sıraları, versin emirleri,

(?) Lydialı ahlâksız bir köle tipi.

BARIŞ

Sarılım hep birden gönülden bu işe!
Halatlar kaldıraçlarla çıkaralım gün ışığına
Tanrıçaların yücresi, bağcıların gözbebeği, kutlu
Barışı!

TRYGAIOS — Susun, sevinç çığlıklarınızla
kışkırtmayın

İçerdeki Savaşın öfkesini!

KORABAŞI — Böyle bir çağrıya sevindik doğrusu:

Üç günlük kumanyanı al da gel demiyor bize.

TRYGAIOS — Yeraltına göçmüş o köpekten sakının!

Bakarsınız hortlar da köpürüp bağırmasıyla

Engel olur tanrıçayı dışarı çekmemize.

KORABAŞI — Onu benden kimse alamaz artık,

Kollarımın arasına bir aldım mı onu!

Ho ho ho, ho ho hoy!

TRYGAIOS — Öldüreceksiniz beni, a dostlar, kesin
sesinizi!

Dışarıya bir fırlarsa, allak bullak eder burasını.

KORABAŞI — İsteddiği kadar dövünsün, tepinsin,
kudursun,

Hiç bir şey durdurmaz sevincimi bugün!

TRYGAIOS — Ne yapıyorsunuz, dostlar, ne oluyor
size?

Tanrılar aşkına, coşmayın böyle,

Hoplaya zıplaya bozacaksınız bu hayırlı işi.

KORABAŞI — Hoplamak zıplamak istemesem de,

Sevinçten bacaklarım oynuyor.

TRYGAIOS — Yeter artık! Bırak oyunu!

KORABAŞI — Peki, peki, durdum.

TRYGAIOS — Durdum diyorsun ama dürmuyorsun.

KORABAŞI — Bırak bir daha sıçrayayım, o kadar.

TRYGAIOS — Öyle olsun, ama bu son.

ARİSTOPHANES

KOROBASI — Peki hatırın için oynamayayım artık.

TRYGAIOS — Oynamayacağım diyorsun, gene de
oynuyorsun.

KOROBASI — Sağ ayağımı şöyle bir atayım
durmadan.

TRYGAIOS — Haydi at da bitir: sıktın artık.

KOROBASI — Bir de sol ayağımı, şöyle. Elimde
değil:

Seviniyor, coşuyor, gülüyor, yelleniyorum...

İhtiyarlık bir şey değil, kalkandan kurtuldum!

TRYGAIOS — Durun, sevinilecek bir şey yok daha!

Hele barışı bir ele geçirelim,

Sonra güler oynar, bayram ederiz.

İster denize açılır, ister evde kalırız,

Yatar uyur, karılarımızla sevişiriz.

Bayram alaylarına katılır,

Yer içer, cümbüş ederiz,

Tadını çıkarırız yaşamanın!

Bağırırız doyasıya,

Çalar oynarız!

Tirinininay nay...

KORO — Ah o günü bir görsem!

Bitse bu sıkıntılar, tükense bu dertler,

Kurtulsam kışlaların rahatsız döşeklerinden!

Ah o günü bir görsem,

Kuzu olur, surat asnam bir daha.

TRYGAIOS — Neler çektim cart curtan, azardan!

KORO — Yumuşacık, gencecik bir adam göreceksin

Savaş derdinden kurtulunca beni.

Yıprandım çöktüm bunca zaman

Elde mızrak, sırtta kalkan

Talimlere gide gele.

BARİŞ

Buyur, söyle ne yapacağımı,
Gönlünü hoş etmek bütün amacım
Maçem yüzüme güldü talih
Seni bana komutan seçmekle.

TRYGAİOS — Haydi bakalım, kaldıralım şu taşları.
(Hermes çıkagelir.)

HERMES — Seni gidi küstah, ne yapıyorsun orada?

TRYGAİOS — İyi işler, yararlı işler!

HERMES — Bana bak, hayatınla ödeyeceksin bu
işleri.

TRYGAİOS — Öyle mi? Pekâlâ!

Sen de bana kılavuz olursun cehennem yolunda..

HERMES — Öldün geberdin!

TRYGAİOS — Ne zaman?

HERMES — Şimdi, şu anda.

TRYGAİOS — Aman, dur! Kumanyayı düzeyim de
Öyle gideyim... ölüme.

HERMES — Kazığı yedin!

TRYGAİOS — Nasıl oldu da bir şey duymadım?

HERMES — Bil ki Zeus idam cezası yazdı

Barışı çıkarırken suçüstü yakalanana.

TRYGAİOS — Demek kurtuluş yok, öleceğim?

HERMES — Öleceksin tabii.

TRYGAİOS — Ne olur, bana üç drahmi ödünç ver de
Bir domuz satın alayım kurbanlık:

Kazanayım bari cennetimi.

HERMES — Ey gökleri gürül gürül gürleten Zeus...

TRYGAİOS — Gürültü etme, bizi ele vereceksin.

HERMES — Olan oldu, susmam artık.

TRYGAİOS — Bak, ne yağlı etler getirdim sana!

HERMES — Güzel, iki gözüm, ama Zeus ne der bana

ARİSTOPHANES

Bağıra çağıra bildirmezsem ona olup biteni?

TRYGAIOS — Yapma etme, iki gözüm Hermes'ciğim!
(Koro'ya)

Ya siz ne duruyorsunuz öyle çarpılmış gibi?

Basın yaygarayı ki, tıkansın bunun sesi!

KORO — Yapma etme bize kıyma, tanrımız efendimiz!

Afiyetle yedinse bir gün

Sana adadığım bir domuz yavrusunu

Karşılığını ver armağanımın

Bu karışık durumunda.

TRYGAIOS — Bak nasıl candan seviyorlar seni,
tanrımız efendimiz.

KORO — Kızma bize, hoş karşıla yakarmamızı,

Bırak alalım bu güzeli,

Ey tanrıların en cömerti, en insanseveri!

Savaşın çatık kaşlarından

Tolgasının dehşet saçan tuğlarından

Sen de hoşlanmazsın.

Bize verirsen bu güzeli,

Kutsal sunularla, sonu gelmez alaylarla

Tapınırsın sana bugün, yarın ve her zaman.

TRYGAIOS — Kulak ver seslerine, acı yalvarmalarına,

Bil ki her zamandan fazla sayıyorlar seni bugün,

Hırsızlık ediyorlar her zamandan fazla.

Hem sana bir sır vereceğim, büyük, korkunç bir sır.

HERMES — Söyle bakalım: neymiş bu sır?

Bileyim de belki kanarım.

TRYGAIOS — Selene ile o açığız Helios

Çoktan kuruyorlar sizleri devirip

Helas'ı barbarlara satmayı.

HERMES — Niçin yapacaklarmış bunu?

BARIŞ

TRYGAİOS — Zeus tanışım ki sebep şu:

Biz kurbanlarımızı hep sizlere keseriz,

Barbarlarsa hep Helios'la Selene'ye;

Eh, bu iki tanrı elbet isterler

Sizle biz yok olalım da,

Bütün kurbanlar kendilerine kalsın.

HERMES — Kurban paylarımıza konmak için mi

Boyuna kırıyorlar günlerimizi!

TRYGAİOS — Evet, Zeus hakkı için bu böyle,

Onun için yardım et Barışı çıkarmamıza.

Senin şerefine kutlayalım

Bundan böyle bütün bayramlarımızı:

Panathenaia'ları, Demeter ile Zeus yortularını,

Adonis şenlikleri, hepsi hepsi Hermes'e olsun.

Öbür şehirler de kurtulunca dertlerinden

Dert savan Hermes'e tapınacaklar hep birden

Daha bir sürü kazanç elde edeceksin:

Al işte sana bir altın kupa

İçki sunmak için tanrılara!

HERMES — Altın kupalara dayanamam doğrusu!

TRYGAİOS — Hadi iş başına, arkadaşlar!

Küreklere sarılıp kaldırın şu taşları!

KOROBAŞI — Kaldıralım! Ey tanrıların en akıllısı,

Sen başımıza geç, ustaca yönetirsen bizi,

Başaramayacağımız iş yoktur.

[Koro taşları kaldırmaya başlar.]

TRYGAİOS (Hermes'e) — Kupayı bana ver ki, işe

başlamadan.

Şarap sunalım, yakaralım tanrılara!

HERMES — Kutlu olsun sunularımız!

Bugün Hellenlere uğurlu bir çığır açılınsın:

Elleri bir daha değmesin kalkana!

- TRYGAİOS — Değmesin, Zeus hakkı için!
Ömrümüz barış içinde geçsin,
Bir sevgiliyle ocak başında köz karıştırarak...
- HERMES — Savaş isterim diyense ömrü boyunca,
ey Dionysos...
- TRYGAİOS — Dirseklerinden ok uçları çıkarsın!
- HERMES — Komutan olurum diye
Barışın yeryüzüne çıkmasını önleyen...
- TRYGAİOS — Kleonymos gibi tabanları yağlasın
savaşta!
- HERMES — Kargı kalkan satıcısı çıkarı uğruna
savaş isterse...
- TRYGAİOS — Haydutlar eline düşüp arpa ile
beslensin!
- HERMES — Biri başkomutan olmak hevesiyle
Bize yardım etmez de kaçarsa köle gibi...
- TRYGAİOS — Köle gibi tekerleğe bağlanıp kırbaç
yesin!
- HERMES — İşimiz rastgelsin! Yaşasın Zafer!
- TRYGAİOS — Zaferi bırak da Barışa dön!
- HERMES — Peki, yaşasın Barış!
- TRYGAİOS — Yaşasın Hermes, yaşasın Aşk
Hazları, cilveleri, tutkularıyla!
- HERMES — Kavgası da yaşasın mı?
- TRYGAİOS — Yok, gebersin kavga!
- HERMES — Ya savaş?
- TRYGAİOS — Yerin dibine batsın!
(Koro taşları kaldırmış ve halatlarını
salmıştır. Barışı dışarıya çekme-
ye koyulur.)
- HERMES — Çekin hepiniz, asılın halatlara!

BARIŞ

KORABAŞI — Heya mola!

HERMES — Dayanın! Çekin!

KORABAŞI — Heya mola!

HERMES — Ha gayret!

KORABAŞI — Heya...mola! Heya...mola!

TRYGAİOS — Arkadaşlar, olmadı! Hep birden
çeksenize!

Nazlanmayın, Boiotia'lılar, yoksa pişman olursunuz.

HERMES — Heya...mola.

TRYGAİOS — Heya...

KORO (Hermes'le Trygaios'a) — Siz de çeksenize
var gücünüzle!

TRYGAİOS — Çekiyorum ya işte:

Bak nasıl asılıyor, kasılıyorum.

KORO — Peki öyleyse neden ilerlemiyor işimiz?

TRYGAİOS (isteksiz duran birine) — Hey Lamakhos,
doğru değil böyle gevşemen;

Korkuluk gibi dikilip duruyorsun.

Şu Argos'lular çekmez oldular çoktan;

Bizimle alay edip hazıra konmak mı niyetiniz?

HERMES — Bak şu Lakonyalıları, erkekçe asılıyorlar.

TRYGAİOS — Baksana, asıl oduncular canla başla
çalışıyor,

Demirciler hiç oralı değil.

HERMES — Megara'lıların da elinden bir şey
gelmiyor,

Oysa köpek yavruları gibi saldırıyorlar.

TRYGAİOS — Saldıracaklar elbet: aklıktan
geberiyorlar.

HERMES — İş çıkmıyor be arkadaşlar!

Hadi hep birden asılalım şu halata.

KORO — Heya... mola!

ARİSTOPHANES

HERMES — Heya... Zeus... heya!

KORO — Kıpırdar gibi oldu.

TRYGAİOS — Tuhaf şey! Kiminiz o yana, kiminiz
bu yana çekiyorsunuz.

Argos'lular, dayak yiyeceksiniz.

HERMES — Haydi, hey...

TRYGAİOS — Heya... mola!

KORO — Amma da gevşek adamlar var aramızda.

TRYGAİOS (Atina çiftçilerine) — Bari siz erkekçe
asılın, siz istiyorsunuz barışı.

KORO — Atinalılara engel olanlar var.

HERMES — Cehennemin dibine gidin, Megara'lılar!

İlkin Barışı ağlatan sizsiniz, sarmısağımızla,

Tanrıça hiç unuttur mu antlaşmaya katılmadığınızı?

Siz de Atinalılar, dikilmiş duruyorsunuz meydanlarda:

Dava, kavga çıkarmak bütün işiniz gücünüz...

Çıkarmak istiyorsunuz Barışı,

Çekilin şöyle biraz denize doğru.

KORO — Haydi arkadaşlar, yalnız biz girişelim,
biz köylüler!
(Korodan birkaç kişi ayrılır.)

HERMES — Ha şöyle, çok daha iyi gidiyor şimdi.

KORO — Doğru söylüyor, arkadaşlar! Hadi herkes
canla başla!

TRYGAİOS — Yamanmış bu köylüler! Ötekilerde
iş yok.

KORO — Haydi şimdi, haydi hep birden!

HERMES — Oldu, oldu, oluyor!

KORO — Sıkı tutun, asılın, ha gayret!

HERMES — Oldu bu sefer!

BARIŞ

KORO — Hèya mola, hey! Heya mola hep birden
Heya mola, hey! Heya mola, helessa!

(Barış heykeli, mağaradan yavaşça çıkar. Bir yanında meyveler ve ekinler tanrıçası Opora, öbür yanında şenlikler tanrıçası Theoria vardır.)

TRYGAİOS — Ey bağlarıma üzüm bağışlayan ulu
tanrıça!

Ne adla sesleneyim sana, seni selâmlamak için
Nerde bulayım bereket saçan bir isim?
Ambarlarımız tamtakır, unuttuk biz bereketi.
Selâm sana Opora, selâm Theoria!
Ne şirin, ne güzelsin tanrıçam!
Soluğun tatlı, misk kokulu,
Askerlik yok artık! diye fısıldıyor yüreğime.

HERMES — Nasıl asker çantasının kokusuna
benziyor mu?

TRYGAİOS — Gözüm görmesin körolası düşmanın
uğursuz torbasını!

Demiş ya Telephos, soğan, sarmısak kokar o çanta,
Buysa bahar kokuları saçar, Dionysos şenlikler'ni
müjdeler

Kaval sesleriyle hora tepmeleri, oyunları, cümbüşleri,
Sophokles'in ezgilerini, Euripides'in kuş gibi
ötüşlerini...

HERMES — Çam deviriyorsun: tanrıça sevmez o
ukalâ şairi.

TRYGAİOS — ... sarmaşıklar, meleyen kuzular,
şarap süzgeci,

Tarlalarda koşan kadınların göğüsleri,
Sarhoş olmuş hizmetçi kızlar, devrilmiş ölçek,

Neler, neler...

HERMES — Bak şehirler nasıl cıvıldaşıyor şimdiden,
Hepsi barışmış, gülüşüp şakalaşıyorlar.

TRYGAİOS — Ama yüzleri yara bere içinde,
bedenleri şiş şiş.

HERMES — Ya şu seyirciler? Yüzlerine bakarsan,
Anlarsın ne mal olduklarını...

TRYGAİOS — Öyle, öyle.

HERMES — Baksana şu kargıcıya saçlarını nasıl
yoluyor!

TRYGAİOS — Çapacı da bileyiciye nanik yapıyor!

HERMES — Orakçı sevincinden uçacak nerdeyse.

TRYGAİOS — Mızrakçıysa dişlerini gıcırdatıyor.

HERMES — Söyle çiftçilere çekilsinler artık.

TRYGAİOS — Dinleyin millet! Çiftçiler çekilsin diyor.

Takım taklavatla dökülsünler tarlaya

İşi bitti artık kargı ile kılıncın!

Kırk yıllık barışımız yine aramızda.

Hadi, herkes iş başına türkü söyleyerek.

KORO — Ey doğruların, köylülerin özlediği gün!

Ne mutlu bana, kavuşacağım bağlarıma,

Genliğimde diktiğim incir ağaçlarına,

Neden sonra elleyeceğim, okşayacağım onları!

TRYGAİOS — Önce selâmlayın Barışı

B'zi savaş umacılarından kurtaran tanrıçayı!

Sonra dönelim evlerimize

Soluğu çiftliklerimizde alalım

Güzel salamuralar alıp çarşıdan.

HERMES — Göze hoş bu topluluk!

Bir çörek kadar şişkin,

Dopdolu bir yemek masası gibi şirin!

TRYGAİOS — Ne güzel şeydir iyi bilenmiş bir çapa,

BARIŞ

Güneşte parlayan yabalar ne güzel!
Özledi bunları bağlarımız,
Dönelim artık tarlalarımıza.
Belleyelim toprağımızı bir karış da olsa,

Analım arkadaşlar
Eski günleri
Tanrıçanın bir zamanlar
Bize bağışladığı nimetleri!
Kuru incir ezmelerini,
Süt gibi taze incirleri,
Mers'in dallarını,
Bal gibi tatlı şarabı,
Kuyu başındaki menekşeleri,
O çok özlediğimiz zeytinleri!
Bu bağışlarına karşılık
Selâmlayalım tanrıçayı!

KORO — Selâm, selâm! Hoş geldin, sevgilim!

Çok özlemiştin seni,
Can atıyordum çoktan
Toprağıma dönmeye.
Senden gelir en büyük fayda
Biz köy halkına,
Bir sen desteksin bize
Ey gözünü sevdiğim!
Ne güzel günler geçirmiştik
Bir zamanlar seninle
Sevinç, kazanç getiren günler.
Sağlığı, ekmeğiydin köylünün.
Asma kütükleri,
İncir fideleri,
Ne varsa topraktan biten
Sevinçle karşılar seni.

Söyle nerde kaldın bunca zaman bizden uzak
Ey tanrıçaların en iyi niyetlisi?

HERMES — Uslu akıllı çiftçiler, dinleyin söyleyeceğimi
Anlamak istiyorsanız nasıl yitirdik barışı,

Yıkım Pheidias'ın⁽¹⁰⁾ işlediği suçun

Meydana çıkmasıyla başlar:

Perikles başına aynı şey gelir diye korktu,

Biliyordu sizin ne kadar hırçın,

Isırcı insanlar olduğunuzu.

Kendi yıkımını önlemek için tutuşturdu devleti:

Bir kıvılcım gibi attı ortaya Megara fermanını,⁽¹¹⁾

Öyle bir kasırğa estirdi ki, dumandan

Dost düşman bütün Hellenlerin gözleri karardı.

Köyler dayandı, direndi uzun zaman,

Ama bağ kütükleri tutuşup testiler kırılınca,

Kimse söndüremez oldu yangını. Barış da uçtu gitti.

TRYGAİOS — Bak bak, hiç duymamıştım, bilmiyordum

Pheidias'la barış arasında bir ilişki olduğunu.

KOROBASI — Ben de bilmiyordum, desene onun

 için Barış

Bir heykelcinin elinden çıkmış kadar güzel!

Neler saklıyorlarmış bizden!

HERMES — Vergi veren şehirler de sizi böyle kızgın,

Birbirinize diş biler görünce, fırsat bu fırsat diye,

Ellerinden geleni yaptılar vergi ödememek için.

(10) Bir söylentiye göre, ünlü heykeltan Pheidias, Athena Parthenos tanrıçasının fildişi ve altından heykelini yaparken bir miktar fildişi çalmış ve bu yüzden sürgün edilmişti. Heykeli ona ismarlayan dostu Perikles de, Atinalılara bu konuda hesap vermemek için Peloponessos savaşına girmişti.

(11) 432 yılında Perikles, Megara ile alış-veriş yasak etmişti.

BARIŞ

Sparta kodamanlarını rüşvetle elde ettiler
Onlar da kazanç düşkünü ve ikiyüzlü olduklarından,
Barışı alçakça kovdular, sarıldılar Savaşa.
Zenginlere kazanç, köylülere yıkım getirdi bu işler:
Filomuz öc almak için yedi bitirdi incirler'ni
Bir sürü suçsuz, habersiz köylünün.
TRYGAIOS — Oh olsun! Hak ettiler, onlar da
kesmişlerdi
Benim bin zorla yetiştirdiğim incir ağacını.
KOROBAŞI — Evet iyi oldu! buğday dolu koca bir
küpüm vardı,
Onu yere çarpıp, tuzla buz etmişlerdi.
HERMES — Tarlalarını bırakıp burada toplanınca
işçi milleti
Anlamadı bir kez daha satılmış olduğunu.
Cibreleri yok, çok sevdikleri kuru incirleri yok diye
Gözlerinin içine bakıyorlardı nutuk çekenlerin.
Onlarsa biliyordu açlıktan kıvrandığınızı
Bitkin düşüp çıkar yol bulamayacağınızı;
Bu yüzden, ellerinde birer yaba, eşekler gibi anırıp
Kovuyorlardı durmadan ayağınıza gelen barışı.
Ortaklarınızdan semizini, zenginini
Brasidas'tan⁽¹²⁾ yana olmakla suçluyorlardı.
Halk da aç, bitkin, miskin köpekler gibi
Saldırıyordu her önüne atılan iftira lokmasına.
Yabancılar tehlikeyi görüyor,
Altınla tıkıyorlardı bazı gammazların ağzını.
Onları zengin edip, sizin haberiniz olmadan,

[¹²] Atina'nın ortağı olan Amphipolis'e baskını başarı ile bitiren Sparta komutanı.

ARİSTOPHANES

Çöle çeviriyorlardı Yunanistan'ı.

Bunlar hep o deri tüccarının marifetleri!

TRYGAİOS — Yeter, yeter, Hermes, anma onun
adını!

Bırak o adamı olduğu yerde, yeraltında.

O b'zden değil artık, senin malın nasıl olsa.

Ne desen: alçak, geveze, gammadz,

Entrikacı, dalaveracı, curnalcı,

Senin ölülerinden birine sövmüş olursun.

(Barışa döner.)

Ya sen tanrıça, niçin susuyorsun böyle?

HERMES — Bu seyircilere seslenmek istemiyor:

Unutamıyor ona yaptıklarını.

TRYGAİOS — Ne olur; birazcık benimle konuşsun.

HERMES — Bunlar için ne düşünüyorsan, bana
söyle, sevgilim,

Hadi söyle, kalkandan en çok tiksinen kadın!

(Kulağını uzatır.)

İşittim, anladım neden yakındığını.

(Seyircilere)

Diyor ki, Pylos olayından sonra,

Kendiliğ'inden kalkmış gelmiş

İçi antlaşmalar dolu bir sepetle,

Oysa siz kovulması için

Üç kez el kaldırmışsınız kurultayda...

TRYGAİOS — Halt ettik, ama bağışlasın bizi

Deriler çelmişti o gün aklımızı.

HERMES — Dinle, bir soru daha soruyor:

Atina'da en büyük düşmanım kimdi, diyor,

Savaşa karşı olan dostlarım var mıydı?

BARIŞ

TRYGAIOS — En büyük dostu Kleonymos'tu
şüphesiz.

HERMES — Savaş işlerinde nasıldı Kleonymos?

TRYGAIOS — Atılgandı, ama babasının oğlu değildi
işte,

Sefere çıkar çıkmaz silahlarını atıp kaçıyordu.

HERMES — Bir de soruyor: Pnyks kürsüsünde (13)

Bugün en çok sözü geçen kimmiş diye.

TRYGAIOS — Hyperbolos (14) (Barış'a) Ne diye
çeviriyorsun başını?

HERMES — İçerliyor size, yine kötü bir önder
seçtiniz diye.

TRYGAIOS — Tutmayız artık onu. Ne yapsın halk

Çıplak kaldığı için onu beline doladı.

HERMES — Peki, nasıl çıkacaksınız bu işin içinden?

TRYGAIOS — Daha aydın kararlar veririz, olur.

HERMES — Nasıl?

TRYGAIOS — Fenerci ya Hyperbolos, fenerlerini
satın alır

Karanlığa boğulmuş kurultayı aydınlatırız.

HERMES (Barış'a) — Amma da çok soru
sorduruyorsun bana!

TRYGAIOS — Ne soruyor?

HERMES — Bir sürü adamı, eski tanıdıklarını:

En başta Sophokles'i.

TRYGAIOS — Sophokles iyi, ama tuhaf bir şey
geldi başına.

HERMES — Nasıl şey?

(13) Pnyks: Akropolis'in batı eteğinde Atinalıların toplantı yeri.

(14) Lamba satıcısı Hyperbolos, Kleon'un ölümünden sonra sözü en çok geçen halk önderi olmuştü.

ARİSTOPHANES

TRYGAİOS — Sophokles'ken Simonides (15) oluverdi.

HERMES — Simonides mi? Nasıl olur?

TRYGAİOS — İhtiyarladı da

«Para uğruna, hasır üstünde denize açılıyor.»

TRYGAİOS — Ya o bilgiç Kratinos (16) ne oldu?

TRYGAİOS — Spartalılar bize saldırırken öldü.

HERMES — Öldü mü? Neden?

TRYGAİOS — İnmeden. Bir şarap küpünün

Kırıldığını görünce, dayanamadı.

Daha neler, ne dertler geldi başımıza!

Onun için bırakmayız artık seni, tanrıça.

HERMES — Öyle olsun! Şu Opora'yı da karı olarak
al:

Köyde oturur... Üzüm yaparsınız.

TRYGAİOS — Gel sevgilim, öpeyim seni! Ne dersin,
Hermes usta,

Bunca zaman sonra Opora'ya yaklaşırsam

Bir şey olur mu bana?

HERMES — Olmaz olmaz, üstüne bir nane içersin.

Şu Theoria'yı da al çabuk götür:

Eski kocası Kurultay'a teslim et.

TRYGAİOS — Ne' mutlu Kurultay ki bir Theoria'sı
var!

Bayram eder, üç gün üç gece yersin

Söğüşleri, işkembeleri, kebabları!

Hadi gideyim! Sağol, iki gözüm Hermes, hoşça kal.

[15] Simonides, Oniki adalardan biri olan Amorgos'ta doğmuş ünlü bir şairdir. Paraya düşkün olarak bilinir. Sophokles ihtiyarlığında ona benzemiş.

[16] Kratinos, Aristophanes'ten önceki kuşağın en büyük komedyası şairidir. Aristophanes birçok piyesinde onun sarhoşluğu ile alay eder.

BARIŞ

HERMES — Sen de güle güle git, insanoğlu, unutma
beni.

TRYGAİOS — Gel Osurganım, eve dönelim.

HERMES — Seninki burada yok.

TRYGAİOS — Nereye gitti?

HERMES — Zeus'un arabasıyla şimşekler taşıyor!

TRYGAİOS — Zavalıcık, ne yiyecek ne içecek gökte?

HERMES — Ganymedes ona bir şeyler sunar.

TRYGAİOS — Ya ben nasıl inerim şimdi yer yüzüne?

HERMES — Korkma, çaresi bulunur: tanrının
kanadına sığın.

TRYGAİOS — Gel güzelim, gel gidelim! Kaçalım
burdan!

Baksana şu heriflere, gözleri dönmüş,

Aç kurt gibi saldıracaklar kızlara!

(Opora ve Theoria ile çıkar)

KORO — Yolun açık olsun! Biz de şu âlet edevatı

Verelim adamlarımıza götürsünler,

Yankesiciler fırsat kollar tiyatrolarda.

Uyanık olun hepiniz! Biz de seslenelim seyircilere

Açalım düşüncemizi, anlatalım ne istediğimizi.

Bir komedyâ şairi uzun adımlarla karşınıza

çıkarmış da, (17)

Başlarsa kendini övmeye, hak eder elbet bekçi

sopalarıyla dövülmeyi!

(17) Burada, komedyâ şairlerinin kişiliklerini ve sanatlarını övdükleri, savundukları «parabasis» denilen parça başlıyor Koro çoğu zaman aktörlerin sahnedeki ayrıldıkları bir anda, sırtlarındaki mantoları atarak ve orkestra da seyircilere doğru yürüyüş adımlarıyla ilerleyerek parabasis'i söylemeye başlar. Parabasis «anapaistos» denilen yürüyüş vezni ve uzun mısralar şeklinde okunur.

ARİSTOPHANES

Ama doğruysa, ey Zeus kızı, en usta, en ünlü oyun
yöneticisini övmek:
Şairimiz büyük bir övgüye hak kazandığını söyler
sizin aranızda.
İlkin o vazgeçirdi çünkü bu yurdun komedyacı
yazarlarını
Pılı pırtıyı alaya almaktan, bit pire ile uğraşmaktan.
Neydi o yoğurdukları ekmekleri habire yutan
Herakles'ler?
Neydi o yalancı, hırsız, dayak yiyen, fink fink ağlayan
köleler?
Ya dövüldükten sonra birbirlerine söyledikleri saçma
sapan sözler:
«Vah vah, neler gelmiş... sırtına! At meydanına
dönmüşsün,
Demir uçlu kamçılar mı yağdı yoksa senin böğrüne?»
Şairimiz son vermiş bu safsatalara, bu kaba saba
komikliklere,
Koskoca, sapasağlam bir yapı olarak oturtmuş sanatını,
Güzel sözler, derin düşünceler, ince nüktelerle
donatmış onu.
Sıradan insanlar, aşâğılık kadınlar değilmiş
saldırdıkları,
En büyüklere çatmış bir Herakles'in gücü kuvvetiyle,
Aldırmamış yüzüne fırlatılan leş kokulu çamurlara:
Keskin dişli, kancık bakışlı canavarın ta kendisine
saldırmış,
Korkmamış çevresini sarıp yüzünü yalayan iğrenç
dalkavuklardan.
Sesi azgın seller gibi, kokusu fokbalığından betermiş
ama,
Yine de saldırmış şairimiz bu eşek kafalı, deve kışkı
canavara.

BARIŞ

Sizi ve adalıları korumak için savaşırmış durmuş ona
karşı.
Şimdi de unutmayın bu hizmetlerimi, zaferi bana
verin, diyor,
Kazansam da, bilirsiniz, meydanlara koşup sataşmam
delikanlılara.
Sizi az sıkıp çok eğlendirdikten, görevimi de iyice
başardıktan sonra,

Pılımlı pırtımlı toplar, çekilir giderim evime!

Bu yüzden beni tutmalı

Gençleriniz de, yaşlılarınız da!

Kel kafalıları da salık veririz

Bizden yana olsunlar

Çünkü kazanırsak zaferi,

Hepiniz yiyip içip

Kadeh tokuşturacaksınız

Dazlak kafalı şairin,

En ünlü, en soylu şairin şerefiñe!

Ey ilham perisi, sırt çevir sen de,

Savaşların topuna birden,

Gel hora tep dostunla,

Kutla tanrı düşünlerini

İnsan şölenlerini

Katıl mutlu cümbüşlerimize!

Şair Karkinos çıkagelip ⁽¹⁸⁾

Benim oğullarımla oyna derse sana,

Kulak asma, yüz verme onlara,

Oyuncu, değil, keklil, cambaz, cüce,

Keçi boku artıklarıdır onlar.

Hele babaları, hatırlarsın ya,

(18) Karkinos'un üç oğlu dansördü.

Hiç ummadığı halde,
 Oyuna izni verilince bir oyununa,
 Gece sansar boğdu diye
 Koyamadı oyunu sahneye.
 Usta bir şair
 Böylesi türkülerle övmeli
 Güzel belikli tanrıçaları,
 Kırılacağı ilkyaz civıltılarına başladığı
 Morsimos'la Melanthios'a koro verilmediği zaman! (19)
 Çatlak seslerini duyar gibiyim
 Bu kötü şairlerin,
 Obur Gorgon'lar, kedibalığına vurgun Harpya'lar
 gibi, (20)

Saldırdıkları zaman tragedya korolarına
 Teke kokulu, kocakarı düşkününü bu iki zampara!
 Suratlarına okkalı bir balgam fırlat, tanrıça
 Ve gel benimle kutla bayramlarımı!
 (Trygaios, iki tanrıçayla, gökten
 düşmüş gibi çıkagelir.)

TRYGAIOS — Amma da zor işmiş tanrı katına çıkmak!
 Bacaklarım kopacak nerdeyse.

Yukardan küçücük gördüm sizleri:
 Gökten bakınca kötü kişilere benziyorsunuz,
 Oysa görüldüğünüzden de daha kötüyümsünüz!

KÖLE — Aa efendim, geldin mi?

TRYGAIOS — Gelmiş olacağım.

(19) Aiskhylos'un yeğenleri Morsimos ile Melanthios, kötü tragedya şairleri diye bilinir ve piyesleri çoğu zaman hakem heyeti tarafından geri çevrilirdi.

(20) Gorgonlar, saçları yılanlarla örülmüş, dehşet saçan kadın canavarlardı. Harpya'lar ise kadın başlı, yırtıcı pençeli kuşlardı.

KÖLE — Neler oldu?

TRYGAIOS — Ne olacak: tabanlarım şişti.

Sonu gelmeyen bir yolmuş.

KÖLE — Anlat bakalım.

TRYGAIOS — Ne anlatayım?

KÖLE — Havalarda uçan adam var mı, senden başka?

TRYGAIOS — Bir iki şair'in ruhu uçuyor, o kadar.

KÖLE — Ne yapıyorlar orada?

TRYGAIOS — Tek tük mısralar yakalıyorlar

«Havada yüzenlerden...»

KÖLE — Hani derler ki öldükten sonra

Gökte yıldız olurmuşuz, doğru mu?

TRYGAIOS — Doğru.

KÖLE — Peki Sakızlı İon⁽²¹⁾ nasıl bir yıldız olmuş?

TRYGAIOS — «Sabah yıldızı» diye bir şiir yazdı ya,

Yukarıya gelir gelmez herkes ona

«Sabah yıldızı» demiş.

KÖLE — Ya göklerde süzülüp kayan

Ve yanıp sönen yıldızlar neymiş?

TRYGAIOS — Onlar şöleden sarhoş dönen

asılzadeler,

Ellerindeki fenerin ateşi yanıp sönüyor.

(Opora'yı gösterir.)

Al şunu içeri götür,

Su ısıt, tekneyi doldur,

Bir yatak da ser zifaf gecesini için.

Sen şu hazırlıkları yap da gel,

Ben de meclise bırakayım Theoria'yı.

(²¹) Khios'lu (Sakızlı) İon, Atina'da yaşamış ve ölmüş ünlü bir lirik şair ve tragedya yazarı. «Sabah yıldızı» sözleri ile başlayan bir şiiri varmış.

ARISTOPHANES

KÖLE — Nerde buldun bu güzelleri?

TRYGAİOS — Nerde olacak! Gökte.

KÖLE — Metelik vermem artık tanrılara:

Aracılık yapıyorlar demek

Tıpkı ölümlü insanlar gibi.

TRYGAİOS — Hepsi öyle değil, ama bazıları var

Bu işle geçinen. Hadi gidelim!

KÖLE (Opora'yı gösterir) — Buna yiyecek bir şey
vereyim mi?

TRYGAİOS — Hayır, istemez ekmek yemez o:

Tanrıların yanında alıştı... amber yalamaya.

KÖLE — Desene burada da yalayacak bir şey vermeli.
(Opora'yı götürür.)

KORO — Besbelli, apaçık:

İşi rasgeliyor bugün

Bizim moruğun!

TRYGAİOS — Moruk değil, yakışıklı bir güvey
göreceksiniz.

KORO — İhtiyarken genç olacakmış,

Miskü amber sürecekmış bedenine,

Kıskandıracakmış hepimizi!

TRYGAİOS — Ya ya, hele yatakta memelerini
okşarken görün beni!

KORO — Karkinos'un topaçlarından da daha
mutlusun⁽²²⁾

TRYGAİOS — Hak etmedim mi mutluluğu?

Ben ki osurganın sırtına binip

Kurtardım bütün Hellenleri!

Dönebilirsiniz artık tarlalarımıza,

(²²) Karkinos'un oğulları, oyunlarında topaç gibi dönerlermiş.

BARIŞ

Hepiniz rahat rahat evinizde
Yatar uyur sevişebilirsiniz.
KÖLE (geri gelir) — Kızcağız yıkandı, yukardan aşağı,
Her şeyi yerli yerinde.
Çöreğin hamuru yoğruldu
Bir fırına verilmesi kaldı.
TRYGAİOS — Öyleyse, götürelim bırakalım bunu
kurultaya.

KÖLE — Bu dediğin kim? Kimin nesi?

TRYGAİOS — Theoria işte, dört yılda bir
Kafayı çekerek, davul dümbelekle
Brauron'a⁽²³⁾ götürdüğünüz tanrıça!
Bilsen ne zor ele geçirdim onu.

KÖLE — Ah ne davullar vurulur,
Ne şenlikler yapılır bu kalçalarda!

TRYGAİOS (seyircilere) — Hey! Aranızda namuslu
bir adam var mı

Bunu toplantıya dek alıkoyacak?

(Parmagıyla işaretler yapan köleye)

Ne yapıyorsun öyle?

KÖLE — Benimkine yer ayırıyorum Körfez
oyunlarında.⁽²⁴⁾

TRYGAİOS — Belli, belli, adam yok aranızda.

Kızım, çaresiz, kendim götürüp oturtacağım seni
kurultaya.

(Theoria ile seyircilere doğru yürür)

⁽²³⁾ Atinalıların dört yılda bir «theoria» yani dinî alay gönderdikleri Attika kasabası.

⁽²⁴⁾ İsthmos yani Körfez oyunlarında, önceden yer ayırmak gerekirdi. İsthmos kelimesi kadın uzvu anlamına da gelir. Burada müstehcen kelime oyunu var.

KÖLE — Bak bak, orda biri el kaldırıyor!

TRYGAIOS — Kim o?

KÖLE — Aripgrades, ⁽²⁵⁾ ben yaparım bu işi diyor.

TRYGAIOS — Anlaşıldı, suyunu çıkaracak!

Gel kızım, at şu giys'leri üstünden!

(Theoria'yı ilk sıralarda oturan
kurultay üyelerine götürür)

Ey kurultay üyeleri, bakın şu bedene,

Görün size sunduğum armağanı!

Baksanıza şu ocağa!

KÖLE — Yaman doğrusu! Dumandan kapkara olmuş.

Savaştan önce meclisin tencereleri

Orda dururdu da ondan.

TRYGAIOS — İşte madem elinize geçti gene bu güzel,

Sırasıdır büyük bir yarışma tertiplemenin:

Minder güreşleri, dört ayak koşuları,

Yana doğru köprü atmalar, diz büküp gövdeyi

kırmalar,

El ayak, kol bacak, hepsi birden!

Üçüncü günü de bir at yarışı tertiplersiniz:

Yan yana koşar biniciler,

Dörtnala, soluk soluğa!

Arabalar devrilir birbiri üstüne,

Kim düşerse dönemeçte

O yatakalır sırt üstü.

Haydi, üyeler, alın Theoria'yı aranız!

(Seyircilere)

Gördünüz mü ne candan benimsediler onu?

Başka bir iş için baş vursaydık,

(25) Aristophanes'in başka piyeslerinde de adı geçen sapık ve ahlâkeiz bir adam.

BARIŞ

Tatil matil der, sallarlardı.

KÖLE — Senin gibi adam ne bulunmaz bir yurttaş!

TRYGAİOS — Asıl değerimi bağbozumunda

görürsünüz.

KÖLE — Şimdiden gördük: kurtarıcı oldun hepimize!

TRYGAİOS — Hele yeni şarabımı iç de, sonra översin.

KÖLE — Tanrılardan sonra en başta gelen sensin!

TRYGAİOS — Peki, öyle olsun, hak ettim bu şerefi!

Ben, Athmoneia'lı Trygaios,

Kurtardım korkunç dertlerden

Bu halk topluluğunu,

Bu köylü milletini!

Hyperbolos'u da yok ettim.

KÖLE — Yapılacak iş kalmadı demek.

TRYGAİOS — Kaldı: tanrıçayı Kazanlar bayramıyla

kutlamalı. (26)

KÖLE — O beğenmediğimiz Hermes'e yaptığımız

gibi mi?

TRYGAİOS — Evet, yoksa semiz bir öküz mü keselim

şerefine?

KÖLE — Yok canın, mezbahaya döner burası.

TRYGAİOS — İri, yağlı bir domuz mu kessek?

KÖLE — Olmaz, olmaz.

TRYGAİOS — Neden olmasın?

KÖLE — Theogenes (27) bir domuzluk yapar da ondan.

TRYGAİOS — Sence hangi kurbanlık uygundur?

KÖLE — Kuzu.

(26) Khytraî yani Kazan bayramları, Dionysos şerefine kutlanan Anthesteria bayramının beşinci gününe rastlar. O gün her evde kazan kaynar, çeşitli tohumlar pişirilir ve Dionysos ile yeraltı Hermes'ine sunulurdu.

(27) Theogenes, çok pot kıran budala herifin biridir.

ARİSTOPHANES

TRYGAİOS — Ne kuzu mu?

KÖLE — Evet kuzu.

TRYGAİOS — Hiç kuzudan kurban olur mu?

KÖLE — Neden olmasın, kuzum?

Toplantıda biri kalkıp da savaştım derse,
«Yapma, etme kuzum!» diye yalvarmıyor musun?

TRYGAİOS — Eh sonra?

KÖLE — Sonra kuzu gibi yumuşak oluruz,
Dost düşman kuzu gibi geçiniriz.

TRYGAİOS — Peki, öyle olsun. Sen kuzuyu al getir,
Ben de kurban için bir sunak bulayım.

(Köle çıkar.)

KORO — Tanrı ister de talih yaver olursa,
Her derde devâ bulunur
Her şey yolunda tıklarında gider.

TRYGAİOS — Baksana, şurda bir sunak da varmış.

KORO — Hadi, çabuk olun, tanrılardan estikçe
Bu sert, bu savaş dağıtan rüzgâr!
Besbelli ki iyiye gidiyor işlerimiz.

TRYGAİOS — İşte arpa sepeti, şeritler ve kurban
bıçağı,

Ateşimiz de var, kuzudan başka herşey tamam.

KORO — Aman çabuk tutun elinizi!
Yoksa kötü bir kavalcı çıkagelir,
İlle de kaval çalayım der tören için,
Siz de karşılıksız bırakamazsınız çabasını.

TRYGAİOS (kuzu ve kurban suyu ile gelen köleye) —
Şu sepeti ve kutsal suyu al,
Sunağın sağından dönüver, çabuk!

KÖLE — İşte, döndüm. Başka bir diyeceğin var mı?

BARIŞ

TRYGAIÖS — Getir şu ekşi suya batırayım!

(Kurbanın üstüne su serper.)

Kıyırdasana, kurbanlık!

(Köleye)

Sen de arpayı uzatıver!

Ellerini kutsal suda yıka,

Sonra da arpa tohumlarını at seyircilere.

KÖLE — Attım işte.

TRYGAIÖS — Oldu mu?

KÖLE — Elbette, bak şu seyircilere ne kadar çoklar,
Ama tohumsuz kalmış biri yok aralarında.

TRYGAIÖS — Kadınlar tohumsuzmuş.

KÖLE — Onlara da kocaları versin bu gece.

TRYGAIÖS — Haydi, dua edelim, kimler var burada?
Nasıl bilirsin bunları?

KÖLE — Hepsini iyi bilirim. (Seyircilere su serper)

TRYGAIÖS — Bunları mı iyi bilirsin?

KÖLE — Evet, yoksa yerlerinde kalmazdılar

Böyle sırsıklam olunca.

TRYGAIÖS — Haydi oyalanma, yalvaralım yakaralım.

KÖLE — Yalvaralım, yakaralım!

TRYGAIÖS — Ey kraliçem, tanrıçam, ecem,

Şenliklerin, düğünlerin yöneticisi,

Yüce Barış, kutsal Barış,

Al şu kurbanları!

KÖLE — Ai, Zeus aşkına, al saygıdeğer tanrıça!

Kadınsın ama cilveli kadınlar da var:

Kapıyı aralayıp başlarını uzatırlar,

Gören olursa, hemen geri çekilirler,

Sırt çevirdin mi gene açıp bakarlar,

Benzeme o kadınlara, cilve yapma bize!

ARİSTOPHANES

TRYGAIÖS — Bizi aldatma, Zeus aşkına,
Namuslu bir kadın gibi
Ver kendini bize
Biz ki on üç yıldır
Yanıp tutuşuyoruz sana!
Bitsin artık bu kavga dövüş,
Sonu gelsin bu uğursuz savaşın.
Kuşkular kuruntular
Düşürmesin artık bizi birbirimize!
Biz Hellenleri yoğur yeni baştan
Sevgi hamurunda anlayış ve hoşgörülle.
Karışalım, kaynaşalım, barışalım!
Çarşı pazarımız dolup taşsın:
Gelsin Megara'dan
Sarmısaklar, ayvalar, narlar,
Turfanda hıyarlar,
Köleler için mintanlar.
Gelsin Megara'dan
Kaz, ördek, keklük, güvercin.
Gelsin Kopais gölünden (28)
Sepet sepet balıklar,
İtişip kakışsın pazarlıkta
Morikhos'lar, Teleas'lar, Glauketes'ler,
Boğazına kim ki düşkünse aramızda.
Sonra da yetişsin Melanthios,
Baksın ki pazar kalkmış, bir şey kalmamış,
Dövünsün, yırtınsın, bağırsın Medeia (29) gibi:
«Yok oldum, bittim, yoksun bıraktılar beni

(28) Boiotia'da balıklarıyla ün salmış bir göl. Megara karar-
namesi bu gölden balık satın almayı da yasak etmişti.

(29) Morsimos'un *Medeia* adlı tragedyasından bir mısraın
parodisi.

BARIŞ

... bir demet pazıdan!»

Millet de kırılıns gülmekten.

Ey ulu tanrıça, yerine getir bu dileklerimi!

(Köleye)

Sen de al şu bıçağı, boğazla kuzuyu.

KÖLE — Olmaz, yapamam.

TRYGAİOS — Neden olmazmış?

KÖLE — Barış hoşlanmazmış bıçaktan,

Sunağı kanla lekeleme.

TRYGAİOS — Doğru ya, al kuzuyu götür içeriye.

Kes, doğra, ne yaparsan yap,

Kurban korobaşına kalsın.

(Köle kuzuyu içeri sürükler.)

KORO — Sen de şurda, kapının önünde dur da,

Sırala çalı çırpıyı, tören öte berilerini.

TRYGAİOS — Bu işi bir kâhinden iyi beceriyorum

galiba!

KORO — Elbette becerirsin!

Aklı başında bir adam değil misin?

Uslu akıllı, atılgan ve yürekli oldun mu

Beceremeyeceğin bir iş yoktur.

TRYGAİOS — Bak şu dumana! Kâhin Stilbides'i⁽³⁰⁾

boğabilir.

Hadi kendim getireyim masayı, uşak da istemez.

(Eve girer.)

KORO — Ne adam, ne övülesi adam bu!

Nelere katlanmıyor bizleri kurtarmak için!

(Bir sunu masası ile geri dönen Trygaios'a)

{³⁰⁾ Stilbides bir kâhindi. Stilbides şölene çağrılmadığı için öfkesinden boğulabilir.

ARISTOPHANES

Her zaman ve her yerde örnek olacaksın herkese!
TRYGAİOS — Bu da oldu. (Köleye) Al şu butları, ko
ateşin üstüne.

Ben de işkembeleri, çörekleri getireyim.

KÖLE — Bırak, ben getiririm.

TRYGAİOS — Çabuk ol.

(Köle gider gelir.)

KÖLE — Geldim işte. Geç mi kaldım?

TRYGAİOS — Şimdi kızart güzelce şunları.

Baksana defne çelenkli biri geldi bile.

KÖLE — Kimmiş o?

TRYGAİOS — Bir palavracı olsa gerek.

KÖLE — Bir sözcü mü yoksa?

TRYGAİOS — Oreos'lu Hierokles, ⁽³¹⁾ tanrı sözcüsü
geçinir,

Ama boş lâftan başka bir şey söylemez.

KÖLE — Ne diyecek bakalım?

TRYGAİOS — Andlaşmamızı yermeye gelmiş olacak.

KÖLE — Yok canım, et kokusuna gelmiştir.

TRYGAİOS — Biz de görmezlikten gelemim.

KÖLE — Öyle yapalım.

HIEROKLES — Kime adanıyor bu kurban, hangi
tanrıya?

TRYGAİOS (köleye) — Ses çıkarma, kızartmana bak.
Şiş böbreğe değmesin.

HIEROKLES — Söylesenize, kime bu kurban?

TRYGAİOS (köleye) — Ne güzel kuyruk!

KÖLE — Sana sunuyorum bu kuyruğu, ey ulu Barış!

HIEROKLES — Olmaz olmaz, ilk parçaları bana ver.

TRYGAİOS — Bekle kızarsın.

⁽³¹⁾ Oreos, Euboia yarımadasının bir şehridir.

BARIŞ

HIEROKLES — Kızarmış bile bunlar.

TRYGAİOS — Ee çok oluyorsun sen! (Köleye). Kes
bakalım.

HIEROKLES — Kurban sofrası nerde?

TRYGAİOS (köleye) — Şarap sunularını getir.

HIEROKLES — Bana bak, dil ayrı kesilmelidir.

TRYGAİOS — Peki baş üstüne! Sana bir şey
söyleyeyim mi?

HIEROKLES — Söyle.

TRYGAİOS — Dilini tut: Barışa kurban kesiyoruz.

HIEROKLES — Ey akılsız, bilgisiz ölümlü...

TRYGAİOS — Sensin o.

HIEROKLES — Tanrı buyruklarından habersiz

Bir andlaşma yapmışsınız

Gökyüzlü maymunlarla...

TRYGAİOS — Ha ha ha ha!

HIEROKLES — Ne gülüyorsun?

TRYGAİOS — Gökyüzlü maymunlar, ha ha ha...

HIEROKLES — Tilkiye güvenen kuş beyinliler,

Ciğeri beş para etmez düzenbaz keratalar!

TRYGAİOS — Şu etler gibi kızardığını görsem
ciğerinin!

HIEROKLES — Ne superileri aldatsın Bakis'i

Ne Bakis aldatsın insanları

Ne superileri Bakis'in kendisini...

TRYGAİOS — Canın cehenneme Bakis'le birlikte!

HIEROKLES — Kader tanrıçaları çözmedi daha

Barışın zincirlerini!

Bekleyedur o günü!

TRYGAİOS (köleye) — Sen tuz ekedur etlere!

HIEROKLES — Savaşın sesini duymak ister tanrılar

ARISTOPHANES

Kurtla kuzu gerdeğe girmedikçe...

TRYGAIOS — Kurt kuzuyla evlenir mi, ey ahmak?

HIEROKLES — Karaböcek kuru sıkı yellendikçe,

Tiz sesli saka kuşu kör yavrular doğurdukça,

Barış yapmanın sırası gelmedi demektir.

TRYGAIOS — Peki ne olacak, hiç mi bitmeyecek bu
savaş?

Anlaşıp Hellas'ı birlikte yönetmek varken

Hangimiz daha çok gözyaşı dökerek diye

Kura mı çekelim aramızda?

HIEROKLES — Ne yapsan düz yürümez yengeç.

TRYGAIOS — Ne yapsan çağrılmazsın artık şölene,
Oldu bitti, paydos senin palavralarına!

HIEROKLES — Yumuşamaz aslâ kirpinin dikenleri!!

TRYGAIOS — Dolandıramazsın aslâ Atina halkını!

HIEROKLES — Hangi kâhin size tanrılara but kesin
dedi?

TRYGAIOS — Homeros'tan iyi kâhin olur mu, bak ne
diyor:

«Dağılınca savaşın kara bulutları

Barış tanrıya bir kurban kestiler,

Butlarını yakıp işkembelerini paylaştılar,

Şarap sundular taslar dolusu,

Böyle yapmalarını ben söyledim.»

Kâhine kimse bir şey sunmamış görüyorsun.

HIEROKLES — Yalan yalan, Sibylla'nın⁽³²⁾ sözleri
değil bunlar.

(32) Sibylla, tanrı Apollon'un kehanetlerini açığa vuran kadın rahibedir. Hierokles bundan sonra kâhin ağzıyla konuşur. Kehanetler altılı vezinle söylenirdi. Hierokles de bu vezni kullanır.

BARİS

TRYGAİOS — Nasıl değil, bilge Homeros şöyle
demez mi:

«Soysuz, yarasız, ocaksızdır

Kim ki tüyler ürpertici kardeş kavgasını sever.»

HİEROKLES — «Sakin düzen kurup seni aldatarak

Bir çaylak kapmasın...

TRYGAİOS — Doğru ya, dikkat edelim bu tanrı sözü

Bir iş açmasın bizim etlerin başına.

Dök şarabı ve işkembeleri buraya getir.

HİEROKLES — İzin ver de ben döküneyim.

TRYGAİOS — Tanrıya, tanrıya!

HİEROKLES — Bana da şarap, bana da işkembe...

TRYGAİOS — Hoş görmez bunu mutlu tanrılar,

İlkin biz içelim, sen bakadur.

Barış, ulu tanrıça, ayrılma artık aramızdan.

HİEROKLES — Şu dili yiyeyim bari.

TRYGAİOS — Sen kendi dilini ye.

KÖLE — Tanrıya sunuyorum!

TRYGAİOS (etleri uzatır) — Bir de şunları sun!

HİEROKLES — Bana kimse işkembe vermeyecek mi?

TRYGAİOS — Veremeyiz kurtla kuzu gerdeğe
girmediğe.

HİEROKLES — Ver, kurban olayım.

TRYGAİOS — Ne kadar yalvarsan boşuna, arkadaşı,
Yumuşamaz aslâ kirpinin dikenleri.

(Seyircilere)

Haydi gelin, paylaşalım şunları.

HİEROKLES — Ya ben?

TRYGAİOS — Sen Sibylla'yı yersin.

HİEROKLES — Hayır toprak hakkı için, hepsi sizin
olamaz,

ARİSTOPHANES

Elinizden kaparım, hepimizindir bu etler.

TRYGAIŌS (köleye) — Yapıştır bir tane şu Bakis'e!

HIEROKLES — Tanığım olun!

TRYGAIŌS — Bana da tanıksınız ki, pisboğaz bir
dolandırıcı bu adam.
(Köleye)

Sopayla bir temiz döv şu dolandırıcıyı!

KÖLE — Sen döv, ben geri almağa bakayım

El çabukluğuyla aşırıldığı koyun postlarını.

HIEROKLES — Hadi çıkar şu postları, kurbancı başı!

Hey duymuyor musun?

(Hierokles kaçar.)

Creos'tan gelen şu kargaya bakın!

Yuvana dön yuvana dön!

(Trygaios'la köle eve girerler.)

KORO — Ne sevinç, ne sevinç

Miğferden kurtulmak

Ve asker torbasındaki

Soğanla peynirden!

Ben hoşlanmam savaştan,

Benim keyfim ocak başında

Eş, dostla kafayı çekmektir yarışircasına,

Yazın kestiğim ağaç kütüklerini

En kuru odunlarımı yakarak

Bir yandan nohut kızartmak

Bir yandan da karım hamamdayken

Beslemeyi becermektir!

KOROBASI — Ne hoştur tohumlar ekilince,

Tanrının yağmur yağdırdığını görmek,

Komşunun ağzından şu lâfları duymak:

«Söyle, Komarkhides, ne yapalım şimdi?

BARIŞ

Canım kafayı çekmek istiyor, tanrı rahmeti yağarken.
Haydi, karı, üç sinik fasulye kızart,
Buğday taneleri kat içine,
İncir de çıkart bakalım.
Kızım, Manes'i çağırın tarladan,
Bağın fazla tomurcuklarını alamaz bugün,
Toprak yaş, çalışamaz çamur içinde.
Evden bir ardıckuşu iki ispinoz da getirsinler.
Ayrıla dört tavşan da olacak bizde,
Dün gece gelincik kapmadıysa onları:
Kümeste hayli patırdı gürültü oldu da ondan.
Üçünü bize getir, çocuğum, biri babaya kalsın.
Aiskhinales'ten de mersin yapraklarıyla yemişli dallar
iste,

Geçerken de Kharinales'e seslen
Sor bizimle içmek ister mi.
Tanrı artık bizden yana, koruyor ekinlerimizi.
KORO — Ağustosböceği ötüncü tatlı tatlı
Bağlarımı gezmekten hoşlanırım
Üzümler kızardı mı diye bakarım,
Erkencidir bizim kütükler,
Hoşlanırım incirlerin irileştiğini görmekten.
Koparır yerim, olgun inciri,
«Güzel'im mevsim geldi» türküsünü söyleyerek.
Kek.kotu kaynatır içerim,
Yaz geldi mi şişmanlarım...
KOROBASI (devamla) — Aman gözüm görmesin
komutanı,
Miğferindeki üç tüyü, kıpkırmızı kaputuyla,
Sardes erguvanıyla boyanmış bu kaput,
Oysa savaş başladı mı, sapsarı kesilir herifin rengi.

ARİSTOPHANES

Herkesten evvel kaçır bu horoz,
Bense dikili kalırım nöbet yerinde
Yurda döndük mü daha neler gelir başımıza:
Sıra mıra dinlemezler, bir daha alırlar askere,
Altını üstüne getirirler kayıtların.
Yallah gene sefere çıkarırlar bizi.
Yurttaşım biri pazara indi mi yiyecek almaya,
Gözü ilişir tanrı heykelinin altındaki levhaya,
Bir de ne görsün: adı var listede,
Şaşkına döner, gözleri yaşlarla dolar.
Biz köylülerin hali budur işte.
Şehirli'lere başka türlü davranırlar.
Onlara karşı daha yumuşaktır baştakiler,
O göz göre kalkanı atıp da kaçanlar!
Birgün elbette verecekler bunun hesabını,
Çünkü etmedikleri kalmadı bize,
Evde aslan, savaştta tilki kesilenlerin!
TRYGAİOS — Vay vay, ne kalabalık gelmişler düğüne!
(Köleye)

Al şu asker gömleğiyle sil sofrayı,
Bundan sonra yaramaz artık işimize,
Sonra da getir sütlü börekleri,
Ardıçkuşlarını, tavşanları, çörekleri!
(Orakçı ile küpçü girerler, biri bir
orak, öteki bir küp taşır.)

ORAKÇI — Nerde, Trygaios nerde?
TRYGAİOS — Burdayım, ardıçkuşlarını kızartıyorum.
ORAKÇI — İki gözüm Trygaios, ne büyük iyilik ettin
bize

Barışı yeryüzüne getirmekle!
Kimse bugünedek orak almaz,
Metelik vermezdi oraklarıma,

BARIŞ

Şimdiyse beş drahmiye satıyorum herbirini.
Bu arkadaş da üç drahmiye satıyor küplerini.
Haydi beğen beğendiğini al şu oraklardan, küplerden,
Düğün hediyesi getirdik sana bunları.

TRYGAİOS — Eh güzel, bırakın bunları eve de
Gelin yemeğe oturalım artık.

Ama bir silah satıcısı geliyor.

Ne ister, niye suratını ekşitmiş böyle?

(Bir silah satıcısı girer, arkasından çeşitli
savaş zanaatlarını temsil edenler: tuğ
zırh ,borazan, miğfer ve mızrak ustaları.
Her birinin elinde yaptığı âlet vardır. Silah
satıcısı sıra ile herbirinin sözcülüğünü
yapar.)

SATICI — Ah Trygaios! Beni yıktın, yok ettin!

TRYGAİOS — Ne oldu sana arkadaş? Yoksa tüy kırana
mı tutuldun?

SATICI — Yok ettin mesleğimi de hayatımı da.

(Miğferciyi gösterir)

Bunu da yıktın, yok ettin geçimini!

TRYGAİOS — Kaç para istersin şu tuğlara?

SATICI — Kaç para verirsin?

TRYGAİOS — Ne diyeyim? Sapında iş var...

Üç şinik kuru incir vereyim,

Soframı süpürmeye yarar.

SATICI — Peki, git incirleri getir

(Miğfer ustasına)

Hiç pahasına vermektense, incir daha iyi.

TRYGAİOS (tuğun tüylerini tutam tutam koparır) —

Vermem, vermem, beş para etmez bunlar.

Kılları dökülüyor! Bir tek incir bile vermem.

ARİSTOPHANES

SATICI — Ya şu güzelim zırhı? Kime satayım bunu?

TRYGAIŌS — İstersen maliyet fiyatına alayım,

Oturak olarak kullanırım.

SATICI — Malıma hakaret ediyorsun.

TRYGAIŌS (zırhın üstüne çömelir) — Na şöyle, altına
da üç taş koyarım olur.

SATICI — Ya altını nasıl silersin?

TRYGAIŌS — İskeleden ve sancaktan.

SATICI — İki elle birden demek:

TRYGAIŌS — Öyle ya iki kürekle yürür sandal!..

SATICI — Bin drahmilik bir zırhın içine mi edeceksin?

TRYGAIŌS — Elbette, bin drahmi etmez mi kıçım?

SATICI — Peki öyleyse, çıkar paraları.

TRYGAIŌS — Olmadı, kıçımı acıtıyor; al götür senin
olsun.

SATICI — Ya şu borazanı ne yapayım?

Altmış drahmiye mal oldu bana.

TRYGAIŌS — Dibine kurşun dök,

Tepesine de uzunca bir sopa yerleştire,

Fal kupası olarak kullanabilirsin.

SATICI — Benimle alay ediyorsun.

TRYGAIŌS — Peki, sana başka bir öğüt vereyim:

Dediğim gibi kurşunu dök, bir tartı bağlayıver ucuna,

Köyde incir tartmak için bir terazin olur.

SATICI — Zalim kader, mahvettin beni!

Ne paralar döktüm şu iki miğfere,

Ne olacak bunlar, kim alacak?

TRYGAIŌS — Git Mısırlılara sat, müşhil otu tartmaya
yarar.

SATICI — Ah, miğfer ustası gördün mü başımıza
gelenleri?

TRYGAIŌS — Onun bu işte zarar gördüğü yok ki!

BARIŞ

SATICI — Görmez olur mu? Bir işe yaramaz artık
miğferleri!

TRYGAİOS (saticının yelken kulaklarını gösterir) —
Şöyle kulplar taksın miğferlerine,
Daha büyük kazançla satar onları.

SATICI — Mızrakçı, haydi gidelim.

TRYGAİOS — Yoo, gitmesin, ondan mızrak alacağım.

SATICI — Kaç para veriyorsun?

TRYGAİOS — Yüz tanesini bir drahm'ye alır,

İkiye böler, sırik diye kullanırım bağımda.

SATICI — Anlaşıldı. Haydi gidelim arkadaşlar.

(Silah satıcıları çıkar.)

TRYGAİOS — Haydi güle güle! Bak düğün çocukları
çıktmış dışarıya

Söyleyecekleri türküleri prova edecekler besbelli.

(Çocukların birine)

Ne söyleyeceksiniz bakalım, önce prova edin şuracıkta.

BİRİNCİ ÇOCUK — «Gelsin bölük bölük yiğitler...»

TRYGAİOS — Birak yiğitleri, bölükleri, ahmak kerata!

Barış zamanında lâfı mı olur bunların?

BİRİNCİ ÇOCUK — «Karşı karşıya gelip çarpıştılar
Deriden kalkanları, demirden zırhlarıyla...»

TRYGAİOS — Dur be, bırak şu kalkan lâfını!

BİRİNCİ ÇOCUK — «İniltiler karıştı Zafer

çığlıklarına...»

TRYGAİOS — Kafanı patlatır,

İnim inim inletirim seni..

BİRİNCİ ÇOCUK — Peki ne istiyorsun, ne söyleyeyim?

TRYGAİOS — «Sığır etlerini güzel güzel kızarttılar

Nefis yemekler serildi önlerine...»

ARISTOPHANES

BİRİNCİ ÇOCUK — «Terleyen atlarının kolanlarını
çözdüler,

Oturup yediler sığır etlerini

Bıkkınlık gelmişti çünkü savaştan...»

TRYGAIOS — Güzel, savaştan bıkkınlık gelmesi güzel.

Haydi söyle bakalım şimdi, neler yediler?

BİRİNCİ ÇOCUK — «Onlar yiyip içerken doyasıya...»

TRYGAIOS — Oh ne güzel!

BİRİNCİ ÇOCUK — «Düşman savaş nâralarıyla
saldırdı kuleden...»

TRYGAIOS — Vay geberesi piç kurusu!

Savaştan başka laf bilmiyor musun?

Kimin oğlusun sen?

BİRİNCİ ÇOCUK — Ben mi?

TRYGAIOS — Evet sen, kim olacak?

BİRİNCİ ÇOCUK — Komutan Savaşgil'in oğluyum.

TRYGAIOS — Barışgil'lerden olmadığın besbelli.

Haydi çek arabanı! Git kargısevenlere oku türkünü!

Sıvışırgil'lerin çocuğu yok mu burada?

(İkinci çocuk yaklaşır.)

Gel bakalım, sen bir türkü söyle:

Sen savaştan dem vurmazsın herhalde,

Aklı başında bir babanın oğlusun.

İKİNCİ ÇOCUK — «Çalının dibinde bıraktım
istemeyerek⁽³³⁾

Güzelim kalkanımı,

Onunla övünür şimdi düşmanlardan biri.»

TRYGAIOS — Tosunum, baban için mi söylüyorsun
bu türküyü?

(33) Paros'lu Arkhilokhos'un ünlü bir şiiri.

BARIŞ

İKİNCİ ÇOCUK — «Sağ salim kurtuldum ama bu
savaştan.»

TRYGAIOS — «Anan baban utansın.» Ama yeter artık,
Girelim içeriye, sen de hiç utanma;
Bırak kaç kalkanı baban gibi.

(Çocuk eve girer. Köleler et ve çörek
dolu sepetler getirirler.)

TRYGAIOS (koroya) — Yemek, yutmak, atıştırmaktır
şimdi göreviniz!

Akıntıya kürek çekmeyin, geçin erkekçe iş başına,
Çiğneyin çiğneyebildiğiniz kadar, oynatın çenenizi,
Yoksa neye yarar iki sıra dişleriniz, sorarım size.

KORABAŞI — Davranalım, dinleyelim bu tatlı haberi,
Ağızları açlık kokanlar saldırın tavşanlara!

Ele geçmez her gün bu kadar pasta çörek,
Dişleyelim şu etleri dişleyebildiğimiz kadar!

TRYGAIOS — Gelin gelsin, gelin gelsin!

Saygıyla eğilelim önünde,

Çıralar yansın, sevinç çığlıklarıyla

Katılsın bütün millet düşünümüze,

Güle oynaya kovalım Hyperbolos'u kentimizden.

Bereket dileyelim bütün Hellen'ler için tanrılardan!

Gülelim, oynayalım, sonra da dönelim tarlalarımıza,
Yakaralım tanrılara,

Bol buğday, bol şarap, bol incir versinler bize.

Bereket saçsın topraklarımız,

Bol çocuk doğursun karılarımız,

Kavuşalım yeni baştan bütün nimetlere,

Tek kaybımız demir silahlar olsun!

(Opora, çırağılar taşıyan köleler
arasında evden çıkar ve Trygaios'a
yaklaşır.)

ARİSTOPHANES

TRYGAİOS — Gel gelinim, gel kadınıam,

Kırlarda güzel güzel yatalım!

Düğün, düğün tanrı, hey!

KORO — Mutlu adam, mutlu erkek,

Kavuştun muradına!

Düğün ola, gerdek ola!

TRYGAİOS — Kıza neler edelim?

KORO — Kıza neler edelim?

TRYGAİOS — Bağlarını bozalım!

KORO — Bağlarını bozalım!

Güveyiyi omuzlayıp götürelim!

Düğün, düğün tanrı, hey!

TRYGAİOS — Dertsiz, sıkıntısız,

İncir toplayıp mutlu yaşayalım,

Düğün ola, gerdek ola.

KORO — Güveyimiz yaman,

Gelinim'z tatlı!

Düğün ola, gerdek ola!

TRYGAİOS — Yiyin, için doyasıya,

Düğün, düğün ola hey!

Düğün ola, gerdek ola!

{Seyircilere}

Uğurlar olsun, baylar.

Benimle gelen çöreğe konar.

LYSİSTRATA

Türkçesi:

SABAHATTİN EYÜBOĞLU — AZRA ERHAT'

KİŞİLER

LYSİSTRATA

KLEONİKE

MYRRHİNE

LAMPİTO

İHTİYARLAR KOROSU

KADINLAR KOROSU

PROBULOS

BİR KADIN

KİNESİAS

KİNESİAS'IN ÇOCUĞU

KİNESİAS'IN UŞAĞI

SPARTA'LI SÖZCÜ

ATİNA ŞEHİR MECLİSİ ÜYESİ .

BİR ATİNALI

BİR SPARTALI

Ön planda iki ev, biri Lysistrata'nın, öbürü Kleonike'nin evi. Arkada uzakta Propyle'lerle Atina akropolü görülür. Akropol'e orkestradan yükselen bir patika ile çıkılır. İkinci planda kayalar arasında Pan mağarası. Gün doğmaktadır. Lysistrata evinin önünde bir aşağı bir yukarı dolaşır.

LYSİSTRATA — Ah şu kadınlar!

Bakkhos bayramına, Pan tapınağına,
Koliás burnundan Aphrodite'ye çağrılılardı;
Ortalık davul dümbelekten geçilmez olurdu.
Bak şimdi bir tanesi gelmiş mi?

(Kleonike'nin geldiğini görür.)

Ama dur, bizim komşulardan biri çıkıyor.

Günaydın, Kleonike.

KLEONİKE — Günaydın, Lysistrata. Bu ne hal,
ne var?

Polis gibi bakma öyle, iki gözüm,
Kaşlarını çatmak yakışmıyor sana.

LYSİSTRATA — Kuduracağım öfkemden, olur şey
değil!

Bir de erkekler bizi kurnaz, becerikli bilirler.

KLEONİKE — Öyleyizdir ya.

ARISTOPHANES

LYSİSTRATA — Öyleyizdir ama bir iş için toplanalım.
konuşalım dedik,

Hem şöyle böyle bir iş de değil:

Uykularına kıyıp gelemiyorlar.

KLEONİKE — Sabret, şekerim, gelirler.

Kadın kısmının evden çıkması kolay mı?

Kimi kocasına bakacak, kimi çocuğunu yatıracak,
yıkayacak, yedirecek.

LYSİSTRATA — Ama başka işler de var, çok daha
önemli işler.

KLEONİKE — Neymiş mesele, Lysistrata'cığım?

Ne diye topluyorsun kadınları?

Görülecek bir şey mi var?

LYSİSTRATA — Büyük bir şey.

KLEONİKE — Kocaman mı yani?

LYSİSTRATA — Hem de nasıl!

KLEONİKE — Peki niçin gelmiyorlar öyleyse?

LYSİSTRATA — Öylesi değil, o dediğin olsa, çoktan
toplanmıştık.

Başka bir şey, nice zamandır evirip çevirdiğim bir
mesele,

Bana uykularımı kaçırılan bir mesele.

KLEONİKE — Pek nazik bir şey olsa gerek

Bu evirip çevirdiğin mesele.

LYSİSTRATA — Nazik, hem de nasıl!

Yunanistan'ın kurtulması kadınların elinde.

KLEONİKE — Yandı öyleyse Yunanistan!

LYSİSTRATA — Devletin işlerini ele almalıyız.

Yoksa ne Peloponez kalır ortada...

KLEONİKE — Aman ne iyi olur kalmazsa!

LYSİSTRATA — Ne Boiotia kalır...

LYSİSTRATA

KLEONİKE — Sakın, sakın, o canım balıklar...

LYSİSTRATA — Ne de Atina demeye dilim varmıyor.
Orasını artık sen düşün.

Ama dinle, şimdi bütün kadınlar burada toplanırsak,
Boiotia'lılar, Peloponez'liler, bizler hep bir araya
gelirsek,

Yunanistan kurtuldu demektir.

KLEONİKE — Böyle parlak işleri kadınlardan nasıl
beklersin?

Akıllı kişilerin işleri bunlar. Bizim işimiz gücümüz
Boya sürünmek, takıp takıştırmak, sarı fistan, süslü
pabuç edinmek...

LYSİSTRATA — İşte bunlar bizi kurtaracak:

O sarı fistanlıklar, o kokular,
O süslü sandallar, o incecik gömlekler...

KLEONİKE — Nasıl?

LYSİSTRATA — Nasılı yok, onlar girdi mi araya,
Erkekler o zaman zor mızrak atarlar birbirlerine.

KLEONİKE — Ah nerde o günler!

Neler yaparım, neler kendime!

LYSİSTRATA — Zor kuşanırlar kalkanı...

KLEONİKE — Ne güzel kumaşlar giyerim!..

LYSİSTRATA — Kılıç, kargı taşıyamaz olurlar...

KLEONİKE — Ne sandallar alırım!

LYSİSTRATA — Peki, böyle bir iş için gelmeleri
Gerekmez miydi kadınların?

KLEONİKE — Gelmek de laf mı, uçmaları gerekirdi.

LYSİSTRATA — Ama nerde... Göreceksin, bütün
Attika'lılar gibi

Akılları sonradan gelecek başlarına.

Kıyı kadınlarından bir teki bile yok.

ARİSTOPHANES

Salamis'ten de kimse gelmemiş.

KLEONİKE — Oysa gün doğmadan gemilerine biner
onlar.

LYSİSTRATA — İlk gelir dediğim Akharnai'lular bile
yok meydanda.

KLEONİKE — Theogenes'in karısı gelmeden çekmiştir
kafayı.

Ama, dur, bak, bir gelen var şuradan.

LYSİSTRATA — Evet, evet, buradan da var.

KLEONİKE (burnunu tıkar) — Öf, öf, nereden geliyor
bunlar?

LYSİSTRATA — Anafor çukurundan.

KLEONİKE — Ha, Anafor çukuru altüst olmuşa
benziyor.

MYRRHİNE — Geç mi kaldık, Lysistrata?

Ne var? Neden susuyorsun?

LYSİSTRATA — Böyle bir iş için şimdiye kadar
bekledik,

Bir de sana aferin mi diyeyim?

MYRRHİNE — Karanlıkta kemerimi bulmak için
akla kararı seçtim.

Ama önemli bir şeyse, geldik işte, söyle.

KLEONİKE — Hayır, biraz daha bekleyelim:

Boiotia'dan, Peloponez'den de gelecekler gelsin de öyle.

LYSİSTRATA — Evet, haklısın. Bak, işte Lampito
da geliyor.

(Sparta'lı Lampito, yanında biri
Boiotia'lı, öteki Korinthos'lu iki
genç kadınla girer)

Hoş geldin, Lampito!

Bu ne güzel ten, bu ne gürbüz beden!

LYSISTRATA

Bir boğayı yere serebilirsin.

LAMPİTO — Eh, sererim de hani, idmanım yerinde; Atlamasına da atlarım.

KLEONİKE — Ah, meme dediğin de böyle olmalı.

LAMPİTO — Ne elliyorsun öyle, kurbanlık koyun
seçer gibi?

LYSISTRATA — Şu yanındaki genç kadın nereli?

LAMPİTO — Kibar bir kız, Boiotia'lı.

LYSISTRATA — Doğrusu, tam da Boiotia'lı: ovası
movası yerinde.

KLEONİKE — Evet, yaban otları da iyice yolunmuş!

LYSISTRATA — Öbür kızcağız kim?

LAMPİTO — Oturaklı bir aileden, Korinthos'lu.

KLEONİKE — Sahi, oturaklı be, enine boyuna!

LAMPİTO — Kim çağırdı kadınları böyle sürü sürü?

LYSISTRATA — Ben çağırdım.

LAMPİTO — Söyle bakalım, bizden ne istiyorsun?

KLEONİKE — Evet, haydi artık canım, söyle,
Ne imiş bu önemli mesele?

LYSISTRATA — Şimdi söylerim ama söylemeden önce,
Bir şey soracağım size, ufacık bir şey.

KLEONİKE — Sor ne soracaksan.

LYSISTRATA — Çocuklarınızın babalarını aradığınız
yok mu?

Askere gidip kalmış kocalarınızı özlemiyor musunuz?
Hepinizin erkeği uzakta biliyorum.

KLEONİKE — Ah, sorma, benimki beş yıldır
Trakya'larda,

Eukrates'in yanında gözcü...

MYRRHİNE — Benimki Pylos'a gideli tam yedi ay
oldu.

ARİSTOPHANES

LAMPİTO — Benimki ara sıra geliyor,
Ama kalkanını çıkarmasıyla tekrar kuşanıp
Pır diye gitmesi bir oluyor.

LYSİSTRATA — Erkek diye bir şey kalmadı ortalıkta,
Ne dost, ne bir koca.

Miletos'luların ihanetinden sonra
Erkek kıtlığına ne çare bulacağımızı bilmez olduk.
Bir yolunu bulursam, benimle birleşip
Savaşa son vermeye hazır mısınız?

KLEONİKE — Ben varım, tanrılar tanık!
Sırtımdakini rehine verip,
Parasıyla hemencecik şarap içmek de gerekse,
Varım bu işte.

MYRRHİNE — Ben de varım, hem de nasıl!
Dilbalığı gibi derim de yüzülse, varım.

LAMPİTO — Ben barış olacağını bilsem,
Taygetos dağının tepesine bile çıkardım.

LYSİSTRATA — Dinleyin öyleyse,
Kendime saklayacak değilim ya bu işi.

Ey kadınlar, biz eğer köcalarımızı barışa zorlamak
istiyorsak,

Göze alacağımız bir şey var...

KLEONİKE — Nedir o? Söyle.

LYSİSTRATA — Göze alacak mısınız ama?

KLEONİKE — Alacağız, ölsek de alacağız!

LYSİSTRATA — Peki öyleyse, göze alacağınız şey...
Erkeklerle o bildiğiniz işi yapmamaktır...

Ne oldu, ne var? Ne kaçıyorsunuz?

Nereye? Hey! Ne oluyorsunuz?

Ne diye asıldı suratlarınız? Ne oldu size birdenbire?

Nedir bu ağlamalar, sızlamalar?

LYSİSTRATA

Yapacak mısınız, yapmayacak mısınız dediğimi?

Nedir sizi böyle ürküten?

KLEONİKE — Ben yapmam bu dediğini, ne yalan
söyleyeyim!

Savaşın süreceği varsa sürsün.

MYRRHİNE — Doğrusu, ben de yokum, uzasın
uzadığı kadar.

LYSİSTRATA — Sen mi söylüyorsun bunu, dilbalığı?
Hani demin ikiye böldürüyordun kendini?

KLEONİKE — Başka bir iş iste bizden, ne istersen iste.
Ateşlerin içinden geç de, geçerim.

Tek o işi bırak:

Onsuz olmaz, Lysistrata'cığım.

LYSİSTRATA (Myrrhine'ye) — Ya sen?

MYRRHİNE — Ben de ateşlerden geçmeye razıyım.

LYSİSTRATA — Ah siz kadınlar!

Tepeden tırnağa dişiliksizsiniz siz!

Tevekkeli değil, bütün tragedyalar bizi konu alır,

Aklınız fikriniz hep onda, hep onda.

{Lampito'ya döner}

Ya sen, sevgili Spartalı,

Bir sen kal bari benimle,

Gene de kurtarabiliriz durumu.

Sen benden yana ol!

LAMPİTO — Zor şey doğrusu, zor şey kadınlar için

Yalnız yatmak, tek başına.

Ama yine de peki,

Çünkü barışı da çok özledik doğrusu.

LYSİSTRATA — Yaşa, sevgili Lampito!

Tek kadın senmişsin bunların arasında.

KLEONİKE — Peki, diyelim ki elimizden geleni
yaptık,

ARİSTOPHANES

Vazgeçtik bu işten —tanrılar korusun!—

Bununla barış sağlanır mı dersin?

LYSİSTRATA — Olur, bütün tanrılara yemin ederim
ki olur.

Düşünün bir kere,

Evimizde oturuyoruz, süslenip püslenmişiz,

Soyunup üstümüze sade bir örtü atmışız,

Yıkayıp tertemiz olmuşuz,

Erkeklerimiz gelmiş, yanıp tutuşuyorlar,

Tam yanımıza sokulurlarken, olmaz diyoruz.

Bakin o zaman

Barıştan yana olurlar mı, olmazlar mı!

LAMPİTO — Evet Menelaos da Helena'nın çıplak
memelerini görür görmez,

Kılıcını kaldırıp atmamış mıydı yere?

KLEONİKE — Ya kocalarımız bizi o halde bırakıp
giderlerse,

O zaman ne olur, iki gözüm?

LYSİSTRATA — O zaman Pherekrates'in dediği gibi
Kendi kendimize...

Avucumuzu yalamak kalır.

KLEONİKE — Laf bütün bu yapmacıklar!

Ya bizi yakaladıkları gibi zorla yatağa sürüklerlerse?

LYSİSTRATA — Kapılara tutunursunuz.

KLEONİKE — Ya döverlerse?

LYSİSTRATA — İstemeye istemeye yaparsın.

Zorla olunca bu işin tadı çıkmaz.

Hem sadece üzme yeter,

Merak etme, çabuk pes derler.

Çünkü erkek kadınla uyuşmadıkça yürümez o iş.

KLEONİKE — Madem ikinizin de fikri bu, peki
diyelim biz de.

LYSISTRATA

LAMPİTO — Peki, hadi biz erkeklerimizi dürüst,
hilesiz bir barışa
Razı ettik diyelim, ama siz kaypak Atinalıları
Eğri büğrü laflarla her şeyi bozmaktan nasıl
alıyorsunuz?

LYSISTRATA — Sen merak etme, biz yolunu buluruz
LAMPİTO — Gemiler bu limanda, paralar da bu
tapınakta kaldıkça,
Atina rahat durmaz.

LYSISTRATA — Orasını düşündük: Akropolis'i
basacağız bugün.

Yaşlı kadınları bu işe koştum.
Biz burada anlaşırken, onlar kurban kesmek
bahanesiyle

Akropolis'e girip yerleşecekler.
LAMPİTO — Öyleyse olur bu iş! Bunu iyi düşünmüşsün.

LYSISTRATA — Peki, Lampito, hemen bir yemin
etsek,

Bozulmayacak bir yemin.

LAMPİTO — Nasıl yemin edeceğimizi söyle, edelim.

LYSISTRATA — Haklısın. Çavuşumuz nerde?

(Polis kıyafetinde bir kadın girer)

Ne bakınıp duruyorsun?

Yatır önümüze kalkanını.

Biriniz de bana bir kurbanlık getirsin.

KLEONİKE — Lysistrata, bize nasıl bir yemin
ettireceksin?

LYSISTRATA — Nasıl mı? Kalkan üzerine,

Aiskhylos da böyle yapmıştı

Hani bir koyun keserek.

KLEONİKE — Sakın ha, Lysistrata,

ARİSTOPHANES

Barış için kalkan üzerine yemin etme.

LYSİSTRATA — Ne üzerine edelim, öyleyse?

Bir beyaz at bulup onu mu kurban etsək?

KLEONİKE — Beyaz at mı? Nerden bulacağız

beyaz atı?

LYSİSTRATA — Haydi, karar verin, nasıl yemin

edeceksek edelim.

KLEONİKE — Bak, istersen, ben sana söyleyeyim:

Kalkan yerine ortaya kocaman bir sağrak koyalım,

Bir testi Thasos şarabını koyun niyetine boğazlayalım,

Sonra da ant içelim... şaraba su katmayacağımız.

LAMPİTO — Yeminin böylesine can kurban.

LYSİSTRATA — Birisi içerden bir sağrak ile bir

testi getirsin.

(Getirirler)

KLEONİKE — Amanın dostlar! Bu ne sağrak!

Dokunur dokunmaz sarhoş oluyor insan!

LYSİSTRATA (sağrağı getiren kadına) — Bırak onu

da testiye al eline.

(Yemine başlar.)

Ey inanç tanrıçası ve sen ey sevgi sağrağı!

Bu kurbanı kabul et

Ve biz kadınların dileğini yerine getir!

KLEONİKE — İşte kan dediğin de böyle olur!

Ne akıyor mübarek!

LAMPİTO — Misk gibi de kokuyor!

KLEONİKE — Kadınlar, bırakın da şu andı ilkin

ben içeyim.

LYSİSTRATA — Yoo, sıra senin değilse, içemezsin.

Hepiniz tutun sağrağı.

Haydi, Lampito, biriniz tekrarlayacak benim

söyleyeceklerimi.

LYSİSTRATA

Sonra da hepiniz ant içeceksiniz.

(Yemine başlar)

İster koca, ister dost, dünyada hiç bir erkeğe...

KLEONİKE (tekrar eder) — İster koca ister dost,
dünyada hiç bir erkeğe...

LYSİSTRATA — Kendimi vermeyeceğim... Haydi .
tekrarla.

KLEONİKE — Kendimi vermeyeceğim...

Ah, Lysistrata, dizlerimin bağı çözülüyor.

LYSİSTRATA — Koynuma erkek girmeyecek...

KLEONİKE — Koynuma erkek girmeyecek.

LYSİSTRATA — Açılıp saçılacağım, süsleneceğim...

KLEONİKE — Açılıp saçılacağım, süsleneceğim.

LYSİSTRATA — Erkeğim benim için yanıp tutuşacak...

KLEONİKE — Erkeğim benim için yanıp tutuşacak.

LYSİSTRATA — Yine de kendi isteğimle teslim
olmayacağım...

KLEONİKE — Yine de kendi isteğimle teslim
olmayacağım.

LYSİSTRATA — Zor kullanacak olursa...

KLEONİKE — Zor kullanacak olursa,

LYSİSTRATA — Zorluk çıkaracağım ve taş gibi katı
olacağım...

KLEONİKE — Zorluk çıkaracağım ve taş gibi katı
olacağım

LYSİSTRATA — Bacaklarımı kaldırmayacağım...

KLEONİKE — Bacaklarımı kaldırmayacağım.

LYSİSTRATA — Mart kedisine dönmeyeceğim...

KLEONİKE — Mart kedisine dönmeyeceğim.

LYSİSTRATA — Yeminimi tutmazsam,

Bu şaraptan içmek nasip olmasın...

KLEONİKE — Yeminimi tutmazsam,
Bu şaraptan içmek nasip olmasın.

LYSİSTRATA — Yeminimi bozarsam,
Bu kâsedeki şarap su olsun...

KLEONİKE— Yeminimi bozarsam,
Bu kâsedeki şarap su olsun.

LYSİSTRATA — Hepiniz yemin ediyor musunuz?

HEPSİ — Zeus adına yemin ediyoruz!

LYSİSTRATA — Getir, ilk önce ben içeyim.

(Kâsedden içer.)

KLEONİKE — Payın kadar iç, biz de içelim, dost
olalım.

(Kâseyi birbirlerine geçirirler.
Uzaktan sesler duyulur.)

LAMPİTO — Nedir bu bağrışmalar?

LYSİSTRATA — Dediğim oldu: Kadınlar Akropolis'i
ele geçirdiler.

Haydi, Lampito, sen git de,
Kendi memleketinde işleri yoluna koy.
Bunları da bize rehine bırak.

(Boiotia'lı ve Korinthos'lu ka-
dınları alırkoyar. Lampito çıkar.)

Biz de Akropolis'e gidip,
Oradakilere kapıları tutmak için yardım edelim.

KLEONİKE — Erkekler ne yapacak dersin?
Hemen hücumla geçecekler mi?

LYSİSTRATA — Onlardan korktuğum yok.
Şartlarımız yerine gelmedikçe,
Ateş alev olsalar boşuna!
Vermeyeceğiz kendimizi.

LYSİSTRATA

KLEONİKE — Hayır, vermeyeceğiz! Görürler onlar!
Bize boşuna ele avuca sığmaz yaratıklar dememişler.
(Çıkarlar.)

(Dekor değişir: Akropolis'in önü.
Sağdan ihtiyarlar korosu girer.
Omuzlarında birer ağaç kütüğü
ve ellerinde ateş dolu bir kazan
vardır.)

KORABAŞI — Yürü, Drakes!
Bu yabani zeytin kütüğü
Omuz bırakmıyor insanda.
Ama, ha gayret,
Ağır ağır da olsa, yürü gidelim.

KORONUN BİRİNCİ YARISI — Yaşadıkça neler
görmüyor insan!

Hey gidi dünya,
Kim derdi ki kadınlar,
Evimizde oturan, ekmeğimizi yiyen bu cadılar
Koca Akropolis'i alacaklar, tanrıçayı ele geçirecekler,
Kapılarını sürgüleyip, kapayacaklar suratımıza.

KORABAŞI — Haydi, çabuk, Akropolis'e çıkalım,
Philurgos!

Ağaç kütüklerini dizelim çepeçevre,
Yakalım başımıza bu işi açan kadınları!
Yakalım topunu birden kendi ellerimizle,
En başta da Lykon'un karısı olacak o kahpeyi!

KORONUN İKİNCİ YARISI — Olacak şey mi,
Demeter hakkı için?

Ben yaşadıkça, sakalı vermem ele.
Akropolis'i ilk alan Sparta kralı Kleomenes bile
Zor kurtardı yakasını elinden,

Burnundan kıl aldırmayan o herife bile,
Bıraktırdım zırhını, silahlarını,
Tek bir mintanla, altı yıllık kiri pasıyla,
Saçı sakalı birbirine karışmış,
defoldu gitti buradan.

KORABAŞI — Nasıl kıskıvrak sarmıştın herifi,
Gece gündüz kapıların önünde,
On yedi sıra kalkanla yatarak.
Karılarla mı başa çıkamayacaksın,
Tanrıların, Euripides'in bile tutmadığı karılarla?
Yuf olsun Tretapolis'e diktığım zafer anıtına!

KORONUN BİRİNCİ YARISI — Bir şey kalmadı
Akropolis'e,

Eşeğe, katıra muhtaç olmadan,
Tepeye kadar çıkarmaya bak kütükleri.
Omuzlarım bitti bitmesine,
Ama durmaya gelmez.
Bir yandan da ateşi üfle,
Yukarıya varmadan sönerse, yandık.
Öf, öf, ne duman, ne duman!
Şu bayırı çıktık mı, tamam.

KORONUN İKİNCİ YARISI — Aleve bak, nasıl
ısıyor gözlerimi,

Kuduz bir köpek gibi kazandan saldıra saldıra.
Bu ateş Lemnos'un ateşi besbelli,
Yoksa böyle dişlerini geçirmezdi çipil gözlerime.
Haydi, ileri, kaleye, tanrıçayı kurtarmaya!

Ona bugün yardım etmezsek, ne gün edeceğiz?
Hayda, dumana bak hele, dumana!

KORABAŞI — Tanrılara şükür, bak nasıl harladı
ateşim.

Şu odunları yere bırakalım önce,

LYSİSTRATA

Asma kütüğünden meşaleyi kazana daldırıp,
Tutuşturalım topunu birden,
Sonra da koşlar gibi, toslayalım kapıya.
Kadınlar söz dinlemez, kapıları açmazlarsa,
Kapıları da tutuşturur, dumana boğarız ortalığı.
Haydi, indirelim yükleri!
Öf, öf, ne duman, ne duman!
Şu odunları yere indirmek için yardım eden yok mu?
Nerde Samos'u kurtaran yiğitler, gelsinler!
(Odunları yere indirirler.)

Oh, dünya varmış, sırtım rahatladı.
Haydi, şimdi kaynasın artık kazanlar!
Kaynasın da beslesin meşalelerimi.
Ey Nike, Zafer tanrıçası, bizden yana ol!
Şu kadınların hakkından gelip,
Bir anıt dikelim sana.

(İhtiyarlar meşaleleriyle kütükleri
tutuşturlar. O sırada kadınlar ko-
rosu sağdan su dolu testilerle girer.)

KADIN KOROBAŞI — Ey kadınlar, nedir bu duman?
Yangın mı var?

Koşun dostlar, daha çabuk, daha çabuk!

KADINLARIN BİRİNCİ KOROSU — Aman koş,
Nikodike, koş, durma!

Yoksa ne Kalyke kalır, ne Kritylla.
Bir yandan rüzgâr körüklüyor ateşi,
Bir yandan şu körolası ihtiyarlar.
Geç kaldık mı, ateş sarar bacayı.
Su geldi işte, su...
Ama su getirmek kolay mı?
Sabah sabah çeşmenin başı tıklım tıklım,

ARİSTOPHANES

Kölesi, damgalısı birbirine girmiş,
Zor belâ doldurabildim testimi,
Bir koşu kurtarmaya geldim yanan dostları!
KADINLARIN İKİNCİ YARIM KOROSU — Duydum ki
bunak ihtiyarlar geliyormuş Akropolis'e,
Sırtlarında kocaman kütükler, hamam yakacaklarmış
gibi,

«Kızartmalı bu şirretleri!» diye bağıra bağıra.
Ulu Athena, sen koru kadınları yanmaktan,
Koru ki Yunanistan'ı ve Yunanlıları
Savaş çılgınlıklarından kurtarsınlar.
Kadınlar bu maksatla girdiler tapınağına.
Ey şehrimizi koruyan altın tuğlu tanrıça!
Yardıma çağırıyorum seni, ey Tritogeneia!
Bir erkek gelir de ateşe verirse bizi,
Gel su taşı sen de bizimle!

KADIN KOROBAŞI (kadınların birine) — Dur hele,
bu da nesi?..
(İhtiyarlar korosunu görür.)

Hay körolası herifler, pis alçaklar,
Erkek dediğin yapar mı bu yaptığınızı?
ERKEK KOROBAŞI — Görün, görün, inanılır şey
mi bu?

E'r sürü kadın da yardıma geliyor dışardan.
KADIN KOROBAŞI — Ne şaşırдыңız bizi görünce?
O kadar kalabalık sanmıyordunuz bizi demek.
Daha bu gördüğünüz bizim on b'nde birimiz.
ERKEK KOROBAŞI — Ayol Phaidros, ağız açtırmak
doğru mu bu kadınlara?

Kıralım sopaları kafalarında, ne bekliyoruz?
KADIN KOROBAŞI — Gelin, biz de testileri yere
koyalım:

LYSİSTRATA

Ellerimiz boş olsun, saldırırlarsa.

ERKEK KORobaŞI — Bu kadınların çenelerini
dağıtmazsak,

Ağızları durmayacak.

KADIN KORobaŞI — Haydi, vursana, geldim işte!
Yumruğu yerim, ama ısıracağım yerinden de
Hayır kalır mı, görürsün.

ERKEK KORobaŞI — Kes sesini, yoksa pestilini
çıkardım!

KADIN KORobaŞI — Hele bir dokundur bakalım
Parmacağın ucunu Stratyllis'e.

ERKEK KORobaŞI — Seni döve döve gebertemez
miyim?

Ne yapabilirsin bana?

KADIN KORobaŞI — Dişlerimle ciğerlerini,
bağırsaklarını sökerim senin.

ERKEK KORobaŞI — Euripides en akıllısı imiş
şairlerin:

Sahiden kadınlardan aşâğılık yaratık yokmuş!

KADIN KORobaŞI — Dayanın testilere, Rhodippe!

ERKEK KORobaŞI — Vay tanrı düşmanı, testiler
de ne oluyor?

KADIN KORobaŞI — Ya ateş ne oluyor, söylesene
mezar taşı?

Kendi kendini yakmak için mi?

ERKEK KORobaŞI — Benim ateşim senin gibileri
yakmak için.

KADIN KORobaŞI — Benim suyum da senin ateşini
söndürmek için.

ERKEK KORobaŞI — Ateşimi söndüreceksin ha?

ARİSTOPHANES

KADIN KORobaŞI — Yak da görürsün!

ERKEK KORobaŞI — Seni hemen kızartsam
diyorum şuracıkta.

KADIN KORobaŞI — Çamaşırlarını kirlettiysen,
Gel b'r hamam yakayım sana!

ERKEK KORobaŞI — Bana mı hamam, leş karı?

KADIN KORobaŞI — Hem de güvey hamamı, pis
herif!

ERKEK KORobaŞI — Duydun mu? Şu hayasızlığa
bak!

KADIN KORobaŞI — Ağzımı tutamazsın ya.

ERKEK KORobaŞI — Öyle bir tıkarım ki ağzını!

KADIN KORobaŞI — Burası mahkeme değil ki
ağzımı tıkayasın.

ERKEK KORobaŞI (çırasına) — Tutuştur şunun
saçlarını!

KADIN KORobaŞI — Haydi, dökül suyum, dökül!
(Erkekleri ıslatırlar.)

ERKEK KORobaŞI — Vay başıma gelen!

KADIN KORobaŞI (ihtiyarların üstüne su dökerek) —
Nasıl, sıcak mı?

ERKEK KORobaŞI — Sıcak mı diye soruyor
utanmadan!

Dur be, yeter! Ne yapıyorsun?

KADIN KORobaŞI — Suluyorum seni, yeşillenesin
diye.

ERKEK KORobaŞI — Zor yeşillendirirsin sen bu
kuru kütüğü.

Dondum soğuktan.

LYSISTRATA

KADIN KORABAŞI — Hani ateşin vardı ya, ısıtsana
kendini.

(Probulos ok taşıyan İskit
askerleriyle girer.)

PROBULOS (1) — Kadınlar gene mi taşkınlık ediyorlar?

ERKEK KORABAŞI — Bunların yaptıklarını bir
bilsen!

Hepsi yetmiyormuş gibi, bir temiz ıslattılar da bizi
Donlarımıza kaçırmışa döndük.

PROBULOS — Biz baştan çıkarttık bu kadınları!
Olacak iş mi bu?

Biz gidelim, uğraşalım, kürek yapılacak diye ağaçlar
bulalım,

Tam para verecekken, kadınlar gelsin, hazinenin
kapılarını suratımıza kapatsınlar!

Ama durun, dövünmek neye yarar?

(Askerlere)

Hadi, getirin demirleri, hadlerini bildirelim şunlara!

(Askerlere)

Ne bakıyorsunuz alık alık?

Ya sen ne duruyorsun orada, meyhane kaçkımı?

Hadi, sokun demirleri kapıların altına,

Siz oradan zorlayın ben buradan.

LYSISTRATA (kapıları açıp dışarıya çıkar) — Bırakın
zorlamayı!

(1) Sparta ile savaşta Atina'nın demokratik düzeni gitgide za-
yıflayınca, Bule, yani şehir meclisinin de yönetici rolü azal-
ır: 413 yılında devletin idaresi «probulos», yeni Bule tem-
silcisi denilen 10 yöneticiye verilir. Bunlar şehir işlerini
emirlerindeki askerlerle düzenlemeye memurdur. Atina'da
şehir güvenliğini sağlayan, polis ödevini gören askerler,
ücretli ve barbar kılıklı İskit okçularıdır.

Kendiliğimden çıktım işte. Demir de ne oluyor?

Demir işi değil bu, kafa işi.

PROBULOS — Öyle mi? Seni gidi hayasız seni!

Asker buraya!

Yakala şunu, ellerini arkasına bağla!

LYSİSTRATA — Artemis hakkı için, elini

dokundurursan bana,

Asker masker dinlemem, pişman ederim.

(Asker geriler.)

PROBULOS (askere) — Ne o? Korkuttu mu seni?

Haydi, sarıl şuna.

(Başka bir askere)

Sen de yardım et, bağlayalım şu kadını.

KLEONİKE (kaleden çıkar, askere) — Pandrosos'a

yemin, Lysistrata'ya elini kaldıranı

Ayaklarımın altına alır, bağırsaklarını deşerim.

(Myrrhine de yardıma koşar. İki kadının karşısında askerler korku ile kaçar.)

PROBULOS — Bak hele, bağırsaklarımı deşecekmış!

Başka asker yok mu burada?

(Kleonike'yi göstererek)

Önce bunu bağlamalı kısıkvrak:

En ağzı kalabalık olanı bu.

MYRRHİNE (üçüncü askere) — Işıkların tanrıçasına

yemin.

Kleonike'ye el süreni paramparça ederim.

(Üçüncü asker de kaçar.)

PROBULOS — Ne oluyor? Gelsin bir asker daha!

(Dördüncü askere)

LYSISTRATA

Yakala şunu! Zorla çıkarırım sizi böyle teker teker
dışarı.

LYSISTRATA (dördüncü askere) — Tauris tanrıçasına
yemin,

Myrrhine'ye yaklaşırsan, yolarım
Ne saç kaldıysa kafanda!

(Dördüncü asker de geriler, kaçır.)

PROBULOS — Eyvahlar olsun! Bu askerden de hayır
yok.

Ama kadınlara pabuç bırakacak değiliz.

Hep beraber yürüyelim şunların üstüne,
Askerler, savaş düzeni!

LYSISTRATA — Tanrılar hakkı için, hele bir yürüyün,
Dört tabur kadın asker bulacaksınız karşınızda,
Hem de silahlı.

PROBULOS — Bağlayın ellerini arkalarına, askerler!
(Askerler davranacak olurlar.)

LYSISTRATA — Ey barış uğruna savaşan kadınlar!
koşun dışarı!

Buğday muğday, soğan sarımsak, lahana kabak
satanlar,

Han hamam tutanlar, ekmek çörek yapanlar ileri!

Sövün sayın, çekin koparın,

Bakmayın göz yaşlarına! (Kadınlar sürü halinde
çıkarlar, askerlerin hepsi kaçır.) Geriye kadınlar,

Yeter bu kadarı, el sürmeyin artık!

(Kadınların hepsi içeri girer. Yalnız
Lysistrata, Kleonike ve Myrrhine kalır
sahnedey.)

PROBULOS — Eyvah olan oldu bizim askerlere!

LYSISTRATA — Ya ne olacaktı. Sen karşıdakileri
köle mi belledin?

Kadınların gözü kararmaz mı sandın?

PROBULOS — Nasıl kararmaz, hele civarda bir
meyhane varsa!

ERKEK KORABAŞI — Ey bu memleketin yöneticisi
olacak adam.

Ne boş sözler bu söylediklerin!

Bu hayvanlarla tartışmaya girişilir mi hiç?

Sen farkında değil misin:

Bunlar demin bizi kirli çamaşır gibi suya boğdular.

KADIN KORABAŞI — Ya dostum, insan insana durup
dururken el kaldırınamalı,

Kaldırırsan, belânı bulursun ergeç.

Bak çünkü, benim bir şey yaptığım yoktu,

Şurada hanım hanımcık oturuyordum,

Kimseye zarar vermeden, etliye sütlüye karışmadan.

Ama benim kovanıma girip,

Balımlı çalmağa kalkışırsan,

Tepem atar.

ERKEKLER KOROSU (Probulos'a dönerek) — Ey
Zeus, ne yapacağız bu azgın hayvanları?

Bu hallere göz yumulmaz artık.

Gelin, baş başa verip meseleyi düşünelim.

Bu kadınlar ne maksatla aldılar Kranaos'un kalesini?

Ne diye çıktılar bu çıkılmaz kutsal kayaların tepesine?

ERKEK KORABAŞI (Probulos'a) — Haydi, sorguya
çek bunları.

Ama sıkı dur, kafanı işlet,

Bütün söyleyeceklerinin karşılığını bul.

Böyle bir meseleyi oluruna bırakmak,

Açıkça ortaya sermemek ayıptır, bilmiş ol.

PROBULOS (Lysistrata, Kleonike ve Myrrhine'ye) —
Soruyorum size, Zeus hakkı için,

LYSİSTRATA

Doğruyu sizin ağzınızdan duymak istiyorum:

Ne maksatla zaptettin'z kalemizi?

LYSİSTRATA — Parayı emniyete almak ve sizin para için

Savaşmanızı önlemek için.

PROBULOS — Demek biz para için savaşıyoruz,
öyle mi?

LYSİSTRATA — Evet, para için, para için bunca
gürültü patırdı.

Peisandros'un ve daha başka devlet adamlarının
kavga çıkarmaları

Hep para çalmak fırsatını bulmak için değil mi?

Amma şimdi yapsınlar bakalım ne yapabilirlerse.

(Kaleyi göstererek)

Para nah işte şurada,

Gelsin alsınlar bakalım şimdi.

PROBULOS — Ne yapacaksın parayı?

LYSİSTRATA — Sorduğu soruya bak!

Para işlerini biz yöneteceğiz.

PROBULOS — Siz mi yöneteceksiniz?

LYSİSTRATA — Şaşılacak ne var ki bunda?

Evin para işlerini biz yönetmiyor muyuz sizin adınıza?

PROBULOS — Ama bu aynı şey değil.

LYSİSTRATA — Neden aynı şey değil?

PROBULOS — Bu para savaş için lâzım.

LYSİSTRATA — Evet ama savaşa lüzum yok.

PROBULOS — Peki, başka türlü kendimizi nasıl
koruyabiliriz?

LYSİSTRATA — Sizi biz koruyacağız.

PROBULOS — S'z mi?

LYSİSTRATA — Evet biz.

ARİSTOPHANES

PROBULOS — Bak yediği naneye!

LYSİSTRATA — Evet, biz koruyacağız sizi, hem de
size rağmen.

PROBULOS — Gel de çileden çıkma.

LYSİSTRATA — İstedğin kadar çileden çık,
Biz bunu yapmak zorundayız,

PROBULOS — Hakkınız yok böyle işlere kalkmaya.

LYSİSTRATA — Seni kurtarmak ödev bize, dostum.

PROBULOS — Ya ben istemezsem?

LYSİSTRATA — O zaman daha büyük ödev.

PROBULOS — Peki, ama savaş barış işlerine karışmak
Sizin nereden aklınıza geldi?

LYSİSTRATA — Anlatırız.

PROBULOS — Haydi, çabuk anlat, (üstüne yürüyerek)
yoksa döverim seni!

LYSİSTRATA — Dinle öyleyse, elini kolunu da
oynatma.

PROBULOS — İmkânı yok, öfkeden duramıyorum
yerimde.

KLEONİKE — Ha, kızdın mı, büsbütün yandın.

PROBULOS — Sen yanasın, cadaloz! (Lysistrata'ya)
Hadi, söyle ne söyleyeceksen.

LYSİSTRATA — Söyleyeceğim elbet.

Biz kadınlar savaşın ilk günlerinde haddimizi bildik,
Her yaptığınıza boyun eğdik.

Ağız açtırmadınız bize, sustuk.

Ama yaptıklarınızı beğeniyor muyduk? Hayır.

Olanın bitenin pekâlâ farkında idik.

Çok defa köşemizden öğreniyorduk

Önemli işler üstüne verdiğiniz kötü kararları.

İçimiz kan ağlarken, yine de gülümseyerek sorardık:

LYSİSTRATA

«Bugünkü halk toplantısında barış üstüne ne karara vardınız?»

Kocamız: «Sana ne? Sen karışma!» der,
Biz de susardık.

KLEONİKE — Bak ben susmazdım.

PROBULOS — Susmayınca da, ağzının payını alırdın
tabii.

LYSİSTRATA — Ben ağzımın payını almamak için
susardım.

Ama ara sıra da ne kötü karar!ara varıldığını öğrenir
ve sorardık:

«Aman.. kocacığım, nasıl olur, bu kadar çılgınca bir
işe nasıl girersiniz?»

Ama kocamız bize yukardan bakarak:

«Sen elinin hamuruyla erkeklerin işine karışma.

Cenk işi erkek işi!» derdi.

PROBULOS — Doğru söylemiş, Zeus hakkı için.

LYSİSTRATA — Doğru mu söylemiş, uğursuz herif?

Başımızı derde sokuyordunuz,

Yine de bizim size öğüt vermeye hakkımız yoktu.

Ama sonunda siz kendiniz başladınız bağırılmaya
uluorta:

«Erkek yok mu bu memlekette?» diye;

Erkekler cevap verdi size: «Yok, erkek yok bu
memlekette!»

İşte o zaman biz kadınlar toplandık ve
Yunanistan'ı kurtarmaya karar verdik.

Daha bekleyebilir miydik?

Söz bizim artık, susmak sırası sizde.

Aklınızı başınıza toplar, öğütlerimizi dinlerseniz,

İşlerinizi biz yoluna koruz.

ARİSTOPHANES

PROBULOS — S'iz mi bizim işlerimizi?

Bu kadarı fazla, dinleyemem artık!

LYSİSTRATA — Sus öyleyse.

PROBULOS — Susayım ha, senin önünde, cadı karı?

Başı örtülü b'ir kadının önünde susmak ha?

Ölürüm de susmam.

KLEONİKE — Al şu iği, al şu sepeti, topla eteklerini

Ve başla yün eğirmeğe, sakız çiğneyerek.

Cenk işi kadın işi!

KADIN KOROBAŞI — Haydi kadınlar, bırakın şu
testileri de

Dostların yardımına koşalım.

KADIN YARIM KOROSU — Hoplarım, zıplarım,
yorulmak bilmem,

Kırılır dizlerim yere yıkılmam.

Biz kahraman kadınlar her şeye varız.

Yürek bizde, incelik, güzellik, akıl bizde,

Biz biliriz yurdu sevmesini, korumasını.

KADIN KOROBAŞI — Hadi kadınlar, öfkeniz arttıkça
artsın,

Yaşlandıkça daha fazla yakan ısırganlar gibi,

Coşun, taşın, rüzgârlar bizden yana!

LYSİSTRATA — Eros'ların, Aphrodite'lerin tatlı
nefesi

Sararsa göğsümüzü, bacaklarımızı,

Yanıp tutuşturursa erkeklerin kanını,

Yunanlılar bize de gazîler diyecek bir gün.

PROBULOS — Ne gazisi? Ne yapacaksınız ki?

LYSİSTRATA — İlk yapacağımız iş; erkeklerin silah
omuzda,

Çarşıda pazarda caka satmalarını önleyeceğiz,

LYSİSTRATA

KLEONİKE — Ah Aphrodite, göster bize o günleri!

LYSİSTRATA — Yeter artık erkeklerin çarşıda
pazarda,
Zırhlar içinde azgın boğalar gibi dolaşmaları!

PROBULOS — Elbette dolaşacaklar, erkeklerin işi bu.

LYSİSTRATA — Evet, ama gene de gülünç, kılıçlı
kalkanlı bir erkeğin
Minnacık balıklar satın alması.

KLEONİKE — Hem de nasıl. Bir süvari komutanı
gördüm,

Uzun saçlı bir adam, atına binmiş,
Bir kocakarıdan aldığı bakla ezmesini tunç miğferine
doldurmasın mı?

Bir başkası tepeden tırnağa silahlar içinde,
Bir elinde mızrak,, bir elinde kargı,
İncir satan kadının peşine düşmüş,
Bir yandan da ha babam zeytinleri atıştırıyordu.

PROBULOS — Peki, siz ne yapacaksınız da bu
memleketteki

Bunca kargaşalığın önüne geçeceksiniz?

LYSİSTRATA — O kadar kolay ki!

PROBULOS — Ama nasıl? Söyle bakalım.

LYSİSTRATA — Yünü nasıl işlersek öyle.

Yumak karıştı mı, ne yaparız,
Bir o yana çekeriz, bir bu yana çekeriz, hemen düzelir.
Savaşın da hakkından geliriz.

Bırakırsanız, bir oraya elçi, bir buraya elçi,
Düğümü çözeriz.

PROBULOS — Ya, demek bulduğunuz çare bu!
Sizin yününüz yumağınızla her şey düzelecek ha?
Ne akıl, ne akıl!

ARISTOPHANES

LYSISTRATA — Elbette. Sizde de biraz akıl olsaydı,
Her işinizi düzeltirken,

Bizim yünümüzden yumağımızdan örnek alırdınız.

PROBULOS — Ya? Nasıl bakalım?

LYSISTRATA — Şöyle: Önce ham yün ne yapılır,

Bir güzel yıkanır, sonra yalağın üstüne serilir,

Tokmaklarla dövülüp kabası ayıklanır.

Atina'nın da tıpkı onun gibi kirini pasını,

Kötüsünü kabasını defetmeli,

Mevki sahibi olacağız diye birbirine girip.

Kördüğüm olanları tarakla ayırmalı,

Birer birer kafalarını koparmalı,

Geriye kalan iyileri toptan bir sepete doldurmalı,

Azınlık çoğunluk, yerli yabancı demeden,

Hepsini bir araya koymalı.

Bu memleketten göçmüş,

Başka şehirlere yerleşmiş insanları da

Öteye beriye saçılmış yün parçaları gibi toplamalı,

Onların ipliğini de bizimkilere katıp

Kocaman bir yumak hazırlamalı,

Sonra da bu yumakla halkın hırkasını örmeli.

PROBULOS — Bu kadarına pes!

Kadınlar yünleri, yumakları, tokmakları ile

Her işi düzelterekler! O kadınlar ki

Savaş nedir rüyalarında hile görmemişlerdir.

LYSISTRATA — Evet ama, geberesi herif,

Derdini biz çekiyoruz asıl savaşın.

Biz değil miyiz doğurup doğurup oğullarımızı

gurbetlere yollayan

PROBULOS — Haydi sus, eski dertleri depreştirme.

LYSISTRATA — Biz değil miyiz gençliğimizin tadını

çıkarmak varken,

LYSİSTRATA

Sizin savaşlarınız yüzünden yataklarımızda yapayalnız
yatanlar?

Haydi b'ze olan oldu diyelim,
Ya evlerinde yaşları geçen kızlar, onlara ne demeli?

PROBULOS — Erkeklerin de yaşları geçmiyor mu?

LYSİSTRATA — Aynı şey değil; erkek savaştan
döndü mü.

Yaşı geçmiş de olsa, tazecik bir kızla evlenebilir,
Ama kadının kısacık bir mevsimi var,
O geçti mi, kimse onunla evlenmek istemez,
Oturup falına bakmaktan başka bir işi kalmaz.

PROBULOS — Ama dünyada erkekler yaşadıkça,
Erkeklik kaldıkça...

LYSİSTRATA — Sen yaşayacaksın da ne olacak sanki?
Gebersene! Toprakta yer bol, git bir tabut al kendine,
Mezarına çörek koymak da benden.

Na! (Elindekileri Probulos'a atar.) Al şunları da
çelenk yap kendine!

KLEONİKE — Bu bezler de benim hediyem olsun!
(Başına bir şeyler atar.)

MYRRHİNE — Al bu çelengi de benden!
(Kafasına bir avuç toprak atar.)

LYSİSTRATA — Daha ne lâzım? Başka bir isteğin
var mı?

Canın cehenneme!
Kharon'un sandalı seni bekliyor,
Yola çıkamıyormuş sensiz.

(Kadınlar uzaklaşırlar. Probulos üstünü
başını silkeler.)

PROBULOS — Vay canna! Gördünüz mü bana
ettiklerini?

ARİSTOPHANES

Gıdeyim de arkadaşlar görsünler bu halimi.

(Çıkar.)

LYSİSTRATA — Yoksa seni iyi süslemedik diye
şikâyet mi edeceksin?
Merak etme, ölümünün üçüncü günü mezarına bir
şeyler getiririm.

(Lysistrata, Kleonike ve Myrrhine çıkarlar.)

ERKEK KORABAŞI — Özgürlüğü seven uyuyamaz
artık!

Haydin, yurттаşlar, hazır olun!

ERKEK KOROSU — İşin içinde iş var gibi geliyor
bana!

Gene Hippias'ın zorbalık devri mi gelecek yoksa?

Sakin Sparta'lılar Kleisthenes'in evine sığınıp,

Bu tanrı düşmanı kadınları coşturarak,

Ekmeğimizi elimizden almasınlar!

ERKEK KORABAŞI — Olacak şey mi kadınların
yurттаşları azarlamaları,

Kalkandan kılıçtan dem vurmaları,

Üstelik de bizi düşmanlarımızla

Barıştırmaya kalkışmaları

Olacak şey mi?

Sparta'lılara güven olur mu?

Ağzını açmış duran aç bir kurt gibidir Sparta.

Bütün bunlar zorbalığa dönmek için

Kurulmuş bir kumpastır, dostlarım.

Ama beni aldatamazlar, gözlerim açık benim,

Ve «elimde kılıcım mersin dallarına sarılı.»

Dimdik duracağım meydanda Aristogeiton gibi!

(Vaktiyle zorbayı öldüren kahraman
Aristogeiton'un heykeli pozunda kollarını
kaldırarak dururlar.)

LYSİSTRATA

Sonra da bir yumrukta ezeceğim
Bu tanrı düşmanı cadalozları!

KADIN KORABAŞI — Vur ki, biz de benzetelim seni!
Anan bile tanıyamaz olsun.

KADIN KOROSU — Dinleyin beni, yurttaşlar!
Devletimizin hayatı ile ilgili bir mesele karşısındayız.
Bu memleketin bütün şanına şerefine karıştık,
Tanrılarına hizmet ettik,
Törenlerde, bayramlarda yer aldık,
Gereğince giyindik kuşandık...

KADIN KORABAŞI — Neden bizim de şehre verecek
öğütlerimiz olmasın?

Kadın doğmuş olmak bir suç mu?
Üstelik de karmakarışık olan işlerimizi
Düzeltecek bir çare getiriyoruz.
Erkeklerini kim doğuruyor bu devletin?
Biz.

Ya siz, zavallı ihtiyarlar, ne yapıyorsunuz devlete?
Atalarınızdan kalan hazineyi harca yapıyor,
Yerine bir şey koymuyorsunuz,
Sizin yüzünüzden iflâsa doğru gidiyoruz.
Var mı buna karşı bir diyeceğiniz?
Hem sen kafamı kızdırırsan,
Takunyayı çenene yersin!

ERKEK KOROSU — Hoppala! Bütün bunlar hayasızlık,
soysuzluk değil de nedir?

Kötüye varacak bu işin sonu.
Ama erkek, sahici erkek kaldıysa ortalıkta,
Önlemeliyiz bu belâyı.
Soyunalım, çıksın erkekliğimiz meydana!
Sarınp sarmalanmak yakışmaz erkeklerle!

ARİSTOPHANES

Haydi, yürüyelim yalınayak,
Bir zamanlar hürriyeti savunmağa gittiğimiz gibi.
Bugün de ihtiyarlıktan silkinip,
Kanımızın kaynaması, elimizin kolumuzun
kanatlanması gerekiyor.

ERKEK KORABAŞI — Evet, evet, bu kadın kısmı bir
fırsat bulmayagörsün,

Yemeyecekleri halt yoktur.
Bakarsın gemiler yaptırıp,
Denizlerde bile üstümüze saldırırlar.
Hele bir biniciliğe de kalkılar mı,
Bizi artık süvari olarak bir kalem sil,
Çünkü kadın ata bindi mi, yerinden oynamaz,
Dörtalda bile sapasağlam durur yerinde.
Ressam Mikon'un yaptığı Amazon resimlerini
görmedin mi,

Nasıl dövüşüyorlar erkeklere karşı?

KADIN KOROSU — Tanrılara yemin! Saframı
kabartırsan,

Dökerim içimdeki zehiri,
Seni de, seninkileri de öylesine pataklarım ki.
Anandan emdiğin süt burnundan gelir.

Haydi, biz de soyunalım,
Dişlerimiz ısırılmaya hazır olsun,
Öfkemizin kokusu sarsın ortalığı.
Hele bir erkek çıksın karşımıza,
Bakalım ağzından burnundan hayır kalır mı?
Daha da üstüme varacak olursan,
Seni Ezopun kartalı gibi yutar,
Yeniden doğururum.

KADIN KORABAŞI — Sevgili Lampito'm, Boiotia'lı
İsmenia'm yanımda oldukça, vızgelir bana!

LYSİSTRATA

Üstüme yedi ferman da çıkarsan, nafile.
Bir şey gelmez elinden,
Sen ki yedi düvelin nefretini kazandın.
Daha dün bir şenlik için
Boiotia'dan çocuklarımın arkadaşı şipsirin bir kızcağızı
çağırdım, gelemez dediler.
Neden? Senin çıkardığın fermanlar yüzünden.
İşin gücün böyle saçma fermanlar çıkarmak,
Kafanı koparmadıkça da,
Çıkarmakta devam edeceksin.

(Kaleden inen Lysistrata'ya)

«Ey yoluna başımı koyduğum ulu kraliçe.

Neden kaşların çatık çıkıyorsun saraydan?»

LYSİSTRATA — Şirret karılar! Kahredecekler beni!
Bir türlü bırakmıyorlar dişiliklerini.

KOROBASI — Ne? Ne diyorsun?

LYSİSTRATA — Doğruyu söylüyorum, doğruyu.

KOROBASI — Ne oluyor? Söyle, dostlarına söyle.

LYSİSTRATA — «Ah söylesem yüzkarası, söylemeden
de olmaz»

Kör olası!

KOROBASI — Başımıza geleni saklama bizden.

LYSİSTRATA — Azmış, kudurmuş haldeyiz kısacası.

KOROBASI — Eyvah!

LYSİSTRATA — Eyvah demekten ne çıkar? Hal'miz
bu.

Benim elimde değil artık onları kocalarından ayırmak.
Kaçan kaçana.

Şimdi birisini yakaladım,

ARİSTOPHANES

Pan mağarasından çıkacak bir delik açmağa
çalışıyordu,

Bir başkası iple aşağı kayıyor,
Birisi de düpedüz düşman tarafına geçiyordu.
Hele biri saçlarından yakalamasam,
Uça uça Orsilokhos zamparasının evine gidecekti.
Neler uyduruyorlar, neler, evlerine dönmek için!
Na, işte bir tane daha.

Hey! Nereye koşuyorsun böyle?

1. KADIN — Eve gidiyorum, Miletos'tan yün
gelmişti de,

Kurtlanır diye korkuyorum.

LYSİSTRATA — Kurtlanır diye mi? Haydi, gir içeri
bakayım!

1. KADIN — Kör olayım hemencecik dönerim,
Yünleri yatağın üstüne şöyle bir serer sermez.

LYSİSTRATA — Bırak yünleri yerinde, işin yok evde.

1. KADIN — Ama yünlerim gürültüye mi gitsin?

LYSİSTRATA — Gitsin gidecekse.

1. KADIN — Ah başıma gelen!

Nasıl yüzüstü bıraktım yünlerimi evde!

LYSİSTRATA — Bak, biri daha gidiyor yünlerini
sermeğe.

Gel buraya!

2. KADIN — Tanrılar belâmı versin,
Şöyle bir kılıfından çıkarıp döneceğim.

LYSİSTRATA — Hayır çıkarma, sen başladın mı,
hepsi ister.

3. KADIN — Ey doğum tanrıçası!
Yatağıma varmadan buralarda doğurtma beni!

LYSİSTRATA — Ne saçmalıyorsun orda?

LYSİSTRATA

3. KADIN — Bırakın beni; doğurdum doğuracağım.

LYSİSTRATA — Ama dün gebe değildin.

3. KADIN — Ama bugün gebeyim işte.

Ne olur, Lysistrata, bırak beni, evime gideyim,
Ebeyi bulayım.

LYSİSTRATA — Kiime yutturuyorsun?

(Kadının karnını yoklar.)

Nedir bu karnındaki?

3. KADIN — Bir oğlancık.

LYSİSTRATA — Ne oğlancığı be! Tencereye benzer
bir şey.

Dur bakayım hele.

(Elbiselerini arar)

Başıma gelen! Tanrıçanın miğferi!

Bir de gebeyim diyorsun ha?

3. KADIN — Gebeyim diyorum sana,
Zeus'e yemin ederim ki gebeyim.

LYSİSTRATA — Peki bu miğfer ne oluyor?

3. KADIN — Akropolis'de doğurursam, miğferin içine
doğurayım diye.

Güvercinler de öyle yapmıyor mu?

LYSİSTRATA — Lafa bak! Kuyruklu yalan.

Hele ver şu miğferi de

Elâleme gösterelim ne doğurduğunu...

3. KADIN — Ne yapayım, ben Akropolis'te
uyuyamıyorum artık.

Athena'nın yılanı uyutmuyor beni.

4. KADIN — Ah, ben de uyuyamıyorum: o yarasalar
yok mu,

O yarasalar, öldürecekler beni!

LYSİSTRATA -- Hadi ordan, sersemle!
Aklınız fikriniz kocalarınızda!

{Kadınların birine dönerek}

Ya biz, bizim erkeklerimiz istemiyor mu bizi?
Bunların da uyku girmiyor gözlerine bütün gece.
Ama ne olur? Biraz sabır!
Tanrılar bize zaferi müjdeliyor;
Aramıza ikilik girmezse, kazanacağız.
İşte bakın ne diyor tanrılar.

3. KADIN — Aman söyle, ne diyor tanrılar?

LYSİSTRATA — Susun ve dinleyin öyleyse:

(Okur)

Gün ola, tavuklar birlik ola, bir yere toplana,
Horoz işe karışmaya, bir tavuktan yüz görmeye.
O zaman işler düzele,
Alttakiler üste gele,
Üsttekiler alta gele,
Zeus tanrı gümbürdüye.

3. KADIN — Kadınlar üstte, erkekler altta ha?

LYSİSTRATA — Ama tavuklar arasına ikilik girmeye,
Hiç bir tavuk tapınaktan tüymeye,
Yoksa her şey bozula,
Tavuklar çil yavrusundan beter ola!

3. KADIN — Kitap açıkça söylemiş.

Hey ulu Zeus, hey yüce tanrılar!

LYSİSTRATA — Öyleyse gevşeme yok! Haydi, herkes
içeri!

Tanrılarının dediğini yerine getirmezsek, yuf olsun bize!

{Hep içeri girerler.}

ERKEK KOROSU — Bir masal vardır, çocukken
duyduğum bir masal:

LYSİSTRATA

Bir delikanlı varmış, Melanion derlermiş adına.
Zorla evlendirmek istemişler delikanlıyı;
O da kaçmış dağlara gitmiş.
Issız bayırlarda tek başına yaşamış,
Kendi ördüğü ağlarla tavşan avlamış,
Bir daha da evine dönmemiş:
Öylesine öğrenirmiş kadınlardan.
Biz akli başına gelmişler,
Biz de Melanion gibiyiz.

KADIN KOROSU — Benim de bir masalım var
Melanion'a karşı:

Timon diye biri varmış evsiz barksız,
Herkeslerden uzak, dikenlikler arasında yaşamış.
Niçin çekilmiş dünyadan bu Timon?
Erkek dostlarından olmayacak kötülükler, nankörlükler
görmüş de,
Hepsine lanet edip gitmiş.
İşte bu Timon kadınları severmiş.

(Lysistrata Akropolis'ten çıkar.)

LYSİSTRATA — Hey kadınlar. Buraya gelin, çabuk,
buraya gelin!

BİR KADIN — Ne var, nedir bu çılgılık?

LYSİSTRATA — Bir erkek, bir erkek geliyor:

Azmış, kudurmuş bir halde.

Aphrodite gözlerini karartmış olmalı.

Ey mutlu ülkelerin tanrıçası,

Göster kudretini, yap erkeklere yapacağını!

KADIN — Nerde? Nerde bu herif?

LYSİSTRATA — Demeter tapınağının önünden geçiyor,
işte.

KADIN — Amanın, Zeus yardımcımız olsun,

ARİSTOPHANES

Bir erkek sahiden.

Kim olabilir?

Gördünüz mü? Tanıyan var mı aranızda?

MYRRHİNE — Var, var, eyvahlar olsun, benimki,
Kinesias.

LYSİSTRATA — Haydi, göster kendini.

Onu parmaklıkta karşıla, oyala, ağzından gir,
Burnundan çık, sırt, kırıt, hem sokul, hem sokulma.
Ne dilerse, ver, bir şeyi verme yalnız:

Hani şu üstüne yemin ettiğimiz kupanın bildiğini.

MYRRHİNE — Merak etme, biliyorum ne yapacağımı.

LYSİSTRATA — Ben de kalıyorum, yardım ederim
sana,

Yangını körüklerim.

Haydi, sizler çekilin şirindi.

Öteki kadınlar gider. Kinesias girer.
Kollarında bir çocuk taşıyan kölesi de
peşinden gelir.)

KİNESİAS — Vay başıma gelen! Ne gerilmedir¹ bu,
kazık kesildim

Tekeriek işkencesine uğramış gibiyim.

LYSİSTRATA — Kim o? Kim o nöbetçileri geçen?

KİNESİAS — Ben.

LYSİSTRATA — Bir erkek mi?

KİNESİAS — Erkek ya, elbet.

LYSİSTRATA — Defol oradan!

KİNESİAS — Kim oluyorsun sen beni kovacak?

LYSİSTRATA — Gündüz nöbetçisi.

KİNESİAS — Tanrılar aşkına, bana Myrrhine'yi çağır.

LYSİSTRATA — Myrrhine'yi mi çağırayım? Sen
kimsin?

LYSİSTRATA

KİNESİAS — Kocası, Paion'lu Kinesias.

LYSİSTRATA — A merhaba dostum!

Adını sanını duymamış değiliz;

Karının ağzından düşmez.

Eline bir yumurta, bir ayva geçti mi,

«Ah Kinesias olsa da yese!» der durur.

KİNESİAS — Ah canım karıcığım!

LYSİSTRATA — Evet, Aphrodite tanışımıdır,

Söz kocalardan açıldıkça, senin karın:

«Bütün erkekler hiç kalır Kinesias'ın yanında» der.

KİNESİAS — Git çağır onu bana.

LYSİSTRATA — Ya? Ne verirsin bana çağırırsam?

KİNESİAS — Bunu veririm, Zeus hakkı için, istersen
al.

(Kaba bir jest yapar)

Olanı veririz alırsan.

LYSİSTRATA — Peki, gidip çağırayım.

KİNESİAS — Çabuk ol, çabuk!

Evden gitti gideli, tadı tuzu kalmadı yaşamannın.

Ayak atmak istemiyorum içeri.

Bomboş geliyor bana her taraf,

Kasvet çöküyor içime.

Ağzımın bile tadı kalmadı.

Rahat durmuyor ki cenabet!

MYRRHİNE (içerde Lysistrata'ya söyler) —

Seviyorum, seviyorum, ama sevgime
aldırdığı yok ki!

Ne diye gideyim yanına?

KİNESİAS — Myrrhine'ciğim, tatlım benim,

Nedir bu bana ettiklerin?

İn aşağı ne olur!

ARİSTOPHANES

MYRRHİNE — Zeus canımı alsın, inmeyeceğim, hayır!

KİNESİAS — Yahu ben çağırıyorum, nasıl inmezsin?

MYRRHİNE — Ne diye çağırıyorsun? İhtiyacın yok ki
bana.

KİNESİAS — İhtiyacım yok ne kelime! Öleceğim
yahu!

MYRRHİNE — Ben gidiyorum.

KİNESİAS — Dur, aman gitme, bari yavrucuğunu dinle,
(Çocuğa)

Anneni çağırsana sen!

ÇOCUK — Anne, anne, anne!

KİNESİAS — Ne oluyor sana, çocuğuna da mı
acı mıyorsun?

Aiti gündür ne yıkandı, ne de meme emdi.

MYRRHİNE — Acımaz olur muyum hiç?

Ama çocuğun hali babasına vız geliyor.

KİNESİAS — İn, yalvarırım, çocuğunun başı için gel.

MYRRHİNE — İniyorum, çaresiz. Ah bu analık! Ne
yapayım?

KİNESİAS (kendi kendine) — Vay canına! Amma da
gençleşmiş,

Gözleri de sanki bir başka türlü güzel.

Öfkesi, bana boş vermesi büsbütün çıldırtıyor beni.

MYRRHİNE (çocuğu kucağına alır) — Gel kötü
babanın cici çocuğu!

Gel anasının bir tanesi!

KİNESİAS — Elin karısına uyup niye bu hallere
korsun beni?

Hem bana eziyet ediyorsun, hem kendine,
(Öpmek ister.)

MYRRHİNE — Dokunma bana, çekil!

LYSISTRATA

KİNESİAS — Ya evdeki öte berimiz ne olacak?
Seninkiler, benimkiler?

Ne olacak hepsi yüzüstü?

MYRRHİNE — Bana ne!

KİNESİAS — Örgünü tavuklar didikliyor,
Öteye beriye sürüklüyor,
Bundan da mı sana ne?

MYRRHİNE — O da umurumda değil.

KİNESİAS — Ya Aphrodite törenleri?

Bunca zamandır kutlamadığın?

Onlar için de mi gelmezsin?

MYRRHİNE — Siz anlaşıp savaşa son vermedikçe,
dönmem,

Zeus tanıgım olsun!

KİNESİAS — Peki, isterlerse onu da yaparız.

MYRRHİNE — Peki, isterlerse ben de eve dönerim.

Ama şimdilik yeminliyim.

KİNESİAS — Hiç olmazsa bu arada gel bir kez
sevişelim.

MYRRHİNE — Hayır, olmaz;

Ama bu seni sevmiyorum demek değil.

KİNESİAS — Seviyor musun? Öyleyse sevişelim,
Myrrhine.

MYRRHİNE — Tuhafsın! Çocuğun önünde mi?

KİNESİAS — Yok canım. Çocuğu eve götür, Manes.

İşte, çocuk gitti. Uzatma artık, hadi gel.

MYRRHİNE — İyi, ama nerde?

KİNESİAS — Nerde mi? Pan mağarası tam yeridir.

MYRRHİNE — Ama Akropolis'e nasıl temiz dönerim
sonra?

KİNESİAS — Kolayı var, Klepsydra çeşmesinde
yıkırırsın.

ARİSTOPHANES

MYRRHİNE — Peki ama yeminim? Bozayım mı,
delirdin mi sen?

KİNESİAS — Boş ver yemine, günahı benim boynuma.

MYRRHİNE — Peki, gideyim bir döşek getireyim
öyleyse.

KİNESİAS — İstemez, yere yatarız, olur biter.

MYRRHİNE — Hayır, dargın da olsak, seni yerlerde
yatıramam.
(Çıkar.)

KİNESİAS (seyircilere) — Görüyorsunuz ya, bu kadın
beni seviyor,

Belli artık.

MYRRHİNE (bir kerevetle döner) — İşte, çabuk uzan,
ben de soyunayım.

Aaa olmadı, gidip bir hasır getirmeliyim.

KİNESİAS — Bırak şimdi hasır, istemez.

MYRRHİNE — Çıplak kerevet üstünde yatılır mı,
ayıp.

KİNESİAS — Dur seni bir öpeyim bari.

MYRRHİNE — Öp.

(Gene gider.)

KİNESİAS — Vay, vay, vay, vay, çabuk dön, çabuk!

MYRRHİNE (bir hasır getirir) — İşte hasır, Uzan,
ben de soyunayım.

Eyvah! Yastığın yok.

KİNESİAS — Yastık mastık istemem ben.

MYRRHİNE — Ama ben isterim.

(Gene gider.)

KİNESİAS — Vay başıma gelen!
Sofra başında Herakles'e döndük!

LYSISTRATA

MYRRHİNE (yastıkla gelir) — Haydi, kalk ayağa,
kalk!
(Yastığı arkasına dayar.)

Şimdi her şey tamam.

KİNESİAS — Evet, her şey tamam. Hadi gel canım.

MYRRHİNE — Dur göğsümü çözeyim.

Ha, ama bak, barışı yapacaksınız.

Sakın beni aldatmış olmayasın?

KİNESİAS — Yemin ederim ki hayır. Başım için!

MYRRHİNE — İyi ama örtünecek bir şeyin yok.

KİNESİAS — İstemem örtü mörtü, seni istiyorum.

MYRRHİNE — Acele etme, geleceğim, dur biraz.

(çıkar)

KİNESİAS — Öldürecek örtüsü mörtüsüyle.

MYRRHİNE (döner) — Kalk ayağa.

KİNESİAS — Zaten kalkmışım.

MYRRHİNE — Koku süreyim mi sana?

KİNESİAS — Yetti yahu, istemem!

MYRRHİNE — Yoo, Aphrodite hakkı için,

İstesen de istemesen de süreceğim.

KİNESİAS — Ey ulu Zeus! Yerin dibine geçir şu
kokuları.

MYRRHİNE (bir şişe ile döner.) — Uzat elini, al,
sürün.

KİNESİAS (koklayarak) — Bir şeye benzemiyor bu
koku, sade işi uzatıyor.

MYRRHİNE — Tuh, gördün mü başıma geleni,

Yanlışlıkla Rhodos yağı getirmişim!

KİNESİAS — İyi, iyi, kurbanın olayım, kalsın.

MYRRHİNE — Çocuk musun, hiç olur mu?

(Gider.)

KİNESİAS — Yerin dibine batsın bu kokuları icat eden!

MYRRHİNE (döner) — Al şunu.

KİNESİAS — Görmüyor musun, elim meşgul.
Gel yat artık, getirme bir şey.

MYRRHİNE — Peki, baş üstüne, dur sandallarımı çözeyim.

Ama, sevgilim, barış için oy vereceksin, değil mi?
(Kaçar gider)

KİNESİAS — Düşünürüz.

(Etrafına bakınır, Myrrhine'yi göremez.)

Öldürdü, tüketti bu kadın beni,

Canımı çıkardı, üstelik de sıvıştı gitti.

Ah, nedir bu başıma gelen!

Güzeller güzeli karım beni istemedikten sonra,

Kime balta olayım?

Kim besleyecek bu yavruyu?

Atina Katina nerdesiniz?

Bir sütnine bulun benim yavruma.

ERKEK KORABAŞI — Vah zavallı delikanlı, nedir bu başına gelen!

Yanar tutuşursun elbet.

Fena, çok fena, ben de acıyorum sana.

Hangi can dayanabilir buna?

Hangi kan, hangi direk, hangi yürek, hangi bel hangi..

KİNESİAS — Zeus, nedir bu çektiğim? Nedir bu işkence?

ERKEK KORABAŞI — Ya, gördün mü ne hale soktu seni pis karı, hain karı!

KİNESİAS — Hadi be sen de! Sevgili karım, şeker karım benim!

LYSİSTRATA

ERKEK KORABAŞI — Ne? Şeker mi dedin?

Şirret, bir şirret o be.

Dilerim Zeus'ten aparlanıp toparlansın,

Harman olup havalansın.

Kargılar burgular,

Direkler mertekler

Üstüne yağsın!

(Sparta'dan bir sözcü gelir. Mantosunun
önü kabarıktır. Bir Atina'lı onu karşılar.)

SÖZCÜ — Atina'nın senatosu nerde?

Şehir meclisi üyelerini de görsem olur.

Bir haber getiriyorum.

ÜYE — Kimsin sen? İn misin, cin misin?

SÖZCÜ — Ben Sparta'lıların sözcüsüyüm,

Delikanlı, barış üstüne söz getiriyorum.

ÜYE — Bir de kazık getiriyorsun galiba.

SÖZCÜ -- Ne, ne kazığı?

ÜYE — Peki, ne kaldırılıyorsun mantoyu öyleyse?

Yolda karnın mi şişti nedir?

SÖZCÜ — Bu adam deli.

ÜYE (sözcünün mantosunu açarak) — İşte bu kazık
değil de nedir'

SÖZCÜ — Değil, canım, zırvalama.

ÜYE — Peki, nedir bu öyleyse?

SÖZCÜ — Bir ferman, bir Sparta fermanı.

ÜYE — Fermana bak da süngüye davran.

Peki, söyle ne var ne yok Sparta'da.

SÖZCÜ — Bütün Sparta gece gündüz ayakta.

Ne yapacağımızı şaşırдық.

ÜYE — Peki, nedir derdiniz? Pan'ın bir oyunu mu?

SÖZCÜ — Hayır, galiba Lampito'nun bir oyunu.

Bütün Sparta kadınları onunla birlik olup,
Kocalarına isyan ettiler.

ÜYE — Peki, ne durumdasınız?

SÖZCÜ — Kötü durumdayız!

İki büklüm dolaşıyoruz yollarda fener taşır gibi.

Barış yapılmadıkça kadınlar parmaklarının ucunu bile
Koklatmayacaklarmış erkeklerle.

ÜYE — Anlaşıldı, bu kadınların toptan bir ayaklanması.

Hadi, git söyle, bize tam yetkili elçiler yollasınlar,
konuşalım.

Ben de meclise haber vereyim, sözcülerini seçsinler.

SÖZCÜ — Tamam, koşa koşa gidiyorum.

(Sözcü soldan, üye sağdan çıkarlar.)

ERKEK KOROBAŞI — Kadından azgın hayvan,
kadından azgın ateş yoktur

Hiç bir pars ondan daha belâlı değildir.

KADIN KOROBAŞI — Bunu bildiğin halde, yine
benimle aşık atmaya kalkıyorsun

Oysaki istesen, en sağlam dostluğu bende bulursun.

ERKEK KOROBAŞI — Şunu bilmiş ol ki kadınlardan
nefret ettim,

Nefret ediyorum, nefret edeceğim!

KADIN KOROBAŞI — Peki bu yolda devam et.

Ama ben yine de seni bu perişan halde
bırakmayacağım.

Pek gülünçsün böyle çırılçıplak.

Hadi, gel al şu mantonu üstüne.

(Öbür kadınlarla birlikte
erkekleri giydirirler.)

ERKEK KOROBAŞI — Zeus razı olsun sizden! Bu
iyiliğinize diyecek yok.

LYSISTRATA

Demın kötü bir öfkeye kapılıp soyunmuştum.

KADIN KORABAŞI — Bak şimdi daha fazla erkeğe
benzedin,

Daha da az gülünçsün,

Kafamı kızdırmasaydın,

Şu gözlerindeki sineği de çıkarırdım.

ERKEK KORABAŞI — Ha, demek bu sinekti canımı
yakan deminden beri.

Al şu yüzüğü de sineği çıkar gözümden,

Sonra da bana göster.

KADIN KORABAŞI — Hadi gel çıkarayım, kötülük
sende kalsın.

Ey Zeus, amma da koca sinekmiş bu be!

(Çıkarır)

Bak, bak, hangi bataklıklar beslemiş bu canavarı?

ERKEK KORABAŞI — Eline sağlık! Kuyu açar gibi
deliyordu gözümü yezit!

Öyle olmuş ki, çıkar çıkmaz, sel gibi yaşlar akıyor
gözümden.

KADIN KORABAŞI — Peki, peki, gel yaşlarımı sileyim,
Sonra da seni bir öpeyim.

ERKEK KORABAŞI — Öpme!

KADIN KORABAŞI — İstesen de öpeceğim,
istemesen de.

ERKEK KORABAŞI — Hadi öyle olsun, ne yapalım.

Ah, sizler insanın ağzından girer, burnundan
çıkarsınız!

Yanlış söylememiş şu mısraı söyleyen:

«Bir belâ ki, ne onsuz yaşanır, ne onunla.»

Haydi barışalım.

Ben size çatmayacağım artık,

ARISTOPHANES

Siz de bana çatmayın.

Haydi birleşelim ve hep bir ağızdan

Türkü söyleyelim!

BİRLEŞMİŞ İKİ KORO — İnsanlar, insanlar, kötü
söz beklemeyin gayri bizden,

İyi şeyler söyleyeceğiz, iyi şeyler, yalnız iyi şeyler!

Yetti gayri gördüğümüz kötülükler.

Haydi, kadın erkek herkes dilesin ne dilerse.

Altın mı istiyorsunuz? İşte şurda altın,

Kucak kucak, alın alabildiğiniz kadar.

Barış içinde yaşadıkça, bu altınlar hep sizin,

Kimse sizden geri alamaz, barış oldukça.

Hadi alalım misafirlerimizi, gidelim evimize,

Güzel yemeklerimiz var, kurbanlar da kestik.

Erken gelin, hamamdan çıkar çıkmaz hepiniz,

Çoluk çocuk, sorgusuz sualsiz, kendi evinize girer

çıkar gibi...

Hayır çıkmayın, çünkü... kapı kapalı!

ERKEK KOROBAŞI — İşte Sparta elçileri, acayip

kılıklarıyla.

Selâm size Spartalı'lar! Söyleyin bakalım,

Ne durumdasınız?

BİR SPARTALI — Ne söyleyeyim? Görüyorsunuz

berbat halimizi.

İki büklüm olduk, nerdeyse.

ERKEK KOROBAŞI — Vah zavallılar! Size de olan

oldu demek.

SPARTALI — O kadar ki, yandık bittik. Pes dedik, pes!

Barış istiyorlar, barışalım.

Bütün şartlar kabul.

(Şehir meclisi üyesi girer.)

LYSİSTRATA

ÜYE — Lysistrata'yı arıyorum. Lysistrata nerede?

Biz erkekler pes diyoruz gayrı.

Nerde Lysistrata?

SPARTA'LI — Al bizden de o kadar.

Haydi, barış istiyorlar madem, barışalım.

ÜYE — Selâm Spartalılar,

Nedir bu başımıza gelenler?

Yazıklar olsun bize!

SPARTA'LI — Doğru, yazıklar olsun bize!

Biz erkekler bu hale düşmeli miydik?

ÜYE — Peki ama, Spartalılar, siz ne diye geldiniz
buraya?

Ne istiyorsunuz?

SPARTA'LI — Barış istemeye geldik, barış.

ÜYE — Aman, Zeus razı olsun sizden.

Biz de barış istiyoruz.

Haydi, bulalım Lysistrata'yı öyleyse.

Ne bekliyoruz?

Nah, işte Lysistrata, geliyor Lysistrata.

(Lysistrata Akropolis'ten çıkar.)

ERKEK KOROBAŞI — Selâm sana, kadınların en
kabadayısı!

Bugün senin günün:

İster iyi ol, ister kötü,

İster sert ister yumuşak,

İster deli ister akıllı.

Biz Yunanlılar pes diyoruz sana.

Sen ne dersen o olacak.

LYSİSTRATA — İnsanların yüreği bu kıvama geldi mi,
İşleri düzeltmek kolay.

ARİSTOPHANES

Siz bana bırakın gayrı.
Nerde Barış perisi?

(Yarıçıplak güzel bir genç
kız havadan iniverir.)

Haydi, Spartalıları ellerinden tut getir;
Ama erkekler gibi öyle hoyratça değil,
Bir kadına yaraşan incelikle, tatlılıkla.

(Barış perisi Spartalıları
bিরer bিরer getirir.)

Haydi şimdi Atinalıları getir.

(Barış perisi, Atinalıları getirir.)

Spartalıları, siz şöyle yanıma, siz de şuraya, Atinalılar!
Şimdi dinleyin beni: Euripides'in bir kadını şöyle der:
«Her ne kadar kadınsam da akıl var kafamda.»

Ben de pek akılsız değilim.

Babamdan ve yaşlı kimselerden çok şeyler öğrendim.
Madem bu fırsat elime geçmiş,

Bir çift sözüm var size söyleyecek:

Ey Yunanlılar, sizler ki bir ailenin çocukları gibisiniz,
Aynı tanrılara kurban keser,

Olympia'da, Thermopylai'da, Pytho'da,

Daha nice nice kütsal yerlerde birleşirsiniz,

Böyle iken, nasıl olur da, siz Yunanlılar,

Düşmanlarınızı barbarlar size karşı bıçak bilerken,

Birbirinizi öldürür,

Kendi şehirlerinizin altını üstüne getirirsiniz?

«İşte sözlerimin başı burda biter.»

ÜYE (Barış perisine yiyecek gibi bakar.) — Biten

bir şey varsa, o da benim, ben...

LYSİSTRATA — Şimdi size söylüyorum, Spartalıları.

Bir zamanlar sizin öz oğlunuz Spartalı Perikleidas gelip

LYSISTRATA

Şu mermerler üstüne diz çökmedi mi?

Kızıl urbalar içinde sapsarı kesilmiş Atinalılardan

Bir ordu istemedi mi?

O zaman zordaydınız.

Tanrılar da kızmıştı size.

Kimon dört bin Atinalı ile gitti, kurtardı Sparta'yı.

Bunu yaptı mı, yapmadı mı, Atinalılar?

Buna karşı siz şimdi bizim şehirlerimizi yıkıyorsunuz.

ÜYE — Doğrudur, Lysistrata, olmaz bu yaptıkları.

SPARTA'LI — Olmaz bu yaptığımız, doğrudur.

(Kendi kendine, Barış perisini göstererek)

Ama bu kadar güzel bacak da olmaz ki!

LYSISTRATA — Ya siz Atinalılar, size hatır mı

edeceğim sanıyorsunuz?

Hippias'ın boyunduruğu altında inlerken,

Spartalılar gelip tek başlarına silah arkadaşlığı

etmediler mi sizinle?

Onlar olmadı mı özgürlüğünüzü kurtarıp,

Sizi alnı açık gezdiren?

SPARTA'LI (Lysistrata'yı göstererek) — Böyle kadına

can kurban!

ÜYE (Barış perisini göstererek) — Böylesine de ben

kurban!

LYSISTRATA — Birbirinize böyle yardımlar etmişken,

Ne diye dövüşürsünüz?

Söyleyin, nedir bu öfke, bu kin?

Anlaşmak, barışmak için

Elinizi kolunuzu bağlayan nedir?

SPARTA'LI (perinin bacaklarını göstererek) — Bizim

istediğimiz şu mahut bölge.

Verin bize, barışalım.

ARİSTOPHANES

LYSİSTRATA — Hangi bölge, dostum?

SPARTA'LI — Bunca zamandır sizden istediğimiz bölge:
Pylos bölgesi.

ÜYE — Hayır, o bölgeyi alamazsınız.

LYSİSTRATA — Verin gitsin, canım, o bölgeyi.

ÜYE — Nasıl olur, ne kalır bize?

LYSİSTRATA — Siz de karşılık başka şey isteyin
onlardan.

ÜYE — Ha, bu olabilir. Siz önce bize Ekhinos boğazını,
Melia ağzını, Megara kolunu verin.

SPARTA'LI — Olur mu? Nasıl veririz bu kadar yeri?

LYSİSTRATA — Verin canım.

Değer mi ağız, burun, kol, bacak için

Bunca gürültü patırtıya?

ÜYE — Ben artık soyunuyorum. Asıl işe girişelim.

SPARTA'LI — Al benden de o kadar.

LYSİSTRATA — Hele bir barış olsun, sonra
soyunursunuz.

Şimdi gidin,

Birleşiklerinizle konuşun, **bir sonuca varın.**

ÜYE — Sen ne söylüyorsun, ne sonucu?

Biz son ucumuza varmışız.

Birleşik mirleşik, hepimizin bir tek dileği var artık.

SPARTA'LI — Bizim de öyle, hem de nasıl!

ÜYE — Karystos'un ipini satmış erkekler bile

Aynı sonuca varmış.

LYSİSTRATA — Peki öyleyse. Şimdi kendinize
çekidüzen verin,

Temiz temiz gelip Akropolis'te kadınların misafiri olun.

Sepetlerimizde ne varsa yiyip içelim.

Orada karşılıklı yeminlerimizi eder,

Sonra karılarınızı alıp gidersiniz.

ÜYE — Haydi ne yapacaksak, çabuk yapalım.

SPARTA'LI — Gidelim nereye gideceksek.

(Akropolis'e girerler.)

KADINLARIN YARIM KOROSU — Halılar, işlemeler,
yün yataklar, ince kumaşlar,

Altın bilezikler, küpeler, nem varsa,

Alın, size feda olsun!

Gelsin alsın herkes,

Çocuklarına, gelinlik kızlarına götürsün!

Hepinizi çağırıyorum:

Gelin, her şeyimi alın götürün!

Kapılar, sandıklar kapalı ise, zorla açarsınız,

Açar bakarsınız ki... Bir şeyler yok!

Bakar bakar zırnık bile görmezsiniz.

Ama sizin gözleriniz,

Benim gözlerimden daha keskinse, başka.

Yiyeceğiniz yok mu?

Çoluğunuz çocuğunuz aç mı?

Gelin bize, girin kilere.

Misk gibi buğdaylar sizin olsun.

Fakir fakara gelsin,

Çuval çuval taşısın.

Ama kimse kapıma yaklaşayım demesin:

Köpek saldırdı mı, vay haline!

ÜYE (Akropolis'in kapısına vurarak, Kadın Korobasına) — Aç kapıyı, çekil önümden!

(Kapının önüne yığılan kadınlara)

Ne duruyorsunuz burada?

Çekilin, yoksa yakarım sizi bu meşaleyle.

Hayır, bu kadar kalabalık fazla.

Hadi neyse yakmıyorum sizi.

Ama ille de istiyorsanız,

Sizi memnun etmek için bu zahmete katlanırım.

BİR ATİNA'LI — Yak ki biz de yakalım.

ÜYE — Haydi çekilin! Çekilmiyor musunuz?

Yoksa saçlarınızın yerinde yeller eseceği gündür.

(Meşaleyi yaklaştırır, kadınlar gider. İhtiyarlar korosuna.)

Siz de gidin.

Spartalılar ziyafetten sonra güle güle dönsünler.

(İhtiyarlar korusu da çıkar.)

BİR ATİNA'LI — Görülmedik bir ziyafet!

Doğrusu Spartalılar bile hoştu bugün.

Bizi şarap uslandırmış olacak.

Misafirlerimize ne kadar iyi davrandık.

ÜYE — Tabii canım, içmedik mi zıvanadan çıkıyoruz
biz.

Atinalılar beni dinlerse, devletler arası işleri

Hep sarhoşken görmeliyiz.

Sparta'ya gittiğimiz zaman, hiç içmiyoruz,

Bu yüzden de her şeyi büsbütün karıştırıp dönüyoruz.

Adamlar iyi bir şey söylediler mi, dinlemiyoruz.

Söylemedikleri ne varsa, onu bulup söylediniz diye
tutturuyoruz

Ve tabii bir türlü anlayamıyoruz.

Bugün tersine ne iyi anlaştık,

Birbirimizden ne kadar hoşlandık!

O kadar ki, her kafadan bir ses de çıksa, uyuyorduk.

Biri bir türkü tuttursa, aman ne güzel diyorduk.

(Kovulanlar geri gelir.)

Bak geliyorlar gene.

LYSISTRATA

Defolun buradan, dayak düşkünleri!

(Gene giderler.)

BİR ATİNA'LI — Hah, işte çıkıyorlar.

(Spartalılar ve Atinalıların korusu bir zurnacı ile girerler. Arkalarından kadınlar, başta Lysistrata Akropolis'ten çıkarlar.)

BİR SPARTA'LI (zurnacıya) — Çal, dostum, çal! Bir güzel türkü de söyle bize, Atinalılar ve Spartalılar için bir türkü.

ÜYE (zurnacıya) — Çıkar çiftenaranı, tanrılar aşkına!

Bir horon çevrilsin, bir horon!

BİR SPARTALI — Ey türkülerin tanrısı!

Bu delikanlıya ilham perisi yolla.

Anlatsın bize şanlı günleri,

Anlatsın nasıl dövüştük,

Atinalılarla yan yana Artemision'da,

Nasıl saldırdık yabandomuzları gibi gemilere,

Nasıl yendik Persleri!

Neydi o kükreyişimiz Leonidas'ın ardından!

Köpükler saçıyordu yüzümüz gözüümüz.

Karşımızda kum gibi kaynaşıyordu Persler.

Ey Artemis, avcı tanrıça,

Aramıza gel, barışımızı kutla,

Birliğimizin uzun ömürlü olmasını sağla.

Anlaşmamız hayırlı, dostluğumuz bereketli olsun!

Aramıza kurnaz tilkiler girmesin gayrı.

Gel yanımıza, Avcı Bakire, gel yanımıza!

ÜYE — Haydi şimdi Spartalılar,

ARİSTOPHANES

Madem artık her şey gönlünüzce oldu bitti,

(Lampito'nun arkasındaki
kadınları göstererek)

Alın götürün bu kadınları.

(Atinalılara)

Siz de bunları.

Kocaları karılarına, karıları kocalarına sokulsun.

Tanrılar aşkına hora tepelim!

Düğün bayram edelim,

Bir daha da aramız açılmasın!

ATİNALILAR KOROSU — Gelsin koro, Üç Güzeller'i,
Artemis'i çağıralım,

İkiz kardeşi Apollon'u, koroların başı,

Dertlere devâ tanrıyı çağıralım!

Mainad'lar arasında

Gözleri parıl parıl yanan Bakkhos'u çağıralım!

Zeus'u çağıralım, ateşi gökleri saran Zeus'u,

Heybetli karısı Hera ile birlikte.

Ardından bütün tanrılar gelsin,

Görsünler bizi bu güzel barış gününde.

Alalai, alala, io, io, paian...

Sıçrayın havalara, hora tepin

Bir zafer şenliği yapar gibi.

İhai, evhoi, evhoi, evhai, evhai!..

. ÜYE — Spartalılar, bir daha duymak istiyoruz sesinizi!

BİR SPARTA'LI — Ey Sparta'nın perisi,

Sevgili dağını bırak da,

Gel yine yanımıza,

Kutla bizimle Amyklai tanrısını,

Tunç tapınaklı Athena'yı,

Kahraman Tyndaros oğullarını.

LYSISTRATA

Haydi yiğitler, bir adım daha,
Haydi hoplayın bir daha,
Uçun kuşlar gibi.
Horonları seven Sparta'nın gönlü hoş olsun!
Sıçrayalım dere boyunca,
Zıplayan kızlar gibi,
Tozu dumana katan taylar gibi.
Dağılsın rüzgârda saçlarımız,
Bakkha'ların saçları gibi!

(Hepsi, şarkılar, danslarla çıkar.)

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	5
GİRİŞ	7
ARİSTOPHANES'İN GÜLEN ÖZGÜRLÜĞÜ	21
KÖMÜRCÜLER	23
BARIŞ	85
LYSİSTRATA	143

Büyük Klasikler

YUNAN, LATİN, İSLÂM, DOĞU olarak dört ayrı dalda yayımlanan **BÜYÜK KLASİKLER**, dünya uygarlıklarının temel taşları olan kültür eserlerini, Türk okuruna iletmek amacını güdüyor.

İnsanlığa yön veren, ulusları kuran ve yaşatan, uygarlıkları yaratan büyük kitaplar, yazarlar, düşünürler, bilginler, **BÜYÜK KLASİKLER** dizisinde yer alıyor. **BARIŞ OYUNLARI**, İ.Ö.V. yüzyılda yaşamış büyük komedyacı şairi Aristophanes'in üç oyununu kapsıyor. Eski tür Yunan komedyasının en iyi örneklerini veren Aristophanes, öteki eserlerinde olduğu gibi, bu üç oyununda da, Atina'nın toplumsal yaşamını ve insanlarını, gerçekçi, eleştirici, alaycı bir görüşle ele alıyor ve büyük bir başarıyla canlandırıyor.

BARIŞ OYUNLARI'nda büyük şairin, demagoglara ve kendi çıkarları için savaş kışkırtıcılığı yapanlara karşı çıktığını; saldırgan savaş politikasını kıyasıya eleştirdiğini ve barışı savunduğunu görüyoruz.

Kelime oyunları yapmak ve gülümseme durumları yaratmak konusunda büyük ustalığı olan Aristophanes, yanlış bulduğu politik tutumları, toplum kuralları ve töreleri, bugün bile aşırı sayılabilecek ölüme alaya almış ve insancıl amaçları savunan şair.

15 lira